

**GOVERNMENT OF INDIA
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA.**

Class No. 349.54^B
Book No. Bh 482d
N. L₄. 38.

MGIP Santh.—S1—30 LNL/58—9-4-59—50,000.

DÚYABHAGA;
OR,
PARTITION OF HERITAGE.

BEING
A TRANSLATION
FROM THE
ORIGINAL SANSKRIT,
IN THE
PRAKRIT BHASA.

TO WHICH IS ADDED
THE HINDOO LAW,
CONTAINING
VARIOUS USEFUL INFORMATION
ON AFFAIRS OF GENERAL IMPORTANCE;
TOGETHER WITH
THE MUNEE BUCHUNS
OF THE SANSKRIT.

—
CALCUTTA:
FROM THE PRESS OF FERRIS AND CO.

—
1816.

ଆଜୀ ଦୂର୍ମା
ପ୍ରତ୍ୟୁଷ କର୍ତ୍ତା

ଧୂପମତୋଗୁରୁରମ୍ଭ ନମକ୍ଷାର କୁରିତେଛି ।

ଶୌହିପୁତ୍ରଗାନନ ବିଦ୍ୱକ୍ଷର ବିନାଶନ ଏକାରନ ଶିଥରନ
ପୁଅମେମ୍ଭରନ ॥ କିଜାନି କିବିଦ୍ୱିହୟ ମନ୍ଦାମନେ ଏହି ତୟ ଅଭି
ଲାଷ ଦୂରେ ରୁଯ ପାଞ୍ଜେ ହସ୍ତ କୁଳକ୍ଷି ପ୍ରସନ୍ନ ॥ ଗୀତାଗୀନ୍ଦ୍ରାଗୋଦା
ବରି କୋଲିଦ୍ଵାଟ କୌଟେଶ୍ଵରି କୋଣିକାମଦପ ତୀର୍ଥ କୁର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ।
ପିରାନ୍ତ ଉତ୍ସିଳ ଯନେ ଯଦି ରାଧି ଠିକ୍ ଆହିଲୁ ଆର
ପାରିଲୁ ନିକ୍ତାର କାରନ । ଶକ୍ତିରିଳ୍ୟାଶାନ ଦାମି ଶ୍ରୀମା
ଶିବେ ମୁକୁତ୍କେଣି କୁରେଅମି ବିଦ୍ୱବ୍ରାଣି କୁରିବେ ମୁଖନ ।
ତରିତେ ତାରିନି ନାୟ ଶିବ ଶିବେ ଦୂର୍ମାରାମ ମିଳି ହ୍ୟ
ଯନକ୍ଷାର୍ଯ୍ୟ ଆବିଶ୍ରାମ କରିଲେ ମାଦିନ । ଭବାନି ଭରମା
ଭବେ ଭୌତ ନଇ ଭବାନ୍ତବେ ଭବାନନ ଏହି ଭାବେ ଦେଖ
ଶିବେ କୁରେଜେ ଭଜନ । ଆମ୍ବିକା ଆଙ୍କାଳେ ପୂଜେ ରନ କୁରି
ରମ୍ଭୁରାଜେ ଦର୍ଶ ମୁଖଦେବରାଜେ ଭବମାକୁ ବାଦିଲେ ଜୀବନ
ଯେଜନ ଯେତ ତାୟ ଜଗାଜାନି ତାୟ ମୁକ୍ତ କୁର ମେଇ
ଦାୟ ଅଭିଶ୍ରାମ କରି ନିବେଦନ । ଯନୁଦୋଷ ଭାଗମ୍ଭତି ତାୟ

(१)

कर्हे अहंति मदाचार्य मोक्षिति तांशार्य तांत्रिव अति
मुण्डम कारन ।

अनुष्टुप्पञ्चक ।

दयाकरि नामविरिद्धाजने तांके । इहकाल परङ्काल दृश्य
नाहि पांके । एकप्रति अत्यधि नय बेदांगमे कृष । एकारन
देहे आयि आज्ञा परित्य । गान्धाकिशोर नाम गान्धातिरे
वास । उड्ठांशर्यकपे ध्याति ज्ञानेष्व तुकाल । नसदीन
अग्निप्रज्वलीप्रसार । वहरा नामेते ग्राम श्रद्धाहाने
ताँर । अजुला वहरा ग्राम तुला नाहि ताँर । तेजक्षन्तु
महाराजा ताँर अदिकार । विराजित गान्धा गोनीनाथ
पूर्वविरारे । काशिवास उपहास तुला दिक वारे । पर
उपकार आर एहैमे कारन । अजौनेव जान हय
विवार उक्त । पुरुषत दायरतां त्रिविव विठार ।
आदालत आहेत मनूत घेटा यार । शास्त्राविक वाव
हार जानि गरियान । संक्षेपेते सार भाग त्रयेति
विवान । तारपत्रे अशोठेर त्रयेति विठार । क्वेवा
क्वार अदिकारि त्रुक्तित वार । जनने शरने तुला
अशोठ विवान । परम्मूनादि पांप तुळये महान । परः
मूनादि पांन नाशेर कारन । अमिनाये प्रामुखिक्तु
आँच निकान । जनने निषेद विवि नाहि द्युवहार । परः

(৩)

সুন্দর জন্ম পাপ কিসে আবে তাঁর । কিংবৎ আভাসে
মাত্র পরিচয় রঞ্জিতি । পশ্চিম ওপর কর ইতি এই পাঁকি
অদ্বিতীয়ে পুঁয়শিল্প মরণেতে করে । যহৎ আপত্তা
করি তাঁহার ওপরে । পৃথক ভেদেতে পাপ মানামুখ
বটে । একথা অন্যথা নহ সর্বশাস্ত্র রটে । অর্থ
পুঁয়শিল্প দেখ করে একজন কাতিবক্তু বাঙ্গাদের
যায় কিছারুন । যদি তাম এক পাপ করহ রচনা
গোবদি আপত্তি বড় হইবে ঘটনা । শতগোড়ি শত
জনে বরি যদি করে । একজনের পুঁয়শিল্পে সর্বপাপ
হয়ে । দুইপাঁকি দুইশত করি নবেদন । বিবেচনা করিয়া
কহিবে প্রণিগন । পশ্চিমে দেখিলে গুরু হবে পরিতোষ ।
গুলি লবে ওন তাঁগ মুর্দ্ধ লবে দোষ । ভূমর কমলে
করে মধুর সন্ধান । কৌটি দেখ পদ্ম কৌটি কৌটি ধান ।
আর মাটির শাস্ত্র বুঝিতে কেপারে । বুদ্ধিকূপ তত্ত্বী
মে তামিতে পাপারে । দূর করি দোষ তাঁগ ইনকাশ
লয়ে । প্রণিগন কূলদেয় অনুকূল ইহু ।

গীত্য তামারঞ্জকানুসারে শ্ৰেষ্ঠ গুরু যথা মুনি বচে
লেখা গিয়াছে তাঁহার অকি দৃষ্টি করিলে পুনান জানিষ্যত
পারিবেন ইতি সমাপ্ত ।

अथनिष्ठ

पूरुष	पृष्ठ
अथदायतागव्यावस्था	१
भ्रातृत्वव्यावस्था	२
तागानविकारव्यावस्था	३
विभज्याविभज्यव्यावस्था	४
द्वितीयविभागेवमन्देहयताहारनिष्ठ्ये ६	६
प्रामाणियागमनेतागव्यावस्था	७
श्रीविनाविकारी	८
अनुप्रविनाविकारव्यावस्था	९
मणिओदिव्यव्यावस्था	११
अशोचेव्यव्यावस्था	१३
विदेश्याशोचेव्यव्यावस्था	१३
गत्तमाधाशोचेव्यव्यावस्था	१४
वालकाशोचेव्यव्यावस्था	१५
शूक्ष्मानेविट्ठीर	१५
कनामयनाशोचेव्यव्यावस्था	१६
सूतिकाव्यव्यावस्था	१८
अग्नियोगव्यावस्था	१८
तिनपूरुषाराशोचेव्यव्यावस्था	१८
आशोचमक्तव्यव्यावस्था	१९
आशोचमक्ति	२०
द्रजम्बलाशोच	२१

ଆପନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

ମନ୍ତ୍ରିଓଶୋଠ	୧୧
ଯତନବିଶେଷବସ୍ତୁ	୧୫
ଯାହାତେଆଶୋଠାଇ	୧୫
ଶବାନୁଗମନାଦିଆଶୋଠ	୧୬
ଅଭିମଞ୍ଚ୍ୟକାଳ	୧୭
ମୃଣାଙ୍ଗ ମୃଣବସ୍ତୁ	୧୭
ମହାରନବସ୍ତୁ	୧୮
ଯହାଂତ୍ରନିର୍ମାତବସ୍ତୁ	୧୮
ନିତ୍ୟାଶୋଠ	୧୯
ଅଧିକାରିନିମ୍ନ ଘୟବସ୍ତୁ	୨୧
ଶନ୍ତନନ୍ଦାଇବସ୍ତୁ	୩୦
ଶ୍ରୀମଦ୍ୟ	୩୧
ପ୍ରାୟନ୍ତିତବସ୍ତୁ	୩୪
ବିଶେଷବସ୍ତୁ	୩୪
ପ୍ରାୟନ୍ତିତବସ୍ତୁ	୩୫
ପ୍ରାୟନ୍ତିତମଧ୍ୟ	୩୬
ବୁତାନୁକ୍ଳବୈନୁ	୩୭
ବୈନୁମୂଲବସ୍ତୁ	୩୭
ଢତୁବିରିନ୍ମାତବସ୍ତୁ	୩୮
ଗୋବରିପ୍ରାୟନ୍ତିତବସ୍ତୁ	୩୮
ବାଜିତେଜପ୍ରାୟନ୍ତିତବସ୍ତୁ	୪୦
ଗୋବିଶେଷବରିପ୍ରାୟନ୍ତିତବସ୍ତୁ	୪୫
ଏକରସୀଦିବୟକ୍ଷଗୋବରିପ୍ରାୟନ୍ତିତବସ୍ତୁ	୪୫

ଆପନିର୍ମଳୀ

ଦୋହାନିଶିତ୍କରଣୋରଦେବୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୪୧	
ଅନ୍ତାନନିଶିତ୍କରଣୋରଦେବୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୪୨	
ଗୋରହୀପରାଦୟବନ୍ଧୀ ୪୩	
ଅମ୍ବାଦିତଦେବୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୪୫	
ଯୁଷ୍ମୟୋଚନ୍ଦ୍ରୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୪୬	
ବୃଷାଦିଯୋଜନ୍ମୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୪୭	
କୁତ୍ରିଯୋଦିବଦେବୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୪୮	
ବୃକ୍ଷଇତାଦିଦ୍ଵୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୪୯	
ମୁରାନୀନ୍ଦ୍ରୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୦	
ମୁଦ୍ରମ୍ଭେଦ୍ୟୁନ୍ଦ୍ରୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୧	
ପିର୍ବଦ୍ଵିନାଦିଗମନ୍ଦ୍ରୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୨	
ଅମରମ୍ଭ୍ରାଣିଶନ୍ଦ୍ରୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୩	
ଅଜୋଜ୍ୟାମଭକ୍ତନ୍ମୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୪	
ଠୋଲାଦ୍ୟମଭକ୍ତନ୍ମୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୫	
ଭକ୍ତନିଶେଷ୍ମୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୬	
କାର୍ଯ୍ୟନିଶେଷ୍ମୁଁୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୭	
ଦୁର୍ବାଶାନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀ ୫୮	
ଅଶ୍ରୀଚତୋତ୍ତରିକମ୍ପୂଜାରବିହିତୀ ୫୯	
ପୂଜାନୀତାଦିତୁତମୁଦ୍ରାଗ ୬୦	
ଦାୟତାଗରବନ୍ଧୀରମୁଖୀନ ୬୧	
ଅଶ୍ରୀଚବନ୍ଧୀରମୁଖୀନ ୬୨	
ପୁଣ୍ୟନ୍ତ୍ରିତସମ୍ବନ୍ଧୀରମୁଖୀନ ୬୩	

ଶାଶ୍ଵତ ପୁରୁଷ
ପୁତ୍ରକୁଳ

ଅପ ଦାୟତାଗୀ ରାମଶ୍ଵର

—
—
—
—
—
—
—

ଈନ୍ଦ୍ରକ ଦିନେର ତାଙ୍ଗଃ ଦାୟତାଗଃ ॥ ପିତା ଯଦି ପୁଣ୍ୟନକ୍ଷେ
ବିଭକ୍ତ କୁରେନ ତବେ ପିତାର ଯଦି ସ୍ନେହାର୍ତ୍ତ ଦିନ ହ୍ୟ ତବେ
ପୁତ୍ରାଦିକେ ଅନ୍ତ୍ର ଦିନ ଦିଯା ଅନେକ ଦିନ ଲଈଯା ଥାକିବେନ ମେଇ
ଦିନେର ରାତ୍ରି ହେଲେ ପୁଣ୍ୟନେର ମାନେ କିଞ୍ଚିତ୍ କିଞ୍ଚିତ୍ କରିଯା
ଲଈବେନ । ପିତାମହେର ଦିନେ ପୁଣ୍ୟନେର ମହିତ ମହାନ ଆଶ
ହ୍ୟ । ଇହାର ପୁଣ୍ୟନ ନାହିଁ ପୁତ୍ରକୁ ବଢନ । ॥ ୧ ॥ ବିଭାଗାନନ୍ଦର
ଯଦି ଅନ୍ୟ ଭୂତା ଜନ୍ମେ ମେଇ ଭୂତାର ପିତାର ଦିନେ ଅଧିକାର
ହ୍ୟ । ଭୂତ ଦିନେର ମହିତ ଅଧିକାର ନାହିଁ ଏବଂ ପୂର୍ବ ବିଭକ୍ତ
ପୁଣ୍ୟନେର ପିତ୍ତ ଦିନେ ଅଧିକାର ନାହିଁ । ନିତାମହେର ମନିଶୁଦ୍ଧା
ପୁରୋଲାଦିଦିନେ ପିତାର ଦୂଷିଅଂଶ ପୁଣ୍ୟନେର ଏଣୁ ଏଣୁ ଆଶ
ହ୍ୟ । ଶ୍ଵାରର ପିତା ପୁଣ୍ୟର ମହାନ ଆଶ ହ୍ୟ । ପିତାମହେର
ଶ୍ଵାରର ଯଦି ଅନ୍ୟ କେହ ହୁନ କୁରେ ତାହା ଯଦି ପିତା ଓଛାର

(१)

करेन तवे श्वेषार्जितेर वावहा इय । इहाँर पुराण यत्न
विष्णुपूज्यतेर वठन । २ । एक भ्राता यदि पूर्व नष्ट इश्वारी
ओङ्कार करे तवे से चतुर्थांश लइया भ्रातृगणेर महिं
विभाग करिबेक । इहाँर पुराण याज वाह्नेर वठन । ३ ।
अपूर्णा पञ्चो यदि निक्रादि छाने स्त्री दिन ना पाइया थाके
तवे पूर्ण तुल्य आंश दिबेक यदि स्त्री दिन पाइया थाके
तवे पूर्णेर अर्द्धांश दिबेक । इहाँर पुराण वास्मेर वठन
४ । नितामह दीने पौत्र कृत विभागे नितामहीके शंकृ
तुल्यांश दिबेक । ५ । शूद्रेर दासो पूर्ण पूर्ण तुल्यांश पाय
भ्रातृ कृत विभागे अर्द्धांश पाय । ६ । शूद्रेर क्षेत्रज एवं
उरम पूर्ण स्वनितार दीन पाय । ७ । इति नितृ कृत वावहा ।

अथ भ्रातृ कृत वावहा ।—

नितृ वियोगानन्तर नितार पुतिश्चुत नितृ क्षन परिमोहि
करिया अब्धिष्ठ ये दीन भ्रातृगण मर्हानांश करिया
लइबेक । नितृदीनाभावे उत्तमस्माने नितृ क्षन परिमोहि
स्त्रीकार करिबेक । ८ । मात्रा यदि स्त्री दिन ना पाइया थाकेन
तवे पूर्ण तुल्यांश पाइबेन । स्त्री दिन यदि पाइया थाकेन
तवे अर्द्धांश पाइबेन । ९ । विभाग द्वाले वालक एवं
पुरामस्तु भ्रातृर आंश आत्मवाङ्गर द्वाने द्वापिबेक । १० ।

(३)

ଶ୍ରୀଜାନ୍ମ ଏବଂ ଭଗିନୀର ମଞ୍ଚକାରୀ ନା ହୈଥା ଥାଁକେ ତବେ
ନିତ୍ୟିନ ହିତେ ମଞ୍ଚକାରୀ କରିବେଳ । ଇହାର ପୁରୀନ ନାରୀଦାନି
ବଢନ । ୫୫ । —

ଭାଗାନବିକାରି ସାବଧା । —

ଅବୀର୍ମିକ ପୁରୀନ କୁଣ୍ଡଳ ଯାତ୍ର ପାଇଁ । କ୍ଲୀବ କୁଣ୍ଡଳ ଜଙ୍ଗ ଓନ୍ଦୁତ୍ତ
ଅକ୍ଷ ସଦିର କପଟବେଳ ଦୀର୍ଘ ଏବଂ ପତିତ ପତିତ ପୁଣ୍ୟ ଇହାରା
ଭାଗ ପାଇଁ ନା । ପତିତ ସତିରିକ୍ଷ ଅନ୍ନାଦୂଦନ ପାଇଁ । ପତିତ
ସତିରିକ୍ଷେର ପୁଣ୍ୟାଦି ଯଦି ନିର୍ଦ୍ଦୀଷ ହୁଁ ତବେ ମଧ୍ୟାନାଶ ପାଇଁ
ବେଳ । ଇହାର ପୁରୀନ ମମ୍ବତ୍ ବଢନ । ୫୬ । —

ଆଖ ବିଭଜା ବିଭଜ ସାବଧା । —

ପିତୃ ଦୁଃଖ ଆଶ୍ରୟ ନା କରିଯା ଆର୍ଜିତ ଯେ ଦିନ । ଏବଂ ବିଦ୍ୟା
ଲବ୍ଧ ଦିନ ଗୋଟୁକାର ଦେଖ ପର୍ବତୀ ନରିଦୀଯ ବନ୍ଦାଦି ଏବଂ ନିତ୍ୟିନ
କଳ୍ପା ପୁଣ୍ୟାଳକ୍ଷାର ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଲବ୍ଧ ଦିନ ବିବାହଲବ୍ଧ ପିତାର ପୁମନ
ଦ୍ୱାରା ଯେ ଦିନ ଏହେ ମରୁଳ ଦୈନେର ବିଭାଗ ନାହିଁ । ୫୭ । ତାହାତେ
ବିଦ୍ୟାଲବ୍ଧ ଦିନ ପୁଣ୍ୟ ଓ ପରିନାମ କଥନେଲବ୍ଧ ଯେ ଦିନ ଛାକ୍ର
ମାନେ ଲବ୍ଧ ଯେ ଦିନ ଦକ୍ଷିଣା ଲବ୍ଧ ପୁଣ୍ୟ ନିର୍ଯ୍ୟଲବ୍ଧ ଶାନ୍ତିମଂଶୀଯ
ପନ୍ଥନ ଲବ୍ଧ ମର୍ଯ୍ୟାହ ଲବ୍ଧ ପୁତିଗୁହ ଲବ୍ଧ ବାଦି ନିରାଶ ଲବ୍ଧ ପୁନ୍କୁଳ
କୁରିତାଦି ଲବ୍ଧ ଏବଂ ପରାମର ଭୋଜନ କରିଯା ମରୁଲର ଅନ୍ୟ

(४)

मानेते अदीयन्त करिया विद्या लब्ध विन एवं शिवादि लब्ध
विन द्युत्कीड़ाजय लब्ध विन एवं मकल विद्या लब्ध विन । १४ ।
इहाते विशेष एह विद्याभास काले से जनेर परिवार
यदि यूर्ध्वातां आपनार विन व्यय शरीरा शामे कमे प्रति
पालन करे उवे विद्या लब्ध विन आ०श्चि हय । एवं विद्या
विन मधविन्य अविक विद्या आ०श्चि हय । एवं पिता पितृ
पितामहादि माने प्राप्त विद्याक्षित विने भ्रातृगन आ०श्चि
हय । १५ । एवं पितृ द्रुवाश्चये प्रप्राक्षित विने पितार
आक्षांश्चि हय । अर्जकेर दूषे आ०श्चि हय । अन्य भ्रातृगनेर एक
एक आ०श्चि हय । पिता अतावे अर्जकेर दूषे आ०श्चि हय ।
अन्योर एक एक हय । पितृ द्रुवा आश्चय ला करिया प्रप्राक्षित
विने पितार आक्षांश्चि हय । अर्जकेर आक्षांश्चि हय । अन्य
भ्रातृगनेर आ०श्चि नाहे । भ्रातृ द्रुवा आश्चय करिया भ्रातार
आक्षित विने पितार दूषे आ०श्चि हय । अर्जकेर दूषे आ०श्चि
हय । जाहार द्रुवा ताहार एक आ०श्चि हय । इतरेर आ०श्चि
नाहे । पितार अतावे अर्जकेर दूषे आ०श्चि । जाहार द्रुवा
ताहार एक आ०श्चि । इतरेर आ०श्चि नाहे । १६ । एवं
जाहार ये रावहार द्रुवा ताहार आ०श्चि नाहे । एवं यूर्ध्वर
महित प्रस्तुकादेर विभाग नाहे । साधीरन विन व्यये ये
भ्राता ये गृहादि करिया थाके ताहा मेहे भ्रातार हय ।

তাহাৰ বিভাগ নাই । এবং অশ্বাদি বাইন অদ্বুতীয়ক অল
কুল লভুক্তাদি কূপ বাণিজ্য জল এবং দামী ভিন্ন স্বী
শ্যা ভোজন আঁচ্ছন যোগী পাত্ৰ যাগ মান দেব মান
ইহার বিভাগ নাই । ১৭ । একাদাসী বিভাগক্ষমে দিনে ১
সকলের কৰ্ম কুরিবেক । ১৮ । এবং পিতা পিতামহের স্বীয়
ভিন্ন দুব্য যদি অন্য কেহ হৃন কুরে অন্য আঁশিৰ অনু
মতি ক্ষমে যে উক্তার কুরে তাহারি হয় । অন্যেৱ আঁশ
নাই । যদি স্বীয় উক্তার কুরে তবে চতুর্থ০শ লইয়া ভুজ
গণেৰ মহিত বিভাগ কুরিবেক । ১৯ । অবিভক্ত মাঁবৰ
সকলেৰ অনুমতি ব্যতিৱেক এক জনেৰ দান বিশ্বাদি
অবিক্তার হয় না । বিভক্ত মাঁবৰে যদি পুণ্যাদি বিৱোধি হয়
তবে অনুমতিৰ অপেক্ষা কুরিবেক । কিন্তু অনুমতি ব্যতি
ৱেকে দানাদি কুরে তবে দানাদি মিক্ষ হয় । দান কুক্তার
পুত্যবায় হয় । এবং স্বোন্মুক্তি যনুশ্য মাঁবৰ পুণ্যাদিৰ
অনুমতি না হইলে দান বিশ্ব হয় না । তাহাতেও দানাদি
মিক্ষ হয় । দান কুক্তার পুত্যবায় হয় । আনন্দকালে কুষ্মুম
ভৱনার্থে পিত্রাদি শুক্রার্থে এবং বৈর্যার্থে মাঁবৰেৰ বক্তৃক
বিশ্ব দানেৰ অনুমতিৰ ব্যতিৱেকে এক ভুজা অবিক্তারি
হয় । এই বিষয়ে দামকৃত বিশ্বাদি মিক্ষ হয় । ২০ । মাঁব
বাঁদি দীন মাৰ্ত্তী স্বী জীবনাবধি তোগ কুরিবেক । দান

(୭)

ବିଜ୍ୟ କୁଣ୍ଡିତେ ପାଦେ ନା । ଯଦି ପତିର ସମୀର୍ଯ୍ୟ କିଞ୍ଚିତ୍ ଦାଳ
କୁରେ ତାହା ମିଳୁ ହୁଏ । ୧୫ ।

ଇହାର ପର ବୃତ୍ତିର ବିଜ୍ୟଗୋର ମନ୍ଦେହ ହୁଏ ତାହାର ନିର୍ମଳୀ ।

ଯଦି ବୃତ୍ତି ବିଭାଗ କାଳେ ବିପରୀତ ମନ୍ଦେହ ହୁଏ କିମ୍ବା ନିକ୍ରି
ଦେର ଦୁର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ଦେହ ହୁଏ ତବେ ବିଭାଗ କାଳେ ପିତ୍ତୁ ବନ୍ଦୁ ପୁରୁଷ
ମାଙ୍କୀ କୁ଱ିବେଳେ । ଏବଂ ବିଭାଗ ପନ୍ଥ କୁ଱ିବେଳେ ପନ୍ଥ ଲିଖିତ
ହୃଦ୍ୟାଦେର ଏକ ଦେଶ ଭୋଗ କୁ଱େ ତବେ ମନ୍ତ୍ରକ ହୃଦ୍ୟାଦେର
ଭୋଗ ମିଳୁ ହୁଏ । ଯଦି ଆନନ୍ଦ ଆଶ ପାଇଯା କିମ୍ବା କ୍ଷୟ
କୁ଱ିଯା ଭୋଗ ନା କୁ଱େ କିମ୍ବା ଉପେକ୍ଷା କୁ଱େ ତବେ ବିଭାଗୀ
ଦିଲୁ ଅମିଳୁ ହୁଏ । ଦାନ ଆର ଗୁହନ ଏବଂ ପଞ୍ଚନାଳ ଗୁହ
କ୍ଷେତ୍ର ବିର୍ଯ୍ୟାର୍ଜନ ଯାର ପାର୍ଯ୍ୟକୁ ହଇଲେ ପନ୍ଥାଦି ନା କୁ଱ିଯାପାଇଲେ
ତୁମାନି ପୃଷ୍ଠକୁ ମିଳୁ ହୁଏ । ଇହାର ପୁରୁଷ କାତ୍ୟାଶନ ବଚନ : ୧୧ ।

ଆତ୍ମପର ପୁରୁଷିର ଆଗମନେ ଭାଗ ବ୍ୟବହାର ॥

ଭ୍ରାତ୍ରାନେର ମର୍ଯ୍ୟା ଏକ ଭ୍ରାତା ଚିରପୁରୋମୀ ଆଶ କାଳେ ମେ
ମାନେ ଜିଲୋ ନା । ତାହାର ପର ତାହାର ଏକ ମନ୍ତ୍ରାନେର ଆଗ୍ରହ
ମନେ ଜାଣୁ ନାହିଁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୃଦ୍ୟାଦେର ଆଶ ନାହିଁ । ତାହାତେ
ମାତ୍ରାଓ ଧାକ୍ତିତେ ମଯାନୋ ଦଳାଦେର ଅଧିକାର ହୁଏ ନା ।
ଗୋତ୍ର ଜେ ତିନ ପୁରୁଷ ଭୋଗ କୁ଱ିଲେ ଓ ଭୋଗ ମିଳି ହୁଏ

(୧)

ନ । ଏହା ଜୀମାତା ପ୍ରୋତ୍ସିଃ ରାଜା ଏହା ଜୀମାତା ବର୍ଣ୍ଣର
ଦୀର୍ଘ କାଳେ ତୋଣେତେ ମିଳି ହୁଯିଲା । ୧୩ । ଡାହାର ପର ପିତା
ପିତାଶଙ୍କ ପୁଣିତାଶଙ୍କ ପୁରୁଷର ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ ଅଭାବେ ପରେ
ପରେ ତୋଗ କରେ ଥାକେ ତବେ ପୁଣୌତ୍ତର ପତ୍ରାଦି ସତିରେକେବେ
ତୋଗ ମିଳି ହୁଯି । ବିବାଦିର ମାନ୍ଦାଂ ବିରୋଧି ସତିରେକେ
ଶକ୍ତିବର୍ଷ ତୋଗ ହୁଯି କ୍ଷମାଦି ପତ୍ର ନା ଥାକେ ଉପାସି କ୍ଷମାଦି
ମିଳି ହୁଯି । ଇହାର ପୁରୁଣ କାନ୍ତାଯନାଦି ରଚନ । ୧୪ । କିତାଗ
କାଳେ ନୁହାଯିତ ଆର ଅଧ୍ୟା ବିଭକ୍ତ ମୁଦ୍ରେ ମନ୍ତରାଗ
ଭ୍ରାତ୍ରାନ କୁରିବେଳ କିନ୍ତୁ ତନ୍ମାତ୍ରେର ଭାଗ ନାହିଁ । ମର୍ବ ବିନେର
ନା ହୁଯି । ୧୫ । —

ଆତଃପର ଶ୍ରୀ ଦିନ ନିକରନ । —

ପତିର ଜୀବ ଦ୍ଵାରାତେ ଶିଳ୍ପରମ୍ପ ଲାଗୁ ଦିନ ଏହା ପିତୃ ମାତୃ
ତତ୍ତ୍ଵ କୁଳ ଭିନ୍ନ ହିତେ ଲାଗୁ ଯେ ଦିନ ମେ ଶ୍ରୀ ଦିନ ନା ହୁଯି ।
ତାହାତେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀର ଅଦିକାର ହୁଯି । ପତିର ଜୀବ ଦ୍ଵାରାତେ ଯେ
ଅଲକ୍ଷ୍ମୀର ଦୀର୍ଘନ କରେ ଏହା ପିତା ମାତା ତତ୍ତ୍ଵ ହିତେ ଲାଗୁ
ଯେ ଶ୍ରୀଦାତ୍ମା ଦିନ ମେ ଶ୍ରୀ ଦିନ ହୁଯି । ତାହାତେ ତତ୍ତ୍ଵଦ୍ୱାରା
ଶ୍ରୀଦାତ୍ମାର ଦାନ ପୁରୁଣ ଅଦିକାର ହୁଯି । ତତ୍ତ୍ଵପୁରୁଷ
ପିତୃ ଭୂତାଦେର ଦାନ ପୁରୁଣ ଅଦିକାର ନା ହୁଯି । ତତ୍ତ୍ଵଦ୍ୱାରା
ଶ୍ରୀଦାତ୍ମାର ଦାନ ବିକ୍ରୟ ଅଦିକାର ହୁଯି ନା । ଦୁର୍ଭକ୍ଷାଦି ନିଶ୍ଚିତ ଶ୍ରୀ

(८)

किन यदि शुश्वरे करें तब से विन दिवेह ना । इहाँर
पुरान कात्यायनादि बठन । १३ ।—

अतःपरं स्त्री विनादिकांशो ।—

शास्त्रमयरने पुण्येर ओ अविवाहिता कृत्यार एकदा स्त्री विने
अदिकार हय । एकेर अतावे अन्योर अदिकार ओ भयेर
अतावे पुण्येतो कृत्या मस्त्रावित पुण्यार एक काले अदि
कार हय । एउटुभयेर अतावे प्रौत्रेर अदिकार हय । ताहाँर
अतावे दोहित्रेर अदिकार हय । ताहाँर
अतावे स्त्रामीर अदिकार हय । पितृमातृ दत्त विने भ्रातार
अदिकार हय । मातार विवाह काले लकृ विने पितृदत्तविने
पुण्य थाकितेओ राकृता दत्ता कृत्यार क्षमे अदिकार हय ।
ताहाँरदेर अतावे पुण्येर अदिकार हय । ताहाँर
अतावे उर्त्तार अदिकार हय । ताहाँर अतावे मातार
अदिकार हय । ताहाँर अतावे पितार अदिकार हय ।
अविवाहिता विने मोदर भ्रातार अदिकार हय । ताहाँर
अतावे पितार अदिकार हय । कृत्या मपञ्ची पुण्य दोहित्रे
प्रौत्र मनञ्ची प्रौत्र उर्त्तमातृ भ्रातृ पितार मोदर भ्रातार
अदिकार हय । ताहाँर अतावे देवरेर अदिकार हय ।

(१)

डाइर अजावे देवरे पूर्णेर अधिकार हय । उदत्तवे
उपनीर पूर्णेर अदिकार हय । उदत्तवे उत्त भाग
नेह्येर । उदत्तवे भुज पूर्णेर । उदत्तवे जामार ।
उदत्तवे शुश्रावि सप्तिवे अदिकार हय । इहार
पुमान मन्दिर वठन । १७ । —

आप आप्पु विनादिकार यावहा —

आप्पु विने पुलोन्न पर्याप्तेर अजावे पत्तूर अदिकार
हय ताहाते पतिर मर्गार्थे क्षिक्षिं दाने आपनार
उरबार्थे अदिकार हय दाने विक्षय करिते अदिकार
नाई उदत्तवे अदत्ता रुत्ता राकदत्ता दत्ता रुत्तार हये
अदिकार ताहाते वक्ष्या विनिवार अदिकार नाई उद
त्तवे दोहित्रेर उदत्तवे पितार उदत्तवे याजार
उदत्तवे मोदर भुजार उदत्तवे रैवात्रेय भुजार
हय अदिकार हय । ताहाते यदि रैवात्रेय मंसृष्ट
हय मोदर भुजार असं-मृष्ट उवे दुई जनेर एक्काले
अदिकार हय । यदि एक मोदर मंसृष्ट हय अन्य
मोदर असं-मृष्ट हय उवे मंसृष्ट यात्रेर अदिकार
हय । यदि मोदर एवं रैवात्रेय मंसृष्ट हय उवे

মংসৃষ্ট মোদের মাত্রের অধিকার হয়। মংসৃষ্ট।
 বিজাগানকুর পিতৃ ভূত্য নিজু ভূত্য পুণি এই সকলের
 সহিত পুরুষক পুনবর্তীর পুরুষে রাম করিয়া থাকে
 তাহাকে মংসৃষ্ট হলাজায়। মংসৃষ্ট'র মধ্যে যদি কেহ
 দিয়া শৌর্যাদি ক্ষম্য বিনোদনকুর করে তবে বিভাগ
 কালে আর্জনের দুই আঁশ হয়। আঁশের এক এক আঁশ
 হয়। মংসৃষ্ট বর্ণের পুনবর্তীর বিভাগ কালে সকলের
 মধ্যান আঁশ হয় জোক তাই নাই। ভূত্যর্গ যদি দুর্বল
 বিভাগ না করিয়া থাকে তবে অংশের আঁশে
 মোদের এবং দৈয়াক্রয়ের এক কালে অধিকার হয়
 । বিভক্ত শাকরে মোদের মাত্রের অধিকার। ভূত্যৰ্গভুজ
 তাবে মোদের ভূত্য পুণির অধিকার হয়। উদভাবে
 দৈয়াক্রয় পুত্রের অধিকার। ইহাতে মংসৃষ্ট হইলে
 বিশেষ জানিব। উদভাবে দৌহিত্রপর্যন্ত পিতৃ সকল
 নের অধিকার হয়। উদভাবে পিতামহের অধিকার
 । উদভাবে পিতামহীর। উদভাবে পিতামহের দৌহিত্র
 পর্যন্তের অধিকার হয়। উদভাবে পুনিতামহের উদভাবে
 পুনিতামহীর। উদভাবে পুনিতামহের দৌহিত্র সকল
 পর্যন্তের হয়। উদভাবে শাতামহের। উদভাবে শাতু
 লের। উদভাবে পুনৌক্রের পুত্র পুত্রতি পুরুষ ক্রমের

(४४)

अदिकार इय । उद्भावे बृक्षपुष्टिमहानि उक्तं पूरुष
क्रयेर महानेर अदिकार इय । उद्भावे मरानोद
क्षेर अदिकार इय । उद्भावे आठार्यर । उद्भावे
शिष्यर । उद्भावे महाधीमिर । उद्भावे मणीत्रेर
उद्भावे मरात्पुररेर । उद्भावे वेदाङ्ग विद्वान्क्षनेर
। उद्भावे बृक्षनेर दिन तिन्ने राजार अदिकार । १८ ।
महरासि भ्रातृ गीनेर मद्ये पदि एक भ्राता मरे तवे
ताहार पूरुके पितार आ०॥ पूरुदिवेक । पदि मृतेर अने
कु पूरु पाके तवे पितार आ०॥ विभाग करिया दिवेक
। पदि मृतेर पूरु ना पाके तवे ताहार आ०॥ पौत्रके
दिवेक । उद्भावे पूर्णोत्तरे दिवेक ना । १९ । विदेशम्
आ०॥ परम अक्षय पूरुष पर्यग्नके आ०॥ दिवेक इडि ।
३० । दोद्दु भाग यद्यमा ॥ मराष्ट ॥

—ଶବ୍ଦାଳ୍ପିମୁକ୍ତିରୀତିରେକାହାଜିଏବା—

ଆଦୋ ମନ୍ତ୍ରାଦି ସାବଧା ।

ମନ୍ତ୍ରିନ ନିର୍ମଯ ସାତିରେକ ଅଶ୍ରୀଠନିର୍ମଯ ହୟ ନା ଅତ
ଏବ ପୁଣ୍ୟତ ମନ୍ତ୍ରାଦି ରିଚାର କ୍ରିତେଛି । ପରମ୍ପର ସଞ୍ଚୟ
ପୁରୁଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁରୁଷେର ମନ୍ତ୍ରିନ ହୟ । ୧ । କୌନ ମାତେ ଯଦି
ପିତା ପିତାମହ ଜୀବଦ୍ଵାତେ ଥାକେ ତବେ ଦଶମ ପୁରୁଷ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାନ୍ତ୍ରିଯ ହୟ । ଅବିରାହିତା କୁଳ୍ୟାର ତିନ ପୁରୁଷ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାନ୍ତ୍ରିଯ ହୟ । ୨ । ମାନ୍ତ୍ରିଯେର ପର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରୁଷ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମର୍ଯ୍ୟାନୋଦକ ହୟ । ତାହାରପର ମମ୍ବଜ ମୃତ୍ୟନ୍ତ
ମାନ୍ତୁଲ୍ୟ ହୟ । ୩ ।

—

(४७)

ইহাতে অশৌচের ব্যবস্থা ।

অশৌচ বর্ণের জনন মরণে সংপূর্ণ অশৌচ হয় ।
 পুরী শৌচ কুক্ষণের দশ দিনম । ক্ষত্রিয় বাহু দিনম
 । বৈশ্যের পনের দিনম । শুদ্ধুর ত্রিশ দিনম । ৪ ।
 অশৌচানভুর দশম পুরুষ পর্যাত তিনদিনম অশৌচ
 হয় । ৫ । দুশ্ম পুরুষানভুর চতুর্দশ পুরুষপর্যাত পঞ্চিং
 অশৌচ হয় । বর্তমান দিনম আগামি দিনম রাত্রি
 সহিত হাদশ পুরুষের নাম পঞ্চিং ॥ ৬ ॥ চতুর্দশ
 পুরুষানভুর মনুজ কাম স্মৃতি পর্যাত এক দিনম
 অশৌচ । উদ্বনভুর স্নান মাত্র শুল্ক । ৭ । ইহাতে
 সুর্যোদয়ের পূর্বে যদি জনন মরণ হয় তবে পূর্ব
 দিনমাদিতি গীণম । ৮ । তাহার মধ্যে যাবৎ অশৌচ
 জাত না হয় তাবৎ অশৌচ না হয় । ৯ । প্রাশৌচ
 সর্ব বর্ণের সমান ।

বিদেশমু অশৌচের ব্যবস্থা ।

অশৌচের মধ্যে যদি জাত হয় শৈব দিনম থাঁকে তবে
 তাহাতেই শুল্ক হয় । ১০ । অশৌচানভুর বৎসরের
 মধ্যে যদি জাত হয় তবে তিন দিনম অশৌচ হয় ।
 বৎসরের অনভুর জাত হলে স্নান মাত্রে শুল্ক হয় । ১১ ।

(୪୫)

ଇହାତ ବିଶେଷ । ମିଠାର ମାତାର କ୍ଷାମିର ବ୍ୟମରୀ
ନନ୍ଦର ଦୁଇ ବ୍ୟମର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋଡ଼ୋ ହିଲେ ଏହି ଦିବମ
ଆଶୋଚ ହୟ । ଉଦନନ୍ଦର ମୂଳେ ଶୁଦ୍ଧି । ୧୧ । ଇହା ମରଣ
ଶୌତେ । ଜନନାଶୌତେ ଆଶୋଚର ମଧ୍ୟେ ଜୋଡ଼ ହିଲେ
ଶୈଷ ଯେ ଦିବମ ଥାକେ ତାହାତେ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ଆଶୋଚ
କ୍ରାଲେର ଅନନ୍ତର ଜୋଡ଼ ହିଲେ ଆଶୋଚନା ହୟ । ୧୨ । କିନ୍ତୁ
ନିଜ ପୁତ୍ରର ଅନୁ ଆଶୋଚ କ୍ରାଲେର ଅନନ୍ତର ଜୋଡ଼ୋ ହିଲେ
ମୂଳେ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ୧୩ । ଏହି ସାରମ୍ଭ ମରଳ ବର୍ଣ୍ଣର ମଂଧୂରୀ
ଶୌତେ ପତାଶୌତେର ଅନନ୍ତର ଜୋଡ଼ୋ ହିଲେ ଆଶୋଚ
ହୟନା ।

ଅନ୍ତଃପର ଗନ୍ତୁ ଶ୍ଵାବାଶୌତେର ଦ୍ୟାରମ୍ଭ ।

ଅଞ୍ଚମ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗନ୍ତୁ ଶ୍ଵାବାଶୌତେର ଅଦିକାର । ଇହାତେ
ଛୟ ମାମେର ମଧ୍ୟେ ଯେ କ୍ଷୋର ଗନ୍ତୁ ଶ୍ଵାବ ହୟ । ମେ କ୍ଷୀର
ଆଶୋଚ ହୟ । ଇହାତେ ଦୁଇ ମାମେର ମଧ୍ୟେ ଯଦି ଗନ୍ତୁ ଶ୍ଵାବ
ହୟ ତାବେ ମେ କ୍ଷୋର ତିନ ଦିବମ ଆଶୋଚ ହୟ । ଉଦନନ୍ଦର
ଛୟ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯତ ମାସ ଗନ୍ତୁ ତତ ଦିବମ ଆଶୋଚ
ହୟ । କିନ୍ତୁ ମାସ ମଂଧୂରୀ ଦିନ ହିତେ ବୁଝାଲେର ଏହି
ଦିବମ ଅବିକ । କହିର ଦୁଇ ଦିବମ । ବୈଶ୍ଯର ତିନ ଦିନ
। ଶୁଦ୍ଧର ଛୟ ଦିନ । ୧୪ । ଅର୍ପନ ଛୟ ମାମେର ଅନନ୍ତର

(४५)

ଅନ୍ତରୁ ଅଛି ଯାଦି ଗୁରୁଶ୍ରୀର ହୟ ତବେ ମେ
କ୍ଷୀର ମଂପୁର୍ ଅଶୌଠ ହୟ । ଜନକାଦି ବର୍ଣ୍ଣର ତିନ
ଦିବସ ଅଶୌଠ ହୟ । ଯଦି ଆପଣା ଜୀବତମାନ ଥାଣେ
ତବେ ମରଳେର ପୂର୍ଣ୍ଣାଶୌଠ ହୟ କିନ୍ତୁ ଗୁରୁଶ୍ରୀର ମଧ୍ୟେ
ଏହାହା କହିଲାଯ ଯଦି ଜାଣ ଦିବସମ ମେଇ ଚାତା ଯକ୍ଷେ
ତବେ ଏହିମତ ହୟ । ଦିବମାତ୍ରର ଆତା ମରିଲେ ବାନକା
ଶୌଠେ ଯାବଦା ହୟ । ୧୬ ।

ଆତଃନର ବାଲକାଶୌଠର ଯାବଦା ।

ନିର୍ମାଣ ହେତେ ବାନକାଶୌଠେର ବିଠାଇ । ୧୭ । ତାହାଙ୍କେ
ବାଲକ ଯଦି ଗୁରୁ ହେତେ ଯାଇଯା ଜନ୍ମେ ତବେ ପିତା
ମାତାର ଓ ମନ୍ତ୍ରି ବର୍ଣ୍ଣର ମଂପୁର୍ ଅଶୌଠ ହୟ । ଜନ୍ମିଯା
ବାଲକ ଯଦି ଆଶୌଠର ଯଦ୍ୟ ଯରେ ତବେ ମନ୍ତ୍ରି ବର୍ଣ୍ଣର
ଜନନାଶୌଠ ଯରନାଶୌଠ ମରଳ ଦୂର ହୟ ମୋନ ମାତ୍ରେ
ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ୧୮ । କିନ୍ତୁ ବାଲକର ପିତା ମାତାର ଜନନ
ଶୌଠ ହୟ । ୧୯ । ଏହି ଯାବଦା ମରଳ ବର୍ମର୍ ମରାନ ।

ବୁଦ୍ଧଗେର ବିଠାର କୁହିତେଜି ।

ଜନନାଶୌଠନକୁ ଛୟାମେର ଯଦ୍ୟ ଦୃଢ଼ିନ ବାଲକ
ଯଦ୍ୟପି ଯରେ ତବେ ପିତା ମାତା ମହାଦୂରେର ଏହି ଦିନ

(४६)

क्षमत्रा अप्नीठ हय । मनिओर्दर्शि युवान मात्र शुद्ध इय ।
। एदि इन्हे इहेया पाक्षे उबे निता शांतार तिन दिन
अप्नीठ हय । मनिओर्दर्शि एक दिन हय । ताँस पर छय
मासमेर अनंतुर दूइ वृःसरेर मद्ये चूड़ाहीन वालक्षे
मध्ये उबे निता शांतार तिन दिवस अप्नीठ हय । मनिओ
र्दर्शि एक दिवस । इहार मद्ये यदि चूड़ा इहेया पाक्षे
उबे निता शांतार मनिओर्दर्शि तिन दिवस अप्नीठ ।
अनंतर दूइ वृःसरेर अनंतुर छय वृःसर तिन्यामेर
मद्ये यदि जज्जोपवीक्षण इति वालक्ष मध्ये उबे निता
शांतार मनिओर्दर्शि तिन दिवस अप्नीठ हय । इहार
मद्ये यद्यपि जज्जोपवीक्षण इहेया पाक्षे उबे मृण्युल्लाशीठ
हय । १० । शूद्रुर क्षय मासपर्यग्नि त्रिवाक्षाल्पीठ हय
ताँहार मद्ये यदि जाऊदन्तुवालक्ष मध्ये उबे पाँच दिन
अप्नीठ हय । अनंतर छयामेर अनंतुर दूइ वृःसरेर
मद्ये चूड़ाहीन वालक्ष शूद्रुर मध्ये उबे पाँच दिन अप्नीठ
हय । इहार मद्ये कृत चूड़ा वालक्ष मध्ये उबे वार दिन
अप्नीठ हय दूइ वृःसरेर पर छय वृःसरपर्यग्नि विवाह
रुहित वालक्ष मरिले वारदिन अप्नीठ इहार मद्ये
यद्यपि विवाह इहेया पाक्षे उबे एक मास अप्नीठ हय ।
छय वृःसरेर अनंतुर यद्यपि विवाह ना इहेया पाक्षे
उपानिशदाल्पीठ । ११ ।

(४७)

କଳ୍ପା ମରନାଶୌତ୍ତମ୍ୟ ।

‘ଅବିବାହିତା କୁଳ୍ପାର ତିନ ପୂର୍ବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଧ୍ୟମ୍ୟ ହେ
। ୧୧ । କଳ୍ପା ମରନେ ମରବ ସର୍ବ ସର୍ବର ମରାନ ଦ୍ୱାରା । ତରମ
ମାତ୍ରେ ଗବ୍ରେ ମରିଯା ଯଦି କଳ୍ପା ଜାନ୍ମେ ତବେ ନିତୀ ମାତ୍ରା
ମନ୍ତ୍ରି ସର୍ବର ମଞ୍ଚପୂର୍ଣ୍ଣାଶୌତ୍ତମ୍ୟ । ୧୨ । ଅପର ଜନ୍ମ
ଦିବମ ହିତେ ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତରେ ଶବ୍ଦୀ ଯଦ୍ୟପି କଳ୍ପା ମରେ
ତବେ ମରଲେର ମୂଳ ମାତ୍ରେ ଶୁଦ୍ଧି ହେ । ୧୩ । ଅପର ଦୁଇ
ବ୍ୟକ୍ତରେ ଉଦନକୁର ବାହୀନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମରଲେର ଏକ ଦିନ
ଅଶୌତ୍ତମ୍ୟ । ବାହୀନ ହିଲେ ନିତ୍ତ କୁଳେ ସ୍ଵାମୀ କୁଳେ
ତିନ ଦିବମ ଅଶୌତ୍ତମ୍ୟ । ବିବାହ ହିଲେ ସ୍ଵାମୀ କୁଳେ
ମଞ୍ଚପୂର୍ଣ୍ଣାଶୌତ୍ତମ୍ୟ । ୧୪ । ଇହାତେ ମହୋଦରେ ବିଶେଷ
ରୂପନ ଜନ୍ମଦିବମ ହିତେ ଦକ୍ଷ ଜନନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତଗିନୀ ମରନେ
ମୂଳ ମାତ୍ରେ ଶୁଦ୍ଧ ହେ । ଉଦନକୁର ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ
ଦିବମ ଅଶୌତ୍ତମ୍ୟ । ଉଦନକୁର ବିବାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନ ଦିବମ
ଅଶୌତ୍ତମ୍ୟ । ବିବାହନକୁର ସ୍ଵାମୀ କୁଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣାଶୌତ୍ତମ୍ୟ ।
୧୫ । ଇହାର ମନ୍ଦୀର ବିବାହିତା କଳ୍ପା ଯଦି ନିତୀର ଘରେ
ମରେ କିମ୍ବା ପୁନଃ ହେ । ତବେ ନିତୀ ମାତ୍ରାର ତିନ ଦିନ
ଅଶୌତ୍ତମ୍ୟ । ମହୋଦର ସର୍ବର ଏକ ଦିନ ମନ୍ତ୍ରି ସର୍ବକୁ
ହୁନ୍ତା । ୧୬ ।

(४८)

अथ मूर्तिका यावद् ।

ब्राह्मण कृत्रिय दैशोऽर प्य चौ पूत्रं पुमस्त्वयः । मे चोर
विंशति दिन आशोठ इयः । पद्धि कृत्वा पुमस्त्वयः । उवे
एक शास्त्र आशोठ इयः । शुद्धुर चौकृ दूषत्तेष्ठै शास्त्राशोठ
इयः । १८ ।

—
अग्नियोग यावद् ।

दूषे वस्त्र मराण्डि नाहैले यदि वाल्कु यद्ये उवे
मनन कृत्रिया पूतिवेक्ष अग्निक्रार्यादि नाहै । १९ ।

—
अतःपर तिन पुकार आशोठर यावद् ।

उक आशोठ आँर नमू आशोठ आर मरान आशोठ
। जननाशोठ हैते मरनाशोठ उक । मनिओ जनना
शोठ हैते निज पूत्र जननाशोठ उक मनिओदि मरना
शोठ हैते निता माता चामीर मरनाशोठ उक । अन्न
दिवस थाके एयत आशोठ आर्पक्षम् । अविकृ दिवस
थाके एयत आशोठ उक इत्यादि जानिवा ॥ जाहा
हैते प्य आशोठ उक इयः । जाहा हैते मे लमू इयः
। दूषे मनिओ जनने मरान आशोठ इयः । दूषे मनिओ
मरने मरान आशोठ इयः । इत्यादि जानिवा । २० ।

(४९)

ইহা ইতে আশোঁ সকিৰ বাবম। ॥

পূর্বাশোঁতেৰ মদীয় যদি সমান আশোঁ হয়। তবে পূৰ্বা
শোঁতে শুল্ক হয়। ইহাতে বিশেষ কৃতিতেছি। পূর্বা
শোঁতেৰ অন্ত দিবসে যদি অপৰ আশোঁ হয়। তবে
দুই দিবস অধিক হয়। সেই দিবসেৱ পুতুলালে সুর্যো
দয়েৱ পূৰ্বে হয়। তবে তিন দিবস অধিক আশোঁ
হয়। ৩৫। ওক আশোঁতেৰ মদীয় যদি লমু আশোঁ হয়
। অপাপি পূৰ্বেৰ আশোঁতে শুল্ক হয়। লমু আশোঁতেৰ
মদীয় যদি ওক আশোঁ হয়। তবে দ্বিতীয় ওক আশোঁতে
শুল্ক হয়। ৩৬। এই দৃষ্টিতে বাবমা কৃতিবে তক্ষপূৰ্বক
। ইহাতে বিবরিয়া কৃপক নিম্নযু কৃতিতেছি। মংপূর্ব
মৱনাশোঁতে দ্বিতীয়ামৰ্ক দশম দিনে কিম্বা বাত্রি শেষে
পিতা মাতা স্বাধিৱ মহন হয়। তবে পুত্ৰেৱ পত্ৰোৱ স্বকীয়
আশোঁ হয়। কিন্তু দশম দিনে মহিলে মণিও বর্ণেৱ দুই
দিবস অধিক আশোঁ হয়। সেই অধিক দিবসেৱ মদীয়
যদাপি পিতা মাতা স্বাধিৱ মহন হয়। তবে পূৰ্বাশোঁতে
শুল্ক হয়। মংপূর্ব মৱনাশোঁতে পুঁপ্যামৰ্ক যদি মাতা
পিতা ভুৰি মহে তবে পূৰ্বাশোঁতে শুল্ক হয়। ৩৭। অপৰ
মংপূর্বাশোঁতেৰ মদীয় যদাপি পতোশোঁ হয়। তথাপি
পূৰ্বাশোঁতে শুল্ক হয়। অপৰ পতোশোঁতেৰ মদীয় মংপূর্ব

(୧୦)

ଲୋଠ ହିଲେ ତାହାତେଇ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ଅପରମିତ ଯତନାନନ୍ଦର
ମାତା ମରେ କିମ୍ବା ଯାତାର ଯତନାନନ୍ଦର ପିତା ମରେ ତବେ
ପୂର୍ବାଶୌତେ ଶୁଦ୍ଧହୟ । କିନ୍ତୁ ଦଶମ ଦିବମେ ଯାଇଲେ ଦୁଇ ଦିନ
ଅଧିକ ହୟ । ରାତ୍ରି ଶୋଷେ ଯାଇଲେ ତିନ ଦିଵମ ଅଧିକ ହୟ
। କେତୀ ବଳେନ ଅଧିକ ହୟନା । କୋର କଳ୍ପ ଜନନେର
ମଧ୍ୟ କିମ୍ବା ପୁନ୍ତ୍ର ଜନନେର ମଧ୍ୟ ଯଦି ସ୍ଵାମୀ ମରେ ତଥାପି
ପୂର୍ବାଶୌତେ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ଆପର ମନ୍ତ୍ରମରନେର ଦଶମ ଦିନେ
ତାର ପିତା ମାତା ମରେ ତଥାପି ପୂର୍ବାଶୌତେ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ
। ଅଧିକ ହୟ ନା । ସ୍ଵପ୍ନୀ ଜନନେର ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରମ ପୁଣ୍ୟ
ଜନନ ହୟ । ତଥାପି ପୂର୍ବାଶୌତେ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ଏହ ଦିବମେ
ଦୁଇ ମନ୍ତ୍ରମ ମରନେର ମଧ୍ୟ ଯଦି ପିତା ମାତା ସ୍ଵାମୀ ମରେ
ତଥାପି ପୂର୍ବାଶୌତେ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ଦଶମ ଦିନେ ଯାଇଲେ ଦୁଇ
ଦିନ ଅଧିକ ହୟ । ଜନନାଶୌତେର ମଧ୍ୟ ଯଦି ଜନନାଶୌତ୍
ହୟ ଇହାତେ ଯେ ପୂର୍ବେର ଜନ୍ମିଯା ଥାକେ ମେ ଯଦି ଅଶୌତେର
ମଧ୍ୟ ମରେ ତବେ ମନ୍ତ୍ରମ ବର୍ଗ ମୂଳ ଯାତ୍ରେ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ଦୁଇ
ଅଶୌତ ନିର୍ବତ୍ତି ହୟ । ପରମ ପୂର୍ବାପର ଦୁଇ ଅପତ୍ୟେ
ମାତା ପିତାର ପୂର୍ବାଶୌତ ହୟ । ପରେ ଯେ ଅପତ୍ୟ ଜନ୍ମିଯା
ଥାକେ ମେ ଯଦି ମରେ ତବେ ପିତା ମାତା ମନ୍ତ୍ରମ ବର୍ଗର
ପୂର୍ବେର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରମ ଥାକେ । ମରନୋଦକ ଯାଇଲେ
ତିନ ଦିନ ଅଶୌତ ହୟ । ତାହାର ମଧ୍ୟ ବିଦେଶୀ ଯତନେ

(५)

तिन दिवस अशोठ हड्डेले पूर्वर्द्ध शुद्ध हय । मणित
जननाशीष मरवी, यदि स्वपुण्य जननाशीठ हय । उबे
पूर्वर्द्धार्द्धे हड्डेले पूर्वर्द्धाशीठे शुद्ध हय । पूर्वर्द्धार्द्धे
हड्डेले पूर्वर्द्धाशीठे शुद्ध एहे दिशाते लग्या अशोठेर
मरवी उक अशोठ हड्डेले मवर्वत्र पूर्वर्द्धार्द्धे शुद्ध हय
जानिवे । जनन मरवाशीठेर मरवी यदि च्छीर गाव॑
शुद्ध हय । किम्बा रजम्बला हय । उबे से च्छीर रजम्बला
किम्बा गाव॑शुद्धाशीठे शुद्ध हय जनन मरवाशीठेर
महित मक्किर हयना । ३४ ।

—
अप अशोठ मक्किर ॥

उक अशोठ लग्या अशोठ मरान अशोठ मक्कल अशोठ
एकत्र हय । ताहाके अशोठ मक्किर वलि जानिवे ॥

—
अप रजम्बलाशीठ लहितेजि ॥

रजम्बला हड्डेले च्छीर तिन दिन अशोठ हय । तिन
दिवसेर आनन्दर मङ्ग दर्शन दिवसेर मरवी यदि पूनवर्वार
रजम्बला हय । उबे आव अशोठ हयना । अम्भा
दर्शन दिवसे हड्डेले एक दिन अशोठ । उनहिंशति]

(५)

तिन शर्यो हईले पूछे दिन । उन्नतुरं हईले तिन दिन
। ३५ । इजम्बला स्वीकृत आशोठशर्यो पदि नोठ-जोठि पुर्ण
करें उवे आननाहू आशोठहे अन्नतुरं तिन दिवस
उपवास करिते हय । उंहीते शुद्ध हय । ३६ ।
अपर चामिह पूरुष पिञ्ज दामेव काले यदि इजम्बला
हय उवे रम्भ डांगे करिया मातादि करिया पिञ्ज दिवेक
। ३७ । स्वामीर आदिकृष्ण शुद्ध दिने यदि इजम्बला हय
उवे मे दिवस शुद्ध हईवेक ना । ऊहाहू पक्ष्य दिने
हईवेक । ३८ ।

आउँद्र मस्तिष्ठोड्हे वास्तव ॥

पिञ्जामह अगिनीर पुत्रपितामहीर भ्रातृ उचिनी पूर्ण
यरने पक्षिनी आशोठ हय अपर मातामहीर उचिनीर
पूर्ण मातामहीर भ्रातृ पूर्ण मातामह उगिनी पूर्ण यरने
अहोरात्रि आशोठ हय । शशुर माशुजी विवाहिता उगिनी
मातूलानी मातूल पितारु उगिनी मातार उगिनी माता
महीदोहित्र उगिनेय मरने पक्षिनी । ३९ । इहाते विशेष
शशुर माशुजी यदि तिन गौमे यरे उवे एक दिन आशोठ
हय । यदि निरुटे यरे उवे त्रिवात्राशोठ हय । पितृ
स्वसा मातृ स्वसार पति यरे उवे आशोठ हय ना

(१५)

उक्त चौ मरणे पक्षिनी । अनंत विर्यांत्र छाँडा
आठार्य पट्टी आठार्य पुणे शिष्य ओमाद्याय शोलक
मरणे अहोरात्र अशोष । ४० । उक्त पुणे मात्रादिष्ठ
मरणे एक दिन । शांडायह मरणे तिन दिन । उगिनी
षति जाम्हडा दैवान्त्रिय विवाहिता उगिनी मरणे मृत्यु
शांत्र शुद्ध ॥ मपत्ती दोहित्र मरणे मृत्यु मात्र शुद्ध ॥
निता शांडांत्र मरणे विवाहिता कल्याण तिस दिवस
अशोष हय । अनंत पुणे हीन पूरुष मरिले अविवाहिता
कल्याण त्रुक दिन अशोष हय । इहाते काढन कहितेजि
। पुणे हीन पूरुषेव कल्या । शिव दानादि काँडिनी हय एहे
काढन । राय मूरुठ बलेन पूर्णालोष हय ॥ एक प्रायरामि
गोत्रज मरणे अत्यनु निर्णयेर अहोरात्र अशोष ।
। अनंत शिव् स्वमार पुणे शांड् स्वमार पुणे मरणे
पक्षिनी । इहाते विशेष कहितेजि ॥ पक्षिनांदि अशोष
द्वैहिलार्यं पदि घरे मरे किम्बा पहन बहन करे उबे
तिन दिवस अशोष हय । अनंत याहार मरणे ये यत्त
दिवस अशोष हय । तांत्र मरणे से उत्त दिन अशोष हय ।
अशोषानन्तर ग्रामालोचेर शुद्धने अशोष हय ना । ४१ ।

(१४)

अऽग्निर यज्ञविशेषक्यवद् ॥

अनशंत वज्र अग्नि जल उद्देश पञ्च युद्ध शूली दृक्षु
नथी विष्टक्षन वक्षन पक्षि यस्य मृण हइते आर क्षत
यातिरेक शब्दात हइते यदि तिन दिनेर मध्ये मरे
उबे तिन दिन अशोऽ हय । यदि तिन दिनेर
अनशुर यरे उक्षेसक्लेर पूर्णाशोऽ हय । ४१ । इहा
यातिरेक अन्य पुक्षार क्षत हइया यरे उबे सात
दिनेर मध्ये तिन दिन अशोऽ । सात दिनेर अनशुर
यद्यपि मरे उबे सक्लेर पूर्णाशोऽ । ४२ । तृष्णि हीन
युद्धे ये मरे किम्बा यथार्थ अन्प्रावै मारे मनुष्णे वज्र
पात हुक्ष एই अतिमान्ननेर पर यदि वज्राहाते
मरे गो ब्राह्मणेर रक्षार्थ ममूष्प युद्धे मरे उबे
माने शुद्ध हय ॥ यदि दैवां वज्राहाते मरे राजा
अनप्रावै मारे गोत्राक्षन रक्षर्थ युद्धे प्रातिमूष्प
हइया मरे उबे तिन दिन अशोऽ हय । ४३ । अग्निविष
ठान ठोरादि हइते आर रोग याति बेके दैवां
कोनो पुक्षारे मरे उबे तिन दिन अशोऽ हय । ४४ ।
दृक्ष राज्यापद्वे यवक्षादिते मरे उबे मान मान्द्र
शुद्ध हय । ४५ ।

(१५)

आऽप्न याहाते अशोठना हय ताहार यवमा

च्छीर महित कोङा करिते किम्बा वांगु मर्पादिर महित
कोङा करिते यदापि यरे उवे अशोठ हय ना । ४७ । ठोर्या
दोषे राजा यदापि यारे किम्बा पर क्षो गमने पुर्व यक्कि
के यदि सेहे च्छीर पति यारे । ४८ । आर बुङ्कन हइया
छालादिर महित यल्लपुङ्क करिया ये यरे किम्बा छालादि
के ये आपनार जाति देय । ४९ । बुङ्कन हइया यार्दि
यग्नान्त्र निर्माण ये करे किम्बा निजा पंख हिंसा ये करे
किम्बा पूँल रविर नियिते रोगादेर जनकु ओघदादि ये
देय बुङ्कनेर आत्यन्तिक करिया बुङ्कनेर हस्ते ये
यरे किम्बा बुङ्क शौपे ये यरे किम्बा यग्नान्तकि ये हय
किम्बा कोविते आज्ञा इहाय विषादि उक्खन वांगुदि अ
च्छादि जला दिते ये यरे इहारदिगोर अशोठ हय ना
। दाहादि किया नाई । ५० । यदि दैवे दाहादि करे उवे
मण्डकूबय पुऱ्यन्ति ते करिवेकु । ५१ । इहाते विशेष
बुङ्कनार्थ गवार्थ चायार्थ राजाज्ञया यदि बुङ्कि पुर्वक
यरे उपापि अशोठादि हय ना । यावाहियादि यार हय
ताहार पुऱ्यन्ति ते करिया दाहादि करिवेकु । ५२ ।

४

(୧୬)

ଶବ୍ଦାନୁଗୀମନାହିଁ ଅଶୌଠ କହିତେଛି ।

ବୁନ୍ଦକୁଳ ଶବ୍ଦାନୁଗୀମନ ଯଦି ବୁନ୍ଦକୁଳରେ କରେ ତବେ ମୁଣ୍ଡ କରିଯା
ଅଣି ମୃତ୍ୟୁଦିଲ୍ଲିର୍ଣ୍ଣନେ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ । ଫକ୍ତିଯ ଶବ୍ଦାନୁଗୀମନ ଯଦାପି
କରେ ତବେ ଏହୁ ଦିନ ଅଶୌଠ ହୟ । ବୈଶ୍ୟର ଶବ୍ଦାନୁଗୀମନେ
ଦୂଇ ଦିନ ଶୁଦ୍ଧର ଶବ୍ଦାନୁଗୀମନେ ତିନ ଦିନ । ୫୩ । ଫକ୍ତିର
ବୈଶ୍ୟର ଶୁଦ୍ଧର ଶବ୍ଦାନୁଗୀମନେ ଦୋହନେ ବୁନ୍ଦକୁଳର ହାଦଶାହ ପଞ୍ଚଦଶାହ
ଏହମାସ ଅଶୌଠ ହୟ । ୫୪ । ମେହ କେମେ ବୁନ୍ଦକୁଳ ଶବ୍ଦର
ଦୋହନ କରିଯା ତାହାର ଘରେ ଥାକେ ତବେ ତିନ ଦିନ ଅଶୌଠ
ହୟ ତେ କୃତ୍ୟାନ୍ତ ଭୋଜନ କରେ ତବେ ଦଶ ଦିନ ଅଶୌଠ ହୟ
। ୫୫ । ଚିତ୍ତାବ୍ିନ୍ୟ ମେବଳେ ମୁଣ୍ଡରେ ଶୁଦ୍ଧ । ୫୬ । ଅନ୍ତର ଶୁଦ୍ଧ ଯରଣେ
ଦଶ ଦିଵମେର ମଧ୍ୟେ ତାହାର ଘରେ ବୁନ୍ଦକୁଳ ଯାଏ ରୋଦନ
କରେ ତବେ ତିନ ଦିନ ଅଶୌଠ ହୟ । ୫୭ । ମାନାକୁରେ ରୋଦନ
କରେ ତବେ ଆହୋରାତ୍ରି ଅଶୌଠ ହୟ । ୫୮ । ଦଶଦିଵମାନକୁର
ମାମେର ମଧ୍ୟେ ରୋଦନ କରେ ତଥାପି ଆହୋରାତ୍ର ଅଶୌଠ
ହୟ । ୫୯ । ବୁନ୍ଦକୁଳ ଫକ୍ତିଯ ବୈଶ୍ୟ ଯରଣେ ତିନ ଦିନେର ମଧ୍ୟେ
ବୁନ୍ଦକୁଳର ଘରେ ରୋଦନ କରେ ତବେ ଏହୁ ଦିନ ଅଶୌଠ ହୟ
। ଫକ୍ତିଯ ବୈଶ୍ୟର ଘରେ ରୋଦନ କରେ ତବେ ଦୂଇ ଦିନ ।
ଶୁଦ୍ଧ ଯଦି ରୋଦନ କରେ ବୁନ୍ଦକୁଳ ଫକ୍ତିଯ ବୈଶ୍ୟର ଘରେ ତବେ
ଏହ ରାତ୍ରାଶୌଠ ହୟ । ୬୦ ।

(୧୭)

ଅତ୍ୟନ୍ତର ଅଛି ମଧ୍ୟ କାଳ ।

ବୁଦ୍ଧାନେର ଠାରିଦିନ ଶୂନ୍ୟ ଦଶ ଦିନ ।

—
ଅତ୍ୟନ୍ତର ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଯଦ୍ୱା । —

ଜନନାଶୌଠେ ଅଶୂନ୍ୟ ଦୋଷ ମନ୍ତ୍ରବର୍ଗରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପିତା
ମାତା ଦିମାତା'ର ଅଶୂନ୍ୟ ଦୋଷ ହ୍ୟ । ତାହାତେ ଯଦି ପିତା'ଓ
ଦିମାତା ମୂତ୍ରିକାକେ ମୂର୍ଚ୍ଛା କରେ ତବେ ଦଶ ଦିନ ଅଶୂନ୍ୟ ଦୋଷ
ହ୍ୟ । ଆଏ ମୂତ୍ରିକା ଯଦି ବୁଦ୍ଧାନୀକ୍ରମ୍ୟ ବୈଶ୍ୟ ହ୍ୟ ତବେ
ଦଶ ଦିନ । ଯଦି ଶୂନ୍ୟ ହ୍ୟ ତବେ ବ୍ରଯୋଦିଶ ଦିନ ଅଶୂନ୍ୟ ହ୍ୟ ।
ମଂଞ୍ଚର ମରନାଶୌଠେ ବୁଦ୍ଧାନେର ତିନି ଦିବମ । କ୍ରମିର ଠାରି
ଦିନ । ବୈଶ୍ୟର ଆଟ ଦିନ ଅଶୂନ୍ୟ ଦୋଷ ହ୍ୟ । ୬୧ ।
ଇହାତେ ବିଶେଷ ଯଦି ଏକ ଦିନେ ଦୁଇ ମରନାଶୌଠ ହ୍ୟ । ତବେ
ଆଶୌଠ କାଳପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଶୂନ୍ୟ ଦୋଷ ହ୍ୟ । ୬୨ । ଯେ ବାଲକ
ଜନ୍ୟ ମେ ବାଲକ ଯଦି ଆଶୌଠର ଯଦ୍ୟ ଯାରେ ତବେ ପିତା
ମାତା'ର ଆଶୌଠକୋଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଶୂନ୍ୟ ଦୋଷ ହ୍ୟ । ୬୩ ।
ଖାଶୌଠ କ୍ରିତାଗ ଅଶୂନ୍ୟ ଦୋଷ । ଇହାତେ ବିଶେଷ
ଆଶୌଠ କାଳାନନ୍ଦର ଆଶୌଠ ଶୁରନେ ଯେ ଖାଶୌଠ ହ୍ୟ
ତାହାତେ ଅଶୂନ୍ୟ ଦୋଷ ହ୍ୟ ନା । ୬୪ ।

(१८)

अडःपर महयज्ञ यावद्या ।

महमृता और यद्यपि अग्नि पूर्वेष्ट्रियात्राशोठ हम्म
 उपेपि स्वामीर अशोठ दृद्धि हइयाँ ए अशोठ मं-मूर्ति
 हय । स्वामीर पिओ काले ताहार पिओ दिवेक । ६५ । अनु
 मृतार विशेष स्वामीर अशोठर यद्यो यदि अनुयज्ञ
 करे उवे स्वामीर अशोठ अशोठ जाय । किन्तु ये
 दिवस अनुयज्ञ करे मेहे दिन हइते तिन दिनेर यद्यो
 पूरकपिओ दिवेक स्वामीर अशोठाले शुद्ध करिवेक
 स्वामीर अशोठर पर अनुयज्ञ करिले तिन दिन
 अशोठ हय । उत्तर्पदिने शुद्ध करिवेक । ६६ । पतिके
 आलिन दिन करिया ये चो मरे ताहाके महमृतार यावद्या
 करिवेक । ये चो पतिर मरणानन्तर दूइ ठारि दिवस
 यातिरेक पादुकादि नहेया मरे ताहाके अनुमृतार
 यावद्या करिवेक । ६७ ।

अडःपर यहाँ शुद्ध निपात यावद्या ।

ये पूरुषेर पिता याता मरे ताहार एक दृमर पर्याण
 पितृ कृम्य देव कृम्य हय ना । किन्तु सल्लाधामनादि कृम्य
 आर यात् मरणेर अनन्तर पितार शुद्ध पितृ मरणेर

(१९)

परमात् शुद्ध करिबेह । ६८ । अउपर कोर रोहन
ईयून अमृत्युर्मा इत्यादि इले मान मात्रे शुद्ध ।
अपर नाभि रक्षते किम् अविते यदि रुक्षपात हय
उवे मे दिवम ईदिक रुक्ष करिले तरुण हय । ये
दले लग्न हय मे दल तुला हय इहाते तृन दिया
अति यत्र करिया रुक्ष पात करिले मे दिवम अशोठ
हय । ६९ ।

आउपर नित्याशीठ कहितेकि ।

शहा रोगी रूपन क्षणगुस्त किया हीन चो वेण्या दूर्जादि
जीजा यमन इहाते आमऊ छिपे परावीन शुद्धा हीन
दान हीन याजकी इत्यादि पूरुषेर मरन पर्याप्ताशीठ
जानिवे । ७० ।

आउपर अविकारि निर्मय दावम् ।

ज्येष्ठ पूर्ण कनिष्ठ पूर्ण पौत्र पुणोत्र अनुपा पत्नी
अदला कनां दला कला दोहित्र कनिष्ठ महोदर ज्येष्ठ
महोदर कनिष्ठ ईमात्रेय ज्येष्ठ ईमात्रेय महोदर
पूर्ण ईमात्रेय पूर्ण निता माता पूर्णवद् पौत्रवद् पौत्री
दता पौत्री पुणोत्रवद् पुणोत्री दता पुणोत्री नितायह

ପିତାମହୀ ପିତ୍ରାଦି ସନ୍ତିଓ ମହାନୋଦରୁ ମନୋକ୍ରମାତା
 ଯହ ମାତୁଲ ଭାଗିମେଘ ମାତୃପକ୍ଷ ସନ୍ତିଓ ମହାନୋଦରୁ ଶୁଣୁର
 ଜୀବତା ପିତାମହୀ ଭ୍ରାତା ଶିଷ୍ୟ କ୍ଷତିକୁ ଆଶାର୍ଯ୍ୟ ମୈତ୍ର ପିତୃ
 ମୈତ୍ର ଏକତ୍ର ବାସୀ ଗୃହୀତ ବେତନ ଇତ୍ୟାଦି ଯଦି ପୂର୍ବ
 ମରେ । ୧୧ । କ୍ରି ମରେ ତାହାର ଅଧିକାରି । ଜେଳ ପୁଣ୍ୟ କୁନିଷ୍ଠ
 ପୁଣ୍ୟ ଶୌତ୍ର ପୁଣ୍ୟତ୍ର କୁନ୍ତା ଦତ୍ତା କୁନ୍ତା ଦୌହିତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଣ୍ୟ
 ଚାମିର ଭାଣିମେଘ ଭ୍ରାତାର ପୁଣ୍ୟ ଜୀବତା ଚାମିର ମାତୁଲ
 ଚାମିର ଶିଷ୍ୟ ପିତୃ ଦର୍ଶନ ମାତୃ ଦର୍ଶନ ହିତୋତ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି । ୧୨
 । ଇହାତେ ବିଶେଷ ପୁଣ୍ୟ ତିନ କୃତ ଚୂତ ପ୍ରେତ କିଯାଯୁ ଅଦି
 କାରୀ ହୟ । କିନ୍ତୁ ପୁଣ୍ୟ ଯଦି କୃତ ଚୂତ ନା ହୟ । ଉଥାପି
 ପ୍ରେତ କିଯାର ଅଧିକାରୀ ହୟ । ପରକୁ ପୁଣ୍ୟ ଅଶ୍ରୁ ହଇଲେ
 ଶୁଦ୍ଧାଦି ଅନ୍ୟାନ୍ୟାରୀ ହୟ । ୧୩ । ଯଦି ପୁଣ୍ୟ ନିକଟେ ନା
 ଥାକେ ଅନ୍ୟାକ୍ରି ଦୂହେ ଏକ ପିଣ୍ଡ ଦିଯା । ଥାକେ ଇହାର ମଦ୍ୟ ଯଦି
 ପୁଣ୍ୟ ଆଇମେ ଉଥାପି ଦଶପିଞ୍ଜ ଅଗ୍ନି କର୍ତ୍ତ୍ଵ ଦିବେଳ ।
 ଅଶୋଚାତ୍ମ ହିତୀଯାଦି କିଯା ପୁଣ୍ୟ କରିବେ । ୧୪ । ଶୋଷକ
 ଶୁଦ୍ଧ ଏକ ପୁଣ୍ୟ କରି ବେଳ । ପୃଥକ ପୁଣ୍ୟ କରିବେଳ ନା । ୧୫ ।

ଅତଃପରିନର ଦାହ ସବହ ।

ଯଦି ଅଛି ଦ୍ୱାତ୍ର ନା ହୟ । ତବେ ପରିବନର ଦାହ କରିବେଳ

(७४)

इहाते श्रव पंथेर पूजुलि करिया। पलाश पश्च मर्वान्दे
दिवेके। उदनकुर ओम्मासुत्रे वेष्टित करिया एवेर
पिठोलिते लेपन करिवेके मर्वान्दे पलाश पश्च दिवाँर
क्षम ४० मस्तके १० ग्रीवाते ३० बक्षमिले १० जठरे
४०० दूषे वाखते १० दूषे हस्तर अद्दुलिते ६ अउ
कोषे ४ निर्दे १०० दूषे ओकडे ३० आनुज्ञाते १०
दूषे पांदेर अद्दुलिते एहे क्षमे। ३६० मर्वान्दे दिवेके
। १६। अश्वीठेर मध्ये पर्वनरदाहे शेष दिवसे शुक्र
हय। उदनकुर त्रिपक्ष यतिरेके अमावस्या क्रमा
अष्टमाते पर्वनर दाह करिवेके। १७। ताहाते
तिन दिवस अश्वीठ हय। १८। दाहानकुर दशनिओ
दिवेके। उदनकुर यदि अमि पाँस उपापि अमि दाहन
करिवेके। किन्तु पुनर्वाय शिओ दानादि करिवेके नाः
। १९। शिओ दानेर क्षम। सद्यश्वीठे एक दिने दश
शिओ दिवेके। त्रिरात्र अश्वीठेर पुर्घ दिने तिन
शिओ दितीय दिने ठारि शिओ। तृतीय दिने तिन
शिओ दिवेके। हांदशाहाश्वीठे पञ्चदशाहाश्वीठे यासा
श्वीठे पुर्घ दिन हइते प्रति दिन एक एक करिया
नय शिओ दिवेके। शेष दिने दशम शिओ दिवेके।

(৭২)

মুংগুরু বাজী বৈজ্ঞানি সুখসন্তুষ্টি পর্যবেক্ষণে
যদি ক্ষয়িতে না পাইয়ে তবে অশোচ্ছ দিনে শুক্র
কর্তা ক্ষয়িবেক। তাঁর পর দানাদি ক্ষয়িবেক। ৮০।
সর্বাঙ্গে যুক্ত অশোচ ভাষাকৃতিঃ ॥

আপ শুক্র সময় ।

দিনমানের পঞ্চদশী-শেষের নাম মুহূর্ত। তাহাতে তিনি
মুহূর্তপ্রাপ্তকাল তিনি মুহূর্তসন্নিব। তিনি মুহূর্তমধ্যাহ্ন।
তিনি মুহূর্তঅপরাহ্ন। তিনি মুহূর্তমায়াহ্ন। ৮১। প্রাপ্তকালে
বৃক্ষ শুক্র। মধ্যাহ্নে একোদিষ্ট। অপরাহ্নে পারবর্ণ শুক্র
ক্ষয়িবেক। ৮২। যদি দিনশয়ে অপরাহ্নে তিথি হয়। তবে
পুর্ব দিনে পারবর্ণ হয়। ৮৩। উভয় দিনে যদি অপরাহ্ন
না পায় তবে পর দিনে হয়। ৮৪। মধ্যাহ্ন আক্ষয় মুহূর্ত
কুলপ নবম মুহূর্ত রৌহিন। এই দুই মুহূর্ত একোদিষ্ট
শুক্র হয়। একোদিষ্ট শুক্র রৌহিনোত্তর কালে হয়
ন। ৮৫। আপরাহ্নিকৃতর শুক্রের তিথি যদি উভয় দিনে
হয় কিম্বা ন। হয় তবে শুক্রপক্ষে পর দিনে কৃষ্ণপক্ষে পুর্ব
দিনে শুক্র হয়। ৮৬। যদি পুর্ব দিনে কুলপ রৌহিনকালে
তিথি হয় পর দিনে কুলপ মাত্র পাইলে তবে শুক্র পক্ষেও

(३७)

पूर्व दिने शुक्र इय । यदि पूर्व दिने रोहिन मात्रे इय
पर दिने कुत्स मात्रे इय उवे कृष्णक्षेत्र परदिने शुक्र
इय । यदि पूर्वदिने रोहिन मात्रे इय परदिने कुत्से
ना इय । उवे शुक्रक्षेत्र पूर्व दिने इय । यदि पूर्व
दिने रोहिन पर्याते तिथि ना इय पर दिने मण्डल
शुक्रउ इय उवे कृष्णक्षेत्र पर दिने शुक्र इय इति ।
शुहनादि मैथ्ये रात्रिते शुक्रादि इय । ८७ । अशावमग
क्षीना वर्द्धमाना स्तुष्टिता एই तिन पूर्कार इय । इहाते
पूर्व दिवमोये चतुर्दशी अपेक्षा पर दिने यदि अशावमग
आनु काल थाक्के उवे क्षीना इय । अविक काल थाक्किले
वर्द्धयाना इय । मर्यानकाल थाक्किले स्तुष्टिता इय । इहाते
क्षीनार पूर्व दिने शुक्र इय । ८८ । वर्द्धमाना इहेले पर
दिने इय । ८९ । स्तुष्टिता श्लो । यजुवेदादि पर दिने
। क्षेत्रादि पूर्व दिने । माशवेदिर इहा । इत्यादि
जानिवा । १० । अशावमग शुक्रक्षिताग दिनेर ज्ञातीयांश
अपराह्न जानिवा । अपरपक्षे पूति दिन शुक्र कृतिवेक्षण
असर्वर्ष घट्टादि दश दिने क्षित्ता एकादशादि नाठ दिने
क्षित्ता त्रयोदशादि तिन दिने शुक्र अवश्य कृतिवेक्षण
एषांन दिन शत्रु तिथि जानिवा । ११ । इति शुक्र वाक्य
मर्यात् ॥

ॐ

(৫৪)

আপি প্রায়শিক্ষিত দ্বাৰা ॥

প্রায়শিক্ষিত পূর্ব দ্বিমে শিখা সহিত মুওন ঘৃত
প্রাপ্তি ক্রিমক্ষণা স্নান পূর্বক ওপৰাম কৱিবেক । ৩ ।
কেশ দোরনেছু যদি হয় তবে দ্বিগুণ প্রায়শিক্ষিত হয়।
দৃষ্টিগোচর দ্বাইল হয় । ১ ।

ইহাতে রিশেষ দ্বাৰা ।

পশ্চিত দুক্ষন রাজা স্বীলোক ইহারা মুওন কৱিবেক
না । কিন্তু মহা পাতুল গো বৰী তুত তসি প্রায়শিক্ষিতে

(৩৫)

মুওন কৱিবেক । ৩ । সবৰা আঙুলি দ্বয় হেশাগু
মাত্র জেন কৱিবেক । ৪ । ইহাতে বিশেষ । পাদ পুায়
কিংতে নথি গান্ধি লোম জেন হয় । হিমাদ পুায়কিংতে
নথি লোম শুশু জেন হয় । ত্রিপাদ পুায়কিংতে শিখ
রহিত মুওনহয় । পূর্ম পুায়কিংতে শিখ মহিত মুওন
হয় । কেচিত্ বলেন যদি কান কৃত ববাদি হয় তবে
সবৰ মুওন হয় । যদি অজ্ঞান কৃত ববাদি হয় । তবে
শিখ রহিত সবৰ মুওন হয় । ইহাতে পুরান শাঙ্ক
লিখিত হাঁরীত বচন । ৫ । অপৰ পুায়কিংতানন্দের
পাঁৰণ শুঁকু কৱিবেক দশ বুঁকুন ভোজন কৱাইবেক
। যথোক দক্ষিণা তাঁবে সবৰস্ব দক্ষিণা হয় । অথবা
বুঁকুন মন্ত্রোষ এই কপে হয় তাঁহা কৱিবেক । ৬ ।
ব্যবস্থা কৰ্ত্তা পণ্ডিত তৈলবট দুব্যা লইয়া বুঁকুন মরী
কৱিয়া ব্যবস্থা দিবেক । ৭ । শাঙ্কু বিহিত ব্যবস্থা কৱিয়া
শক্ত শক্ত ভেদে অনুগুহ কৱিবেক ইহাতে দোষ নাই
কিন্তু অনুগুহে পাদন্ত্যন পুায়কিংত হয় না । ৮ ।

অতঃপর পুায়কিংতাদিকাৰ ব্যবস্থা ।
গো ববাদি ওপৰাতকে পঞ্চ বৎসৱ পর্যন্ত বালকেৱ
পুায়কিংত হয়না । পঞ্চ বৎসৱানন্দের দশ বৰ্ষ পর্যন্ত

(৩৩)

বালকের পাদ পুঁয়শিত্তি হয় । অশ্চি ক্ষয়ে পুতিনিরি
শীয়া পুঁয়শিত্তি ক্রিবেক । অশ্চি বৎসরানন্দের
শূলের । ও স্বীর পক্ষে বর্ষ পর্যালু বালকের অর্দ্ধ
পুঁয়শিত্তি হয় । শিলিত স্বী পুরুষ পুঁয়শিত্তে পুরুষের
পুঁয়শিত্তি কর্তব্য হয় । গোবদ্ধৈ বিশেষ যতিক্রম শূলের
অর্দ্ধ পুঁয়শিত্তি । বুক্তন ক্ষত্রিয় বৈশ্যের তুল্য পুঁয়শিত্তি
হয় । এক দাঙ্গি বিঘ্নে যদি স্বাত্ম বালকজ্ঞাদি কৃপ দীর্ঘ
হয় তবে পাদ পুঁয়শিত্তি হয় । যদি স্বীকৃত বালকজ্ঞ
জ্ঞানাদি কৃপ অনেক দীর্ঘ হয় । তখাপি পাদ পুঁয়শিত্তি
হয় । যাঁর অর্দ্ধ পুঁয়শিত্তি ক্রিলায় তাঁর জ্ঞান জ্ঞান
কৃতপালে যে পুঁয়শিত্তের যবহু তাঁহারি অর্দ্ধ জ্ঞানিবা
। অজ্ঞানকৃত পালে জ্ঞান কৃতের অর্দ্ধ হয় । অনুত্তাপে
সবর্দ পাপ ক্ষয় হয় । ইহাতে পুরান বিস্তু শাতাতপাদি
বচন । ১ ।

পুঁয়শিত্তি ময়য় যবহু ।

অক্ষয়ী ঢঙুর্দশী যতিক্রম তিথিতে পুঁয়শিত্তি হয় ।
বস্তুতঃ ঢঙুর্দশীতে ওপরাম পুরুষ মক্ষিণু ক্রিয়া অম্বা
ক্ষম্যাতে পুঁয়শিত্তি ক্রিবেক এই পুরীন যবহার । বৎ
সরের মধ্যে পুঁয়শিত্তি ক্রিবেক যদি বৎসরানন্দের করে
তবে হিঁওন পুঁয়শিত্তি হয় । ১০ ।

अऽप्तं रुतानुक्तं विनु यवहा ।

मरम्माप्यस्त्रिये नाश विनु जानिवा । ताहाते ठान्दा
यन बुतेर अनुक्तं अऽप्तविनु हय । शिंख ठान्दायने पादोन
विनु चतुष्फःय हय । पराक बुते पङ्क विनु हय । उक्तक्तु
बुते पादोन विनु चतुष्फःय हय । मान्दान बुते विनुहय
हय ॥ पुजापत्ता बुते एक विनु हय । शास घावह पान
बुते विनुहय हय । ४४ ।

अऽप्तं विनु मूल्य यवहा ।

शिवान मरीय दरिद्र भेदे पङ्ककार्षपन तिलकार्ष
पन एक कार्षपन विनु मूल्य हय । वृक्ष मूल्य पङ्क कार्ष
पन हय । मायान्य गोशूल्य एक कार्षपन हय । वस्तुत
इहेक्ने यवहार मवर्त्त विनु मूल्य तिन कार्षान्न
हय । त्रिरात्रापामेर अनुक्तं चतुर्विंशात् पन वरा
चिक्का हय । षड्पात्तामे कार्षान्ननत्रय हय । एकोपामे
अऽप्तपन हय । षोडशपन वराचिक्कार नाश कार्षान्न
जानिवा । इदानीतन यवहार मवर्त्त विनु मूल्य विनु
मूल्य फीत हिरण्यादिवा दिवेक । इहाते प्रश्नान मदुर्तादि
वठन । ४५ ।

अउः परं ठतुर्विदि पातक यवम् ।

ओपांतक यहांपांतक अनुपांतक अतिपांतक । ताहाते
गो वरि अयाजा याजन परदाँर ठाँलांदिर अन्न उक्खन
इउांदि ओपांतक हय । १३ । बुक्कहत्या मुरापान
बुक्कन स्वामिकु अशीति रुतिका परिमितांदि मुवन्त्स्त्रेय
गुरुवन्तिना गमन इहादेर मंसर्ग एवं पुकार पक्ष
महा पातक हय ॥ गुरुवन्तिना शद्भु विमाता जानिवा ।
ठाँलांदि च्छी बुक्कन कुमारि मनिओच्छी शरनागिता
उगिनी शित्रच्छी वीत्री मांस्य च्छी पितृष्टमा शात्रृष्टमा
पितृया च्छी यातुलानो ब्रह्मर च्छी तृष्णित्तिच्छी यातायही
पूर्णोहित च्छी श्रोत्रिय च्छी शिष्य च्छी आठार्यच्छी इउांदि
गमन अनुपांतक हय । १५ । माता पुण्यवृक्तना गमन
अतिपांतक हय । १६ ।

उत्रादो गोवरि पुण्यनिष्ठउ यवम् मनांदि रुपित ।
ताहाते बुक्कन स्वामिकु गोवरि घदि ज्ञान पूरुवक हय ।
उवे बुक्कन क्षत्रिय वैश्येर मण्ड दर्श पुजापत्य पुण्यनिष्ठउ
हय । १७ । तार अनुकूल मण्डदर्श विनु हय । इहाते एक
दृष्ट दर्श मायाना गोदक्षिना हय । अनुकूल भूल्य हय ।
अथवा मण्डशायुत गायत्री जपं पुण्यनिष्ठउ हय । च्छी शूद्

(৫৪)

শালক বৃক্ষের অঙ্ক পুঁয়শিত হয় । স্বোত্তোনি দীর্ঘ হয়ে
দীর্ঘ ব্রহ্মবা পাদ পুঁয়শিত হয় । তাহাতে পুঁয়োজকের
পাদ ক্রয় পুঁয়শিত হয় । অনুগুহকের পাদব্য হয় ।
অনুশত্ত্বার এক পাদ হয় । পরন্তু শুক্রন স্বামিক গো
বৈ পদি অজান পূর্বক হয় তবে শুক্রন ক্ষত্রিয় বৈশ্যের
সাঙ্ক অষ্ট বৈনু পুঁয়শিত হয় । ইহাতে এক সামান্য
গোদকিনা হয় । অনুকুল যুল্য দিবেক । স্বী শুদ্ধাদের
অঙ্ক দীর্ঘহয়ে দীর্ঘ ক্রয়ে পাদ । ১৮ । অপরক্ষত্রিয় স্বামিক
গো বৈ পদি জান পূর্বক হয় তবে শুক্রন ক্ষত্রিয়
বৈশ্যের দ্বাদশ পুঁজান্তা হয় । ইহাতে যথা শক্তি
দক্ষিনা হয় । উন্তুকুল দ্বাদশ বৈনু হয় । ইহাতে আজানে
অঙ্ক হয় । স্বী শুদ্ধাদের সর্বক অঙ্ক হয় । দীর্ঘহয়াদে
পাদ হয় । ১৯ । আপ বৈশ্য স্বামিক গোবৈ পদি জান
পূর্বক হয় তবে শুক্রন ক্ষত্রিয় বৈশ্যের অষ্ট পুঁজা
পত্তা হয় অনুকুল অষ্টবৈনু হয় । ইহাতে এক বৈনু
দক্ষিনা হয় । অজানে অঙ্ক হয় । স্বী শুদ্ধাদের অঙ্ক
হয় । ২০ । আপ শুদ্ধস্বামিক গোবৈ পদি জানপূর্বক
করে তবে শুক্রন ক্ষত্রিয় বৈশ্যের পুঁজান্তা চতুষ্পঞ্চপুঁয়
শিত হয় অনুকুল বৈনু চতুষ্পঞ্চ । যথাশক্তি দক্ষিনা হয় ।
স্বী শুদ্ধাদের অঙ্ক । দীর্ঘহয়ে দীর্ঘ ক্রয়ে পাদ অজান
কৃত বৈ অঙ্ক হয় । ২১ ।

(୪୦)

ଅତଃପର ଗାତ୍ରନୀ ଗୋବଦେ ପ୍ରାୟକ୍ଷିତେର ସାବଧା ।
ନଗୁଡ଼ାନ୍ତି ତାତନେ ଗାତ୍ରନୀ ମରନ ନା ହୟ କିନ୍ତୁ ଗତ୍ରଯାତ୍ର
ପାତ ହୟ ତବେ ଶୁଣନ୍ତ ଯାତ୍ର ଗବୁଁପାତେ ଏକପାଦ । ଗାତ୍ରା
ସ୍ୟାବୋଽପନ୍ନ ହିଁଯା ଥାକେ ତବେ ପାଦ ଦୟ । ମରଳ
ଗାତ୍ରା୽ପନ୍ନ ଗବୁଁପାତେ ପାଦତ୍ରୟ । ଚିତନ୍ୟ ଯୁକ୍ତ ଗବୁଁପାତେ
ମଂପୂନ ପ୍ରାୟକ୍ଷିତ ହୟ ॥ ଚିତନ୍ୟ ଯୁକ୍ତ ଗବୁଁମହିତ ଯଦି
ଗବୁଁନୀ ବୈ ହୟ ତବେ ଦ୍ଵିଗୁଣ ପ୍ରାୟକ୍ଷିତ ହୟ । ଏବଂ
ଶୁଣନ୍ତାନ୍ତି ଗବୁଁମହିତ ଗବୁଁନୀ ବୈ ପାଦାନ୍ତି ମହିତ
ପ୍ରାୟକ୍ଷିତ ହୟ । ଇହାତେ ଏମମ୍ବଜ୍ଞ ଗୋବଦେ ଯେ ଯେ ପ୍ରାୟ
କ୍ଷିତ କହିଲାମ ତାହାରୀ ପାଦାନ୍ତି ଜାନିବା । ଜାନପୂର୍ବକେ
ଜାନ କୃତ ପାଦାନ୍ତି ହୟ । ଅଜାନେ ଅଜାନକୃତ ପ୍ରାୟକ୍ଷିତ
ପାଦାନ୍ତି ହୟ । ୧୧ ।

ଅତଃପର ସାକ୍ଷି ଭେଦେ ପ୍ରାୟକ୍ଷିତ ସାବଧା ।
ଅନେକ ସାକ୍ଷି ଯଦି ଏକ ଗୋ ବୈ କୁରେ ତବେ ଓଜ
ପ୍ରାୟକ୍ଷିତେର ପାଦ ପାଦ ପୃଥକ ପୃଥକ ମରୀଗୀ ହୟ । ଅନେକ
ସାକ୍ଷି ଯଦି ଗୋଦୟ ବୈକୁରେ ତବେ ପାଦଦୟ କରିଯା ମରଳେ
କରିବେକ ଅନେକ ସାକ୍ଷି ଯଦି ଗୋ ଦୟ ବୈକୁରେ ତବେ ପାଦ
ଦୟ କରିଯା ମରଳେ କରିବେକ । ଅତ୍ର କେହିକହେ ପାଦଦୟ ୧
କରିଯା ହୟ । ଦୂଇସାକ୍ଷି ଡିନସାକ୍ଷି ହଇଲେଓ ପାଦଦୟ ୧

(४४)

ইহা সমস্ত অজ্ঞান পূর্বকে ক্ষিলায় । যদি জ্ঞান
পূর্বক হয় তবে সকলের পুনর্পুর্যাঙ্গিত হয় । ইহাতে
যথেষ্ট স্মার্যিক গো বর্ণে যে পুর্যাঙ্গিত হয় তাহারী পাদাদি
জাতিবা । ১৩ ।

অপ গো বিশেষ বর্ণ পুর্যাঙ্গিত ব্যবস্থা ।

যদি তৃণাদি জেদনে অসমত্ব বৃক্ষ গো হয় কিম্বা দোহন
বহনে অযোগ্য অতি কৃষ্ণ গো হয় কিম্বা ব্যাহি ঘুক হয়
তবে আক্ষ পুর্যাঙ্গিত হয় । ক্ষাণ্ড গো হয় কিম্বা পুর্যাঙ্গ
গো হয় কিম্বা ওন্দাত গো হয় কিম্বা ব্যাহি পীড়িত মুয়ুসু
গো হয় কিম্বা অক্ষ গো হয় তবে এক পাদ পুর্যাঙ্গিত
হয় । ইহাতে স্বীকৃতাদের এক পাদ হয় । ইহাতে পুর্যাঙ্গ
বৃহস্পতির বচন । ১৪ ।

অতঃপর এক বর্ষাদিবয়স্ক গো বর্ণে পুর্যাঙ্গিত ব্যবস্থা ।

এক বর্ষের গো বর্ণে যদি অজ্ঞান পূর্বক হয় তবে পাদ
পুর্যাঙ্গিত হয় । দ্বিবর্ষ গো বর্ণে দ্বিপাদ হয় । ত্রিবর্ষ গো
বর্ণে ত্রিপাদ হয় । চতুরবর্ষাদি গো বর্ণে মংশুন হয়ে জ্ঞান

(४२)

दृढ़ रवै द्विष्ठन प्रायश्चित्त हय । श्री शृंदुमर आद्वै हय ।
इहाते पै स्वामिक गो रवै ये प्रायश्चित्त हय ताहारि
पादादि जानिवा प्रश्नान वृक्ष प्रुठेते बठन । १५ ।

अतःपै रोदीदि नियितुक गो रवै प्रायश्चित्त व्यवस्था ।

आहार प्राचार तिर्य रोदि नियितुक यदि गो रवै हय
उवे प्राजापत्य बुठेर पांद प्रायश्चित्त हय । अनुकूल
द्वादशपन द्विवेक । वक्षत नियितुक यदि गो रवै हय
उवे प्राजापत्योर द्विपांद हय । हल शक्तोदि प्रोजन
नियितुक गो रवै हय उवे प्राजापत्योर त्रिपांद हय ।
यदि शास्त्र विहित द्वै प्राचार नियितुक गो रवै हय उवे
प्राजापत्य हय । अनुकूल कार्यपन त्रय रवाटिका हय ।
असूक्ष्म यात्र मूल हय वात्र यात्र दीर्घ हय आद्वै मन्त्र
हय इहाके शास्त्र विहित द्वै जानिवे । उद्भिन्न द्वै प्राचार
नियितुक यदि गो रवै हय उवे प्राजापत्योर द्वितीय हय
। अनुकूल प्रष्टे कार्यपन रवाटिका हय । कूपादि निपा
उन नियितुक यदि गो रवै हय उथापि प्राजापत्य हय
एই भवद्वद भद्रुर मत । रोदीदि नियितुक गो रवै यदि
जान पूरबक हय उवे ताम्रामूल प्रायश्चित्त हय । ताहारि

(৪১)

অনুকূল অস্তিত্বে হয়। স্বীকৃতাদের অস্ত হয়। ইহাতে
পুরোহিত ঘৰনাদি বচন। ২৩।

আতঙ্গের অপালন নিমিত্তে গো ববি পুরোহিতে যাবস্থা।

সবর্থে পুরোহিতের পুরোহিতন না করে ইহাতে শীত
বায়ু ওষুচ্ছা শূন্যাগাঁর জন সমূহ অগ্নিদাহ পত্র ব্যাপু
ইত্যাদি নিমিত্তে যদি গো ববি হয় তবে আন্ত গো
চর্ম গাঁত্রে দিয়া গোঁকে গো সহিত পুত্রাশ পাতায়াত
কৃত অদ্বৈত মহিলা পুরোহিত্য দ্রুত করিবেক। যদি অদ্বৈত
কৃত্য পুরোহিত্য দ্রুত করিবেক। তাহার অনুকূল বৈনুবয়ু
হয়। ২৪। ইহাতে এক ব্য এক সাম্যান্য গো দক্ষিণা হয়।
ইহাতে শুধুর পুরোহিত্য দ্রুত পুরোহিতে হয়। কিন্তু এখন
শক্তি দক্ষিণা হয়। কেবলমাত্রে এক পুরোহিত্য হয়। ইহাতে
বিশেষ যদি গো পালক গো ববি পাঁচ যোগ্য হয় তবে
গো পালক মাত্র পুরোহিতে করিবেক। যদি গো পালকের
দ্রুব্যাদি না পাঁকে তবে গো স্বাধী দ্রুব্যাদি দিয়া পুরোহিতে
করাইবেক। অথবা স্বয়ং গো স্বাধী পুরোহিতে করিবেক।
যদি পালক মেঝে হয় তবে সুতরাং গো স্বাধী পুরোহিতে
করিবেক। ২৫। অপর তিনি বৎসর পঞ্চাশ্ব বয়েস এমন

গোহস্তম অপৌরনে যদি মারে তবে পূজান্তের পাদ
হয়। ১৯। দেবাণ্ডতে মৈথুনাসক্ষ হইয়া পুতিষ্ঠিত
কূপাদিতে মারে তবে পূজ্যষ্টিত্ব নাই। অপৌর দমন ইঙ্গু
যন্ত্র তৈল যন্ত্র ইত্যাদি নিমিত্তক গো বচন করিয়া যদি
দর্শনাদি না করে ইহাতে গৃহ দাহ গৃহ ভদ্র বৃক্ষ উদ্ভাদি
নিমিত্তক যদি গো ববি হয় তবে পূজান্তা হয়। অনুকূল
কাষ্ঠীপুন ক্রয় হয়। অপৌর গৃহদাহে যদি গো পুত্রতি পূজি
ববি হয় তবে তাহুহ শিত দীনাং্দি দুর্ব পরিত্যাগ হয়
কিন্তু দীতু দুর্ব পরিত্যাগ হয় না। পুতিষ্ঠা রহিত কূপ
গোত্বাদি নিমিত্তক যদি গো ববি হয় তবে পূজান্তা
পূজ্যষ্টিত্ব হয়। এন্ত কুর্তাৰ পাদ হয়। পুতিষ্ঠিত ইলে
পনন কুর্তাৰ হয় না। কিন্তু গো স্বামীৰ অপৌরন নিয়ি
তুক পূজ্যষ্টিত্ব হয়। অনেক ভূতা যদি অবিভক্ত হয়
তবে একজন করিলেই মৃকলেৱ হয়। সর্বত্র চোশ্চু
দেৱ অস্ত। ইহাতে পুরাণ পৱাশৰাদি বচন। ২০।

অতঃপুর গো ববীন্দৰাদ দ্বাৰা।

পুশ্যত গো যদি নিবারণ করিয়া দ্বাপিতে না পারে তবে
অপৌরন হয় না। ২১। শক্তি শুহিত মূলে দ্বায় সর্বাদি

(४५)

निमित्तक यदि १९८ वरी हय उवे प्रायश्चित्त इय ना । बजु
पाते यदि रोवादि रहित गो वरी हय उवे प्राय
श्चित्त इय ना । ३२ । बृक्षादि उन्हे वाहि पीड़ा प्राय
दाह अति दृष्टि राजापंदुव देवोपंदुव इत्यादि निय
उक्त यदि रोवादि रहित गो वरी हय उवे प्रायश्चित्त
इय ना । ३३ । मृत गत्र विमोक्षन निमित्तक यदि गो
वरी हय उवे प्रायश्चित्त इय ना । ३४ । यपार्प चिकित्सा
यपार्प वैष्णवि पातादि निमित्तक यदि गो वरी हय उवे
प्रायश्चित्त इय ना । एवं क्लूसु मरोवर वायु हिंसु जन्म
गत्र इत्यादि निमित्तक गो वरी हय रक्षणार्पणता क्लै
उवे प्राजापत्य प्रायश्चित्त इय । यदि बृक्षार्पणता क्लै
पादत्रय इय । स्त्री शुद्धादेव अर्द्ध इय । क्षेत्र वहेन
पादत्रय क्लै शुद्ध मात्रेर पादत्रय इय । गृहदाह जल
मयूह गर्तादि निमित्तक एक भिन्न अमेक गो वरी यदि
एक वाकिर इय उवे प्राजापत्य द्वय प्रायश्चित्त इय ।
अनेक गो वरी यदि अनेक वाकिर इय उवे महलेव
पृथक् १ प्राजापत्य पाद द्वय करिया प्रायश्चित्त इय । एक
गो वरी यदि अनेक वाकिर इय उवे महलेव पृथक् १
एक एक पाद करिया इय । अति देहन मामिकारञ्जु घट्टाख
झरन निमित्तक यदि गो वरी हय उवे प्राजापत्य इय ।

(४६)

କିନ୍ତୁ ମାଟେଭାବରେ ଲତାଦି ଲାଗିଥା ଯଦି ଗୋ ବରି ହୟ ତବେ
ପାଦଦୟ ହୟ । ଯଦି ଆୟାର୍ଥ ଚିକିତ୍ସାତେ ଗୋ ବରି ହୟ
ତବେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ହୟ । କ୍ଷେତ୍ର ଶୂନ୍ୟର ପଞ୍ଚକ୍ରେ ଆର୍ଦ୍ଧ । କଳ
ଗୋ କିମ୍ବା ବକ୍ଷ ଗୋ ବରି ଯଦି ଦୈମାଣି ନିମିତ୍ତକ ହୟ ତବେ
ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ପ୍ରାୟକ୍ରିୟା ହୟ । ଦୁର୍ଗମପଥ ଓ ପାତାଦି ନିମି
ତ୍ତକ ବକ୍ଷ ଗୋ କିମ୍ବା କଳ ଗୋ ବରି ଯଦି ଗୃହ ଦାହାଦି
ନିମିତ୍ତକ ହୟ ତବେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ପାଦ ହୟ । ୩୫ । ଗୋହି
ତାର୍ଥ ଦାହ ଛେଦ ଶିଖା ତେବେ ନିମିତ୍ତକ ଯଦି ଗୋ ବରି ହୟ
ତବେ ପ୍ରାୟକ୍ରିୟା ହୟ ନା । ଗୋଶାଲାଦିତେ ଦୈମ ଦିଯା ମେଇ
ମୁଣ୍ଡନେ ଧାକ୍ତିଲେ ଦୋଷ ନାଇ । ଏଇ ମରଳେର ପୁରୀନ ପରା
ଶାରୀରି ବଚନ । ୩୬ ।

ଅମ୍ବାଦି ଭନ୍ଦେ ପ୍ରାୟକ୍ରିୟା ଯରହା ।

ଶ୍ଵେତ ଭଙ୍ଗି ଅଛି ଭନ୍ଦେ କୁଟି ଭନ୍ଦେ ଇହାତେ ଘନାମାନକୁ଱
ଯଦି ଗୋ ବରି ହୟ ତବେ ପ୍ରାୟକ୍ରିୟା ହୟ ନା । କିନ୍ତୁ ଘନାମା
ଭାଙ୍ଗରେ ଗୋ ଯରଳେ ବରି ପ୍ରାୟକ୍ରିୟା ହୟ । ଘନାମାନକୁ଱
ଅମ୍ବାଦି ଭନ୍ଦେ ପ୍ରାୟକ୍ରିୟା ମାତ୍ର ହୟ । କ୍ଷାକ୍ଷିତ ବସ ବରି
ଅପାଳନ ହୟ ନା । ଦେଖିଲୁକୁ କାଳେ ପାଶାନାଦି ତାତିତ
ଗୋ ଯଦି ଶୁଦ୍ଧାପନ ହଇଯା ପତିତ ହୟ ତଦନକୁ଱ ଗମନ

(৪৭)

গুামাঙ্গি কৃতিয়া পূর্ব রোগাদি নিশ্চিতক যদি গো বৰৈ
হয় তবে আয়ন্ত্রিত হয় না। স্থির চিকিৎসা লোহাদি
দাগ নিশ্চিতক যদি গো বৰৈ হয় তবে আয়ন্ত্রিত হয় না।
। স্বয়ম্ভু গাঢ়ৱে কিম্বা গুামাদি সৌধা নিবন্ধন কৰ্ত্তন
গো বৰৈ হয় তবে আয়ন্ত্রিত হয় না। কিন্তু গো স্বামীর
অনালন হয়। ইলশৰকটাদি যোজনে অল্পতর দণ্ডাদি
শাতে মূল্পৰ্ণ হয় কিম্বা পতিত হয় তদন্তৰ পঞ্চ মঞ্চ
পদ গমন কৰে কিম্বা গুামাদি কৰে তদন্তৰ পূর্ব
রোগাদি নিশ্চিতক যদি গো বৰৈ হয় তবে আয়ন্ত্রিত
হয় না। গো মৈয়ুনে যদি গো বৰৈ হয় তবে আয়ন্ত্রিত
হয় না। ইহাতে অয়ান সমৃত্বাদি বচন। ৩৭।

. অতঃপর মুক্তযোঁচন * আয়ন্ত্রিত ব্যবহাৰ।

বুঁক্কন সমৰ্প্পি গো মুক্তযোঁচন যদি বুঁক্কন কৰে তবে
চান্দুয়ন আয়ন্ত্রিত হয়। অন্তুলু আছ' বৈনু হয়। তদনু
কল্প তন্তুল্য বৱাঁটকা দিবেক। ইহাতে পুয়োজকেৱ
অক্ষ' আয়ন্ত্রিত হয়। বুঁক্কন সমৰ্প্পি গো মুক্তযোঁচন
যদি শুন্দু কৰে তবে চান্দুয়লাক্ষ' হয়। যদি শুন্দু সমৰ্প্পি
* মুক্তযোঁচন শব্দে অওকোষ ছেদন জানিবা।

(४८)

गो युक्त मोजन सूदुर करे उवे आजापत्ता द्वय धौयनिष्टु
हय । अयोजकेर आळ्ह इय । दुःखन क्षत्रिय बैश्येर
मर्वत्र मरान आनिवा । इहाते अरान गोडिन
वठन । ३८ ।

अउङ्पर दृष्टादि योजन आयनिष्टु यावस्था ।

अजान पूर्वक पूनः पूनःयार यदि उम्मृत्य दृष्ट हल
योजन करे उवे आजापत्ता हय । जान पूर्वक यदि
करे उवे चान्द्रायन द्वय आयनिष्टु हय । रुपिला यदि हल
योजन करे उवे चान्द्रायन द्वय हय । ३९ । गोमांस
उक्तके यदि ५४ विक्रय करे उवे अजान कृत उं
स्मायिकेर गो दवी आयनिष्टु हय । विक्रयानन्तर गो
मांस उक्तकेर गृहे यदि कोन अकोरे गो नक्त हय
उवे साकां दवी प्रायनिष्टु हय । ४० । इति गोदति
आयनिष्टु ।

अउङ्पर क्षत्रियादि दवी आयनिष्टु यावस्था :

इद्वा पूर्वक क्षत्रिय दवी पक्ष चतुरिंश्च । ४३ । देनु
प्रायनिष्टु हय । बैश्यदवी २० त्रयोदिंश्चिदि देनु हय ।

(৪৪)

শূদ্র বলেৈৰ দানশ বিনু হয়। শ্রী শূদ্রাদেৱ অক্ষ। কৰ্ম
হয়ে কৰ্ম ক্রয়নাদ। রজু নট কৈবর্তাদি নৱ বৎস
জ্ঞানপূর্বকে অক্ষ বিনু পুঁয়শিত হয়। অজ্ঞান পূর্বকে
পঞ্চ বিনু হয়। ক্ষত্ৰিয়াদি বৰ্তী অজ্ঞান কৃত ইলে অক্ষ
পুঁয়শিত হয়। বুক্ষণী বদৈ ১০ নবতি বিনু পুঁয়শিত
হয়। শ্রী শূদ্রাদেৱ অক্ষ। ৪১। সকৃত সবন্ন যাভিচারিত
বুক্ষণী বৰ্তী অজ্ঞান পূর্বকে অক্ষ বিনু হয়। জ্ঞান
পূর্বকে দ্বিতীয় হয়। অজ্ঞান পূর্বক যদি বুক্ষণী গত্ত
ক্ষত্ৰিয়া গত্ত বৈশ্যা গত্ত এবং শূদ্রা গত্ত বৰ্তী হয় তবে
তত্ত্বম বৰ্তী পুঁয়শিত হয়। জ্ঞানকৃত ইলে দ্বিতীয়
হয়। বৃত্ত পঞ্চমাতে পুঁজান্ত্য হয়। ৪২।

আতঃনৰ বুক্ষ হত্যাদি আয়শিতেৱ ব্যবস্থা।

ইহাতে ওদেশাদি না পাকে তথাপি নিশিত বৰ্তী হয়।
আঙোশাদিতে পঞ্চাং কৃত বৰ্তী বৰ্তী হয় না। শাস্ত্ৰ
বিহিত তাড়নে যদি শিষ্য মেবকাদি মারে তবে বৰ্তী
হয় না। রাজা শাস্ত্ৰ বিহিত দও কুৱে শাস্ত্ৰীয় কুৱ গুহন
কুৱে ইহাতে যদি কোৰীদি বশে বুক্ষণাদ মারে তবে

জ

वरी हय ना । पलायनादि क्रिया यदि आपनरि रक्षा
करिते ना पारे उवे आउताहि वदे वरी हय ना ।
अग्नि दाता विषादिराता शम्बुग्नि दिन हता क्षेत्रहर्णि
स्त्री हता एই जय पुकार आउताहि जानिवा । अप
कारि वदे वरी हय ना । आपना हइते ओळूळूळ आउ
ताहि वदे वरी हय । जाति कूल द्वारा ओळूळूळ आउ
ताहि वदे वरी हय । आउताहि गो वदे वरी हय ।
निवृत्य युद्धान्तर वदे वरी हय । इहाते ओपाँति किम्बा
अनुपनीति याक्षन वदे महापातक हय । बुक्षन वदे
बुक्षनेर मरनातु प्रायश्चित्त हय । किम्बा उत्तर० शंति
वार्षिक ब्रूत हय । अजान पूर्वक हइले द्वारा दार्तक
ब्रूत हय । द्वारा वार्षिकानुकूल १८० अष्टीत्युता शांति
हय । इहाते गो महमु दर्शना हय । उत्तर० महमु
कार्षानव बराटिका हय । स्त्री बालकादेर अस्ता । बुक्षन
वदे क्षत्रियेर छिडने प्रायश्चित्त हय । ऐश्वर्य त्रिघन
शुद्धेर चतुर्थन । अजाने मवर्वत्राक्षर हय । अनुप्रांतकेर
नव वार्षिक हय । अनुपत्तार त्रैवार्षिक हय । निश्चीर
त्रैवार्षिक हय । इहाते द्वारा वार्षिक प्रांतिनु मूल्याद
नवांश उत्तीर्णांश बराटिका जानिवा । प्रतित बुक्षन

(४)

বাবী ক্ষুদ্রশ বাস্তিক বুত হয় । গাঁথনাদি হীন বুংকুন
ববৈ সংবসর পর্যান্ত পুজাপত্য বুত কুরিয়া হিরণ্য
মনি চো বৃষ অন্ন তিল মৃত দিবেক । পুঁয়োজকাদেৱ
পাদ পাদহাতি জানিবা । আৰ তাঁচনাদি তিৰক্ষায়ে
বুংকুন যদি কোবীদি পুঁযুক মৱে তবে তাঁচন কুর্তাঙ্ক
বৈবাস্তিক বুত পুঁযুক্তি হয় । বুংকুন ববৈ যদি কুৰ
চি নিমুতি হয় কিন্তু ব্যবহার্যত হয় না । এক ব্যাপাকে
গৃহ দাঁহাদিতে এক নিমিত্তে যদি জান পুৰুষ অনেক
বুংকুন ববৈ হয় তবে মহাকুণ্ড মাঝ মৱনান্ত পুঁযুক্তি
হয় । অজান পুৰুষকে জীৱন পর্যান্ত সকল কুরিয়া
মহা বুত কুরিবেক । ইহাতে যদি দুই ঢাকি শামেৱ
হঠো মৱে তথাপি নিমুতি হয় । বাঁক কলহ কুরিয়া
কোবৈ বৰ্ণ যদি বুংকুন ববৈ হয় তবে কলহ কুর্তাঙ্ক বাস্তিক
বুত পুঁযুক্তি হয় । বুংকুন ববৈ ওদ্যম যদি কুৰে তবে
ববৈ পুঁযুক্তিতে অদ্বৰ্দ্ধ হয় । আক্ষু বদীপ ওদ্যম কুৰিয়া
যদি না মৱে তথাপি ঢাকায়ন পুঁযুক্তি হয় । ৪০ ।

আ তঃ বৰ সুহানান পুঁযুক্তিতেৱ ব্যবস্থা ।

বুংকুনেৱ ক্রিবিদি সুহানানে মহাপাতুৰ হয় । ক্ষক্রিয়

(५१)

বৈশ্যের পৈছী সুরামানে মহাপাতক হয় । গৌড়ী
শার্দুলী সুরামানে দোষ হয় না । ইহাতে ব্যবহাৰ কুচ্ছল
ক্ষতিয় বৈশ্যের জান পূৰ্বক সুরামানে যৱনাঙ্গ পুঁয়ু
শিল্প হয় । কিম্বা চতুর্বিংশতি বাস্তিক পুঁয়ুশিল্প হয় ।
অজান পূৰ্বকে হাঁদশ বাস্তিক বুত হয় । হাঁদশ বাস্তিক
নুকন্ত ৪৮০ অশীত্যুতৰ শত দৈনু হয় । উদ্ভুক্ত চতুৰ
বিংশ কৌষ্ঠিপনোতুৰ পঞ্চাংত কৌষ্ঠিপন বয়াটিকা হয় ।
শো মহমু দক্ষিণা হয় । ক্ষতিয় বৈশ্যের পাদ পাদহাঁনি
হয় । শ্রী বৃক্ষ বালক রোগীৰ আক্ষ হয় । অজান
পূৰ্বক যদি পান করে তবে পুনৰ্বার ওপনয়ন হয় ।
পুঁয়োজকাদেৱ পাদ পাদহাঁনি হয় । ৪৪ । কুন্তপশ্যাৰ
দন্ত ওঁপাটন কৱিয়া দ্বাদশ রাত্রি পুঁয়ুশিল্প কৱিবেক ।
কুন্তচার্মা দ্বাদশ রাত্রি বুত কৱিবেক । ৪৫ ।

অতোন্ত সুবন্ন স্ত্রী পুঁয়ুশিল্পেৰ ব্যবহাৰ ।

কুচ্ছল সমুজ্জি সুবন্ন হয়নে চতুর্বন্দীৰ মহাপাতক হয় ।
সুরা পান তুল্য পুঁয়ুশিল্প হয় । ততুল্য দক্ষিণা হয় । শ্রী
বৃক্ষ বালক রোগীৰ আক্ষ হয় । পঁৰ০ ষেৰ্ডশ যাঁসা
সুবন্ন স্ত্রী যদি করে । তবে যাজা দও কৱিলেই পাপ

(३५)

क्षय है। क्षत्रिय ममव्वि मूर्वन् इरले अष्ट वार्षिक
बुक्ष इता बुत पूर्णित हय। अतएव हादश वार्षिक
बुतादिकारी पतित हय। नव वार्षिकादि बुतादिकारी
पतित हय ना। पांद पांदन्यन मूर्वन् इरले पांद पांद
हानि कृतिया पूर्णित हय। मणि रति परिग्रित मूर्वन्
इरले वार्षिक बुत हय। मवर्वत्र हादश वार्षिक बुतांश
वार्षिकादि जानिता। ४६।

अतःनं उवर्वन्नादि गमने पूर्णित दावह।

उवर्वन्नाशद्व वियाता जानिवा। वियात् गमन महा
पातक हय। शूद्रेर मातृ तुला बुक्षनी हय। अतएव
शूद्रेर बुक्षनी गमन महापातक हय। जान पूर्वक
उवर्वन्नागमने मरणात्म पूर्णित हय। किम्बा ठतु
विव०शति वार्षिक बुत हय। अजान पूर्वक गमने
हादश वार्षिक बुत हय। वालक वृक्ष रोगीर आकृ हय।
शात्रियारित उवर्वन्नागमने जान पूर्वके द्विवार्षिक
बुत हय। अजान पूर्वके वार्षिक बुत हय। मातृ गमन
दूहित गमन पूर्ववद् गमन अति पातक हय। इहाते
गमने जानाजाने मरणात्म पूर्णित हय। जान

(४८)

पूर्वके सवर्णस्त्री गमने बुद्धिन क्षत्रियोंर द्विवार्षिक
बुद्धि हय । वैष्णव वार्षिक बुद्धि हय । अजाले घान्मा
मिळ बुद्धि हय । एवं शुद्धुर जानिवा । इहाते यदि
अति निर्वासन सवर्ण पत्नी हय तबे अस्त्र आयन्ति हय ।
शोत्रिय पत्नी गमने द्विवार्षिक हय । एक सवर्ण पूर्वक
घातिठारित सवर्ण स्त्री गमने पादहीन द्विवार्षिक बुद्धि
हय । एवं सवर्ण पूर्वक गमिनी सवर्ण स्त्री गमने
अस्त्र विनू बुद्धि पात्र आयन्ति हय । एवं स्वातन्त्रा
अस्वातन्त्रा वशे उत्तमादिम पूर्वक घातिठारित स्त्री गमने
गोरव लाभवश्ये आयन्ति जानिवा । ४७

अतःपरं असवर्ण स्त्री गमन आयन्ति वावहा ।

जान पूर्वक श्लेष्मस्त्री गमने बुद्धिनेर द्विवार्षिक
बुद्धिर पात्र आयन्ति आयन्ति हय । वैष्णव स्त्री गमने पाद
हय हय । म॒ शुद्धु स्त्री गमने एक पाद हय । एवं जान
पूर्वक वैष्णव स्त्री गमने बुद्धिनेर वार्षिक बुद्धिर पाद
हय हय । म॒ शुद्धु स्त्री गमने एक पाद हय । एवं
जान पूर्वक म॒ शुद्धु स्त्री गमने वैष्णव घान्मा मिळ
बुद्धिर एक पाद हय । म॒ सवर्ण वार्षिक बुद्धि बुद्धि तांग-

क्रमे वार्षिकादि हय । एक द्वि त्तेः सर्वम् पूरुष गामिनी
सर्वम् च्छी इहेले एद्यमने प्य आशुचित्तु कृहियाचि मेहे
आशुचित्तु एकादि सर्वम् पूरुष गामिनी असर्वम् च्छी
गमने ब्राह्मणादेव पांद्रश्चादि आशुचित्तु जानिवे । यदि
रेतः मेहे ना हय उवे अस्त्र आशुचित्तु हय । ईपूर्व
आशुचित्तु पूरुषर तुला च्छी आशुचित्तु हय । हिन्दु
क्षतुमानानन्दर आशुचित्तु कृतिवेक्ष । यातिठारेव पूरुर्व
गत्तु हइया थाके किम्बा यातिठार जनो गत्तु हय
उवे असवानन्दर आशुचित्तु कृतिवेक्ष । ४८ । पूर्वोत्तु
शरनागितादि गमने अनु पातक हय । इहाते जान
पूरुर्वक गमने शरनानु आशुचित्तु हय । किम्बा चतुर्विंशति
दार्षिक बुत हय । अजान पूरुर्वक गमने द्वादश वार्षिक
हय । त्तोल श्वर्णकुडा मूत वैवेशिक शागादि आश्या
गव यवन इत्याच्छ अनुवासाय च्छी गमन अनुनातक
हय । इहाते जान पूरुर्वक गमने शरनानु आशुचित्तु हय ।
किम्बा चतुर्विंशति दार्षिक बुत हय । अजाने द्वादश
वार्षिक हय । रजक चर्मकार नटवद्धत शोत्रक ईकवर्त
मेदि तिळ कापालिक अनुज च्छी गमने जान पूरुर्वके
पंक दश देनु हय । अनुज च्छी गमन यदि जान पूरुर्वक

ହୌଦଶ ବାର ହୟ ତବେ ପାତିତା ହୟ । ଅଜ୍ଞାନେ ଠତୁର୍ବ୍ରଂ୍ଗିଣୀ
ଶାତି ବାରେପାତିତା ହୟ । ଠତୁର୍ବ୍ରଂ୍ଗିଣୀ ବାର୍ଷିକ ହୌଦଶ
ଶାର୍ଥିକାବିକାର ହୟ । ମାଧ୍ୟୀର ଶିଶ୍ୟାନ୍ତଭୁକ୍ତା ମାଧ୍ୟୀର ଓଳ
ପଭୁକ୍ତା କିମ୍ବା ହିନ ବନ୍ଦେନ୍ତଭୁକ୍ତା ଯଦି ପଢ଼ି ହୟ ତବେ
ମର୍ବର୍ଥା ପରିତ୍ୟାଗ କୁରିଦେବ । ୪୧ । ଅରେ ହିନ ବନ୍ଦେନ୍ତ
ପଭୁକ୍ତା ଚାର ତୋଜା କିମ୍ବା ବଦ୍ୟା ହୟ । ତଦ୍ଵାରେ ଆୟକ୍ଷିତ ହୟ
ନା । ହିନ ବନ୍ଦେନ୍ତଭୁକ୍ତା ଯଦି ଆୟକ୍ଷିତ କରେ ତଥାପି
ତାହାର ମହିତ ମନ୍ତ୍ରାଘନାରି କୁରିଦେବ ନା । ଭତ୍ତ ଶିତ୍ୟାନ
ହତ୍ତା ନିତ୍ୟ ଶିତ୍ୟାନହତ୍ତା ଯେ ହୟ କିମ୍ବା ବଦ୍ୟା ଗୁହନ କୁରିଯା
ଓଳଦକ୍ଷିଣା ନା ଦେଯ କିମ୍ବା ଆଶ୍ୟଦୂସନ ଯେ କରେ କିମ୍ବା ଓପ
ବାର ମୃତ୍ୟୁ ଯେ କରେ ନା କିମ୍ବା ଓପକାର କତ୍ତାର ମନ୍ତ୍ରାଘ
ନା କରେ କିମ୍ବା ମାତ୍ରୀ ଚାର ଦେଷ କରେ କିମ୍ବା ମର ପୁଣ୍ୟର
ଦେଷ କରେ ତବେ ମେ ବାକି କୃତ୍ୟ ହୟ । କୃତ୍ୟ ନିକୃତି
ହୟ ନା । ୫୦

ଅଥ ଆଜୋଜ୍ୟାନ ଭକ୍ତନେ ପ୍ରାୟକ୍ଷିତ ଦୟାଦ୍ୱା ।

ନଟକିଣୀ ଜୀବୀ ନର୍ତ୍ତକ କିଣୀ ଜୀବୀ ଠୋର୍ଯ୍ୟ କିଣୀ ଜୀବୀ ଚର୍ମ
କାର କିଣୀ ଜୀବୀ ଶ୍ଵର୍ତ୍ତକାର କିଣୀ ଜୀବୀ ଶୌତ୍ତକ କିଣୀ
ଜୀବୀ ଖାତ ଜୀବୀ ନନ୍ଦମଙ୍କ କୁର ଓପୁ ଦିପକ ହିଂମଙ୍କ କର୍ମ

(९)

ହାର କିମ୍ବା ଜୀବୀ କୁପଟ୍ଟୀ ବାଦି କିମ୍ବା ଜୀବୀ ଦୂତ କିମ୍ବା
ଜୀବୀ ଢକୋ ଜୀବୀ ରଜକ କିମ୍ବା ଜୀବୀ ରୈଦତ କିମ୍ବା ଜୀବୀ
ଉଚ୍ଚର କିମ୍ବା ଜୀବୀ ଅଜା ଗୋ ମହିଷ ମେଷାନ୍ତି ଜୀବୀ ଅମ୍ବ
ଶୁଦ୍ଧାଶୀଳକ ଅମ୍ବ ଶୁଦ୍ଧ ପାଜଣ ଶିଳ୍ପୀ ଠିକ୍ରୋପ ଜୀବୀ
ବାଦୁଁ ସିଙ୍କ ପୁନା ବିକଶୀ ମଣ କୁଳ ଆତର ମୃତୀ ରୂପ କୁଳ
ନାରାତିନ୍ ରଜୋନ୍ ଜୀବୀ ଅତି ଉକ୍ତନ ଶୀତ ପରିବେଳି
ପଦାତିଳ କିମ୍ବା ଜୀବୀ ଭିଷଳ କିମ୍ବା ଜୀବୀ ଭା ଜୀବୀ
ଶୁନୋଷଳ ଅଭିଶମ୍ଭ ଶିଥାଯାତ୍ରାଭିବୋଗୀ କୁଟ୍ ମାଙ୍କୀ
ଶାନ୍ତି ବିକ୍ରେତା ଶାନ୍ତି କୁର୍ତ୍ତା ବଂଶହିକ୍ଷାର ନିର୍ମାତା ପନ୍ଦୋକ୍ଷେ
ପର ମିନ୍ଦନ ଇତ୍ୟାନ୍ତି ଆତୋଜ୍ୟାନ୍ ବୁନ୍ଦାନେର ଅନ୍ତ ଉକ୍ତନ
କୁରିବେଳ ନା । ଯଦି ଭୁମାନ୍ ବର୍ଣ୍ଣ ତୋଜନ କରେ ତବେ
ତାହାର ପ୍ରାଜୋନ୍ତା ଠାନ୍ଦୁଯନ୍ତାନ୍ତି ବୁତ ପ୍ରାଯନ୍ତିତ ହୁଁ
। ଓପରାମ୍ଭୀ କେ ଆଜେ ଇହା ବଲିମ୍ବା ଆହୁନ କରେ ଇହାତେ
ଯଦି ଅନ୍ତ ଉକ୍ତନ କରେ ତବେ ପ୍ରାଯନ୍ତିତ ହୁଁ । ଦୁଇ ଠାରି
ଯାକି ତାଗୀ କମ୍ ରକ୍ଷନ କରେ ତବେ ଉଦ୍ଧ ଉକ୍ତନେ ପ୍ରାୟ
ନ୍ତିତ ହୁଁ । ତାହାକେ ଗାନ୍ଧ ଯବହାର ହୁଁ । ପତି ପୁଣ୍ୟ
ବିହୀନ ନିଃମୁଦ୍ରା କ୍ଷୋର ଅନ୍ତ ଉକ୍ତନେ ପ୍ରାୟନ୍ତିତ ହୁଁ ।
ତାହାକେ ଅବୀରାନ୍ ଯବହାର ହୁଁ । ଅବିବାହିତା କନା
ଯଦି କ୍ଷୁଦ୍ରାତୌ ହୁଁ । ମେ କମ୍ବା ଯେ ଯାକି ବିବାହ କଲେ

ଆ

उद्दम उक्तने प्रायश्चित्त इय । पूरुजिओम उक्तने प्राय
श्चित्त इय । ५१ ।

ठाँलांद्यम उक्तन प्रायश्चित्तव वावम् ।

ठाँल श्वप्त श्वता सूत रैदेहिक शांगति अयोगद
इत्याष्ट अह्नांदमाणि ममृशि मिष्ठाम उक्तने जान पूर्वर्के
ठाँस्त्रायन त्रुत प्रायश्चित्त इय । अजांमे प्रायश्चित्ताऽजाम
इय । श्वश्रियादिर पाद पाद इतन प्रायश्चित्त इय । बलां
कांद्र पंडांक त्रुत प्रायश्चित्त इय । उद्गुरुम पंक विनु इय
मर्वर्क उद्धिष्ठाने द्वितीन प्रायश्चित्त इय । ठाँलादि मूष्टाम
उक्तने जानपूर्वर्के प्राजापत्य द्वितीन शायश्चित्त इय ।
अजाने शाजापत्य इय । ५२ । रुजुर चर्मकांर नटवदत
लोपिक रैवर्त्तयेदतिल छापानिक इत्यादि अह्नांम
उक्तने विनु ढुक्ख्य प्रायश्चित्त इय । अजाने विनुह्य
इय । एत॒ प्र॒ति॒श्च॒ह एत॒ शायश्चित्त इय । ५३ । पंरङ्क
जान पूर्वक एववार तोजने पतित इय । अजान
पूर्वर्क नवतिवार तोजने पतित इय । इहाते यदि
शायश्चित्त रुरे उपापि वावहार्यात् इय ना । शुद्धाम
उक्तने जान पूर्वर्के शाजापत्य इय । उद्गुरुम एक
विनु इय । अजाने द्वितीन उपवास इय । उद्गुरुम

(५९)

ଠୁର୍ବିର୍ଦ୍ଦଶତି ପବ ବର୍ଣ୍ଣିତକା ହୟ । ଏତେ ପୁଣି ଗୁହେ ଏତେ ପ୍ରାୟକିଳିତ ହୟ । ଜାନ ପୂର୍ବକେ ପୁନଃ ୧ ଶୂନ୍ୟ ଅତି ଗୁହେ ଠାମ୍ବାଯନ ହୟ । ଆପଥକାଳେ ଶୂନ୍ୟର ଆଶାନ ଭକ୍ଷଣେ ଦୋଷ ହୟ ନା । ସର୍ବତ୍ର ଶୁଦ୍ଧାନ ଭକ୍ଷଣେ ପଣ୍ଡାନ ଭକ୍ଷଣେ ଅଛି ଆଯକିଳିତ ହୟ । ଶ୍ରୀ ବୃଦ୍ଧ ବାଲକେର ବୋଗିର ଅର୍ଦ୍ଧ ହୟ । ଶୂନ୍ୟ ଦତ୍ତ ଦୁର୍ବାତେ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷ କୀତ କବିଯା ଯଦି ଭକ୍ଷଣ କରେ ତାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୋଷ ହୟ ନା । ନିଜ ଭୂତ୍ୟ କୁଟୁମ୍ବକୁ କାର୍ଯ୍ୟର ନାମିତ ଇତ୍ୟାଦି ଗୁହେ କନ୍ଦୁ ପଞ୍ଚ ତୈଲ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ଦୂର୍ବା ଦସି ଶକ୍ତୁ ଇତ୍ୟାଦି ତୋଜନେ ଦୋଷ ହୟ ନା । କନ୍ଦୁ ପଞ୍ଚ ଶତ୍ରୁ ଅଳ ଯାତିରେକେ କେବଳ ଅଗ୍ନିତେ ପଞ୍ଚ ଭୁକ୍ତ ତୁଳାଦି ଜାମିବା ଠାଳ ପ୍ରତ୍ଯିତିର ଅନ୍ତରୁକ୍ତିକୁ ମିଳାଇ ଯଦି ଆପଥକାଳେ ଏକବାର ତୋଜନ କରେ ତାରେ ସମନାନନ୍ଦର ବୈନନ୍ଦ୍ୟ ପ୍ରାୟ କିଳିତ ହୟ । ଠାଳ ପ୍ରତ୍ଯିତିର ଆଶାନ ଭକ୍ଷଣେ କିମ୍ବା ଜଳ ଭକ୍ଷଣେ ଠୁର୍ବିର୍ଦ୍ଦଶ ଆଯକିଳିତ ହୟ । ଅନ୍ତାଜନ୍ମକୁ ଦୁର୍ଗାଦି ପାଲେ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟାନନ୍ଦ ହୟ । ଜାନ ପୂର୍ବକେ ଦିଅନ ହୟ । ୩୪ ।

—
ଆଜୁପର ଭକ୍ଷଣ ବିଶେଷ ପ୍ରାୟକିଳିତ ଦାରମା ।

କୁଟୁମ୍ବରୋତ୍ତିଷ୍ଠ ଜଳପାଳନ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟାନନ୍ଦ ହୟ । ସର୍ବତ୍ର କାଗିଯ ଦୈଶ୍ୟ ଶୂନ୍ୟର ପାଦ ପାଦହାନି ହୟ । ଶୂନ୍ୟର ମୁଖ୍ୟାନ ଭକ୍ଷଣେ

পঞ্চগীত্য পান আয়নিত্ব ইয়। অপর অজান পূর্বক
 একবার গোঁথাম উক্তনে আজাপত্য পূর্বক পুনকপ
 নয়ন ইয়। উদনুকল্প অক্ষ বৈনু ইয়। মুক্ত বিষ্ণু উক্তনে
 জাতাজানে ঠান্ডুয়ন ইয়। উভয়ে পুনকপনয়ন ইয়।
 সরবর্ত্ত বলাখকারে আয়নিত্ব হুম ইয়। ক্ষত্রিয়াদের
 পাঁচ পাদহানি ইয়। বিষ্ণু মুক্ত দৃষ্টিত ফলাদি উক্তনে
 তঙ্ক কৃষ্ণ বুজের পাদ পুরনিত্ব ইয়। অত্যন্ত দৃষ্টিতে
 অক্ষ ইয়। জান পূর্বকে হিঁড়ন ইয়। ইমাদি বাহুত
 যদি ইয় উবে বৈনু ঠাউক্ষণ্য ইয়। অজানে অক্ষ।
 মৃত্যুকা উক্তনে উপবাস ইয়। একাকীর ঘিষ্ঠান্ন উক্তনে
 উপবাস ইয়। অজামে আয়নিশাবৃতি দেবতার্প্যে পক্ষ
 লিত দুয় উক্তনে ক্রিয়ান্তোপবাস ইয়। হিবোদ্ধুকাদি
 মুর্শ রহিত কেশ কৌটাদি দৃষ্টিওন উক্তনে পঞ্চগীত্য
 পান ইয়। যদগোবীয় পয়োবিহার স্নেহ দুয় বাতি
 রেক পশুষিত দুয় উক্তনে অহোরাত্র উপবাস ইয়।
 অত্যন্ত উক্তনে অহোরাত্র উপবাস ইয়। ৫৫। ভাব দুক্ত
 বাপুষ্ট দুয় উক্তনে ক্রিয়ান্ত যাবক বৃত পুরনিত্ব ইয়।
 উদনুকল্প হাদশপন বরাটিকা ইয়। শুন্দুর ভোজন পাত্রে
 লগ্ন কাঁমে যদি বুক্ষালে উক্তনে করে উবে দৃতপুঁশ্বল
 হিবোদ্ধুক মুর্শ আয়নিত্ব ইয়। জান পূর্বকে অক্ষ।

रात्रि उपवास हय । मूर्तकान्न उक्खने द्विरात्रि उपवास हय । जान पूर्वके प्राजापत्य हय । इसुदत्त किम्बा शुद्धादत्त यदि शाकिक शाक लबन गोदम तैल घृत पानी उक्खन करे उबे सानुपत्त द्रुत आग्नित्त हय । उदनुकूल षट्कार्षीन दराटिका हय । लोहपात्र परि वेशित दुया उक्खने सानुपत्त द्रुत आग्नित्त हय । योनाच्छविन भोजने शत गायत्री अष्ट हय । अत एव ऊम्बुल चर्वन बाडिरेक मर्द चर्वने आच्छन अवश्य करिबेह । घजोपवीत हीन उक्खने शत गायत्री अष्ट हय । देवता अतिथि भृता वर्जन पूर्वक उक्खने अत्यामे एक देतु हय । भोजन काले रेतोग्नुत्र पूरोषांस्त्रेण्यदि गीति ग्राम हय उबे अहोरात्रि उप वास पूर्वक पञ्चांश पान हय । गणीति ग्रामे अद्य शर्वन मूर्क अष्ट हय । ग्रामात्यामे द्विरात्रि उपवास हय । ५६ । जोजन काले मूर्तकादाशोठ ग्रामात्याग पूर्वक श्रान हय । ग्राम उक्खने अहोरात्रि उपवास हय । मर्वान्न उक्खने द्विरात्रि उपवास हय । तैला भासी श्रान्ताई पुखमेर अकृत श्रान भोजने शत गायत्री अष्ट हय । अत्यामे मर्वन्न प्रायग्नित्तात्याम्

हय । अरुद्योऽप्तिष्ठ उक्तं कृत्वा द्रुतेर एकपाद
हय । अत्यामेद्यित्वा हय । द्रुत्कानोऽप्तिष्ठ उक्तवेण द्रुत्क
वेर एकवार्ता अज्ञानकृते महावाङ्गमि यद्यु अति शक्तित
जलपानं पूर्वरूप उपवास हय । विचाल वाहनं नकुलादिव
अप्तिष्ठ उक्तवेण एक रात्रि उपवास हय । ज्ञानं पूर्वरूपे
त्रिरात्र उपवास हय । गीर्वोऽप्तिष्ठ उक्तवेण एक रात्रि उप
वासं पक्षावा पान हय । ज्ञानं पूर्वरूपे त्रिरात्र उप
वासं हय । कृष्णरूप दृष्टं मृगादि यदि हय उवे दक्ष
स्वानेन शांम ऊपरा कृतिया उक्तवेण कृतिवेण । ५७ ।
कूर्मित प०क्ति शूद्रु प०क्ति तोजने अज्ञाने अहो
रात्र उपवास हय । ज्ञाने त्रिरात्र उपवास हय । एक
प०क्ति मह तोजने यदि एकजन उल्पित हय ईहाते
यदि तोजन करे उवे साकृपन द्रुत प्रायश्चित्त हय ।
उद्युक्त्वा एक रात्रिवेण वराटिका हय । अन्तर पीडिश्च
पाने त्रिरात्रोपवास हय । वाय हस्त दीतपात्र जलादि
पाने त्रिरात्र उपवास हय । ५८ । नवोदक नवधात्र
जलपाने त्रिरात्र उपवास हय । वर्षीकाले नवोदक
त्रिरात्रे शुद्ध हय । अन्त वाले दूर्घ रात्रे शुद्ध हय ।
एवं शो महिमादि प्रमदे दूर्घ वात्रे शुद्ध हय । शेष

(६३)

ଭୋଜନେ ତ୍ରିରାତ୍ର ଉପବାସ ହୟ । ନିତୀ ଶାତାର ଉତ୍ତିଷ୍ଠ
ଭୋଜମେ ଦୋଷ ହୟ ନା । କେବଳ ହୃଦ ହୃଦ ବଞ୍ଚ
ହିତ ଦୁର୍ଯ୍ୟ ଭକ୍ତନେ ଢାନ୍ଦୁଧୂନ ହୟ ।

କୌର୍ଯ୍ୟ ବିଶେଷେର ପ୍ରାୟନ୍ତିଳ ଘରମ୍ଭ ।

ଶିଥା ଭାଷନେ ଆତାହ୍ଵାତ୍ୟାମେ ବୈନୂତୁଷ୍ଟ୍ୟ ପ୍ରାୟନ୍ତିତ ହୟ ।
ବହୁତର କ୍ଲାନ୍ତାଭ୍ୟାମେ ଢାନ୍ଦୁଧୂନ ହୟ । ଉତ୍ତିଷ୍ଠ'ର ଢାଓଲାଦି
ଦର୍ଶନେ ଜୀବ ପୂର୍ବକେ ଏକ ରାତ୍ର ଉପବାସ ହୟ । ୫୧ । ମନ୍ତ୍ର
ମନେ ତ୍ରିରାତ୍ର ଉପବାସ ହୟ । ମଂସ୍ତର୍ଣ୍ଣ ତ୍ରିରାତ୍ର ଉପବାସ ।
ଢାଓଲାଦି ମହ ଗମନେ ମତେ ମୂଳ ହୟ । ଉତ୍ତିଷ୍ଠ'ର
ମୂର୍ଖ୍ୟାଦି ଦର୍ଶନେ ଏକ ରାତ୍ର ଉପବାସ ହୟ । ଗୃହିତ ତୈଲ
ପୁରୁଷେର ମୃତ୍ତ ପୂର୍ବୀଷୋଂ ମର୍ଗେ ଅହୋରାତ୍ର ଉପବାସ ହୟ ।
ମୈଥୁନେରମନେକୋରେ ମୂଳ ଘାଡ଼ିଯେକେ ମୃତ୍ତ ପୂର୍ବୀଷୋଂ
ମର୍ଗେ ଅହୋରାତ୍ର ଉପବାସ ହୟ । ବୁଝନ ଅଗ୍ନି ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷ
ଇହାର ମଧ୍ୟେ ଗମନେ ଜୀବ ପୂର୍ବକେ ଆତାହ୍ଵାତ୍ୟାମେ ଢାନ୍ଦୁଧୂ
ନୟନ ହୟ । ଏକବାର କୃତେ ଏକ ରାତ୍ର ଉପବାସ । ଅଗ୍ନିତେ ଛନ୍ଦ
ନିକ୍ଷେପେ ଅହୋରାତ୍ର ଉପବାସ । ଦେବତା ଗୃହେର ଇଷ୍ଟକାଦି
ଲଇଯାମ ଗୃହାଦି କରନେ ପ୍ରାଜାପତ୍ର ହୟ । ବାତରମ୍ଭ ନିଷ୍ଠା
ଦନ ଶିଥା କୃତ କୁଂ ପତିତ ମଙ୍ଗାଷନ ଇହାତେ ଜଳମୂର୍ତ୍ତ

(६४)

कुरिवेक जलांतोवे दक्षिण कृष्ण मुर्श कुरिवेक । ब्रुत उन्ने
मुण्डन पूर्वक उपवास त्रय कुरिया पूनवर्वार ब्रुतां
रन कुरिवेक । दिवा मैथुने शुद्ध दिने पवर्व दिवसे
अंगी संदेश आहेहात्र उपवास हय । अड्यामे पूजा
पत्ता हय । अड्याक्षुभ्यामे ठांकुऱ्यन हय । विनांत्रो
च्छिष्ट याक्ति यदि ठाळांदि मुर्श करे उवे त्रिहात्र उप
वास हय । भुजोच्छिष्टेर ठाळांदि मुर्श किम्बा रुज
च्चला मुर्श अजोनं पूर्वके अष्टोत्तर शत गायत्री
जप्त पूर्वक त्रिहात्र उपवास पक्षगाया पान हय । ६० ।
। क्रोंवे हेतुकृ यदि तार्यालेश माता किम्बा भगिनी
वले उवे पूजांनेता ब्रुत कुरिवेक ताहार अनु
कृष्ण कार्यानन त्रय एकांटिका दिवेक । ६१ । तार्या
उयागी कुरिया पूनवर्वार ग्राहने क्षमि ठांकुऱ्यन ब्रुत कुरि
वेक ताहार अनुकृष्ण विनु चतुष्कृष्य हय । ६२ । ब्रुञ्जन
यदि ब्रुञ्जनेर यज्ञोपवीत ज्येन्त करे उवे मतस्त्राप
प्राणायाम त्रय एकदिन उपवास कुरिवेक । ६३ । शुद्ध
यदि यज्ञोपवीत ज्येन्त करे उवे त्रिंशृष्टिन दउ दिया
प्राजांनेता ब्रुत कुरिवेक । ब्रुञ्जन अन्य यज्ञोपवीत
लइया शत गायत्री जप्त उपवास कुरिवेक । ६४ । ठाळांदि

(୬୫)

ଯଦି ପଞ୍ଜୋପରେତ ଛେଦନ କରେ ତାବେ ଶହାର୍ଶାନୁପତ୍ତି ସୟା
କୁରିବେଳେ ତାହାର ଅନୁକୂଳ ବୈନୁଠୁର୍ମୁଖ୍ୟ ହୟ । ୬୫ । ଜୀବ
ପୂର୍ବରୁ ଯଦି ରୌପ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ବିଳା ଉଚ୍ଚନ କରେ ତାବେ ଚାନ୍ଦ୍ରା
ମୂଳ କୁରିବେଳେ ଅନୁକୂଳ ଅର୍ଥବୈନୁ ହୟ । ଅଜ୍ଞାନେ ଉତ୍ତରକୁ
କୁରିବେଳେ ଅନୁକୂଳ ବୈନୁ ଠୁର୍ମୁଖ୍ୟ ହୟ । ଓଡ଼ିଆତେ ପୁନର୍ବାରୁ
ଓପନୟନ କୁରିବେଳେ ଯଦି ନା କରେ ତାବେ ତାହାର ଅନୁକୂଳ
ଅର୍ଥବୈନୁ ହୟ । ୬୬ । ଯଦି ବଲାଙ୍ଗାରେ ଉଚ୍ଚନ କରାଯା
ତାବେ ପ୍ରାଜାପତ୍ର କୁରିବେଳେ । ୬୭ । ଡୋଜନୋତର ଆୟମ
ନା କୁରିଯା ଯଦି ଢାଲାଦି ମୁର୍ଶ କରେ ତାବେ ଆର୍ଥମହିମ୍ମ
ଗାୟତ୍ରୀ ଜନ ପଞ୍ଚମୀରୀ ପାନ ତ୍ରିକାନ୍ତ ଓନ୍ଦାମ କୁରିବେଳେ
ଯଦି ଜୀବତଃମୁର୍ଶ କରେ ତାବେ ପ୍ରାଜାପତ୍ର କୁରିବେଳେ । ୬୮ ।
ଯଦି ଜୀବତଃ ପୁନଃ ପୁନର୍ବାର କୁକୁର ଶୂକୁର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି
କେମ୍ବର୍ଷ କରେ ତାବେ ଶାନ୍ତିପତ୍ତ ଦୁଃଖ କୁରିବେଳେ । ତାହାର ଅନୁ
କୂଳ ବୈନୁହୟ । ୬୯ । ଓଛିଷ୍ଠ ଶୂଦ୍ର ଓଛିଷ୍ଠ ଦୁଃଖନକେ ଯଦି ମୁର୍ଶ
କରେ ତାବେ ଦୁଃଖନେର ଏକ ଦିନ ଓନ୍ଦାମ ହୟ । ଓଛିଷ୍ଠ ଦୁଃଖନ
ଯଦି ଓଛିଷ୍ଠ ଦୁଃଖନଙ୍କେ ମୁର୍ଶକରେ ତାବେ ଦୂଇଜନମୀନ କୁରିବେଳେ
ଅନୁଛିଷ୍ଠ ଶୂଦ୍ର ମୁର୍ଶ ଦୁଃଖନେର ନକ୍ତରୁତ ହୟ । ଇହା ପ୍ରସନ୍ନ
ବିବେକେର ଯତ । ୭୦ । ଯଦି ରଜମ୍ବଳା ଦୁଃଖନୀକେ ଦୁଃଖନୀ

୩

କ୍ଷେତ୍ରିଯା ଦୈଶ୍ୱାନୀ ଶୂନ୍ୟ ମୁର୍ଖ କରେ ତବେ ମେହି ରଜନ୍ଧଳା ବୁଝନ୍ତ
ନୀର କ୍ଷେତ୍ରେ ପଞ୍ଚଗଣ୍ୟ ପାଇ ଏହି ଦିନ ଉପରୀମ ଆର ତିନ ଦିନ
ଉପରୀମ ଆର ପାଠ ଦିନ ଉପରୀମ ଆର ଛୟ ଦିନ ଉପରୀମ
। ପ୍ରାୟଶିଖିତ ହୟ । ଇହାତେ ଅନୁକୂଳ ଏହି ଉପରୀମେ ଆଷାପନ ଏହି
କ୍ଷେତ୍ରେ ଜୋନିବା । ଅଜ୍ଞାନେ ମରବନ୍ତ ଅନ୍ଧ ହୟ । ୧୧ । ରଜନ୍ଧଳା କ୍ଷେତ୍ରେ
ଯଦି ଦୈଵାନ୍ତ ପୁତ୍ର ଦିନେ ଠୋଲା ଦି ମୁର୍ଖ କରେ
ତବେ କ୍ରିଯାତ୍ମକ ଉପରୀମ ହିତୀୟ ଦିନେ ଦୂଇ ଦିନ ଉପରୀମ
। ତୃତୀୟ ଦିନେ ଏହି ଦିନ ଉପରୀମ ଠତୁର୍ଥ ଦିନେ ମୁାନେର
। ପୁର୍ବ ମୁର୍ଖ କରିଲେ ନକ୍ତ ବୁଝ ହୟ । ଜୋନତ ତିନ ଦିନ
ଉପରୀମ ହୟ ଇହାତେ ଦିନ ଭେଦେ ବିଶେଷ ନାହିଁ । ମରବନ୍ତ
ଠତୁର୍ଥ ଦିନେର ପର ପ୍ରାୟଶିଖିତ କରିବେକ । ୧୨ । ଯଦି ମରନ୍ତ
ରଜନ୍ଧଳା କ୍ଷେତ୍ରେ ପଞ୍ଚଗଣ୍ୟ ମୁର୍ଖ କରେ ତବେ ପଞ୍ଚଗଣ୍ୟ ପାଇ
ବୁଝନ୍ତ କୂର୍ତ୍ତବୁଝ କରିବେକ ତାହାର ଅନୁକୂଳ ଏହି କୌର୍ବାପନ
ହୟ । ୧୩ ।

ଆତଃପୀର ଦୁଃଖ ଶୁଦ୍ଧି ସାରମା ।

କୁର୍ବାପାତ୍ର ରୌପ୍ୟ ପାତ୍ର ଶ୍ରୀ ପାତ୍ର ପୁନ୍ତୁର ପାତ୍ର ଶୁଦ୍ଧି ପାତ୍ର
ରତ୍ନମୟ ପାତ୍ର କାଂସ୍ୟ ପାତ୍ର ଲୋହ ପାତ୍ର ତାମ୍ର ପାତ୍ର ରଦ୍ଦ
ପାତ୍ର ମୌମେର ପାତ୍ର ଏହି ମରଳ ପାତ୍ର ଯଦି ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟାଦି ନା

(६१ .)

लागिया थाके तवे केवल जल पुकालने शुद्ध हय।
यदि शुद्धरु झूँझूँ लागे तवे मृतिका अस्ता जल
दारा शुद्ध हय। मूतिका शब विषा मूत्र रजस्ला मूँझ
हैले ये दुरा यावंपर्याणु नष्ट ना हय तावंपर्याणु
अग्निते दग्ध करिबेक । ७५ । कांमा पात्रे यदि
पात्र पुकालित जल लागे किम्बा गंखते मूष देय
किम्बा गंगायेर जल लागे तवे दश दिन मृत्तिकाय
पुतिबेक । ७६ । कांमा पात्र उग्नि हैले तांग करि
वेक यदि ताहाते भोजनादि रुद्र तवे अच्छातुर
महसु गायत्री जन एक उक्त दुत करिबेक । ७७ । विषा
मूत्र पुञ्जि शरीरेर शल किम्बा मूळा किम्बा यद्य ये
पात्रे लागे से अज्याणु दूँझ हय ताहार शोदिन
ऐजस पात्र अग्निते दाह करिबेक मनिशय पात्र
पुकुर पात्र शङ्ख पात्र महिषादि शृङ्ख पात्र हस्तादि दण्ड
ও आदि पात्र सातदिन मृत्तिकाय पुतिबेक राँझपात्र
अन्नद्वारा उफ्फन करिबेक मृत्तिकार पात्र तांग करिबेक
। ७८ । आयशांम घृत यद्यौ ऐलादि दुरा यावंपर्याणु
मूँझ ताँगे थाके तावं दूँझ हय निर्गत हैले शुद्ध
हय । ७९ । मक्षिका अदित्तिम दीरा ब्रह्मि जल अग्नि

(৬৮)

বিভাল বায়ু এই সকল বস্তু সর্বদা শুন্দ আনিবে। ৮০। দুক পুত্রি দুবদ্রয বস্ত্রবারা কীটকেশাদি
দূর করিলে শুন্দ হয়। ৮০। কূপ পুষ্টরণাদিতে যদি
মনুষ্যাদির মত শরীর পতিত হয়। তবে কন্দম্যের
সহিত সকল জল ওদ্ধার করিয়া গায়ত্রী পাঠ পূর্বক
পঞ্চগব্য নিঃক্ষেপ করিবেক ইহা অন্ত জলে আনিব।
অগাংব জল হইলে একশত কুলশী কিম্বা ঘঢ়ি কুলশী
কিম্বা ত্রিশৈল কুলশী জল ওদ্ধার করিয়া গায়ত্রী
পাঠ পূর্বক পঞ্চগব্য নিঃক্ষেপ করিবেক। ৮১। যে
গৃহে পুসর হয় কিম্বা মনুষ্য মরে কিম্বা ছোলে বাস
করে কিম্বা বিষ্ণ মূর্ত্তাদি যুক্ত হয় তাহার শোধিন
পুঁথিত গৃহ মৃতিকা দহন উদনভুর ঘনন উদনভুর
আন্য মৃতিকা দ্বারা পুরন উদনভুর গোচর দ্বারা লেপন
আনিবে। ৮২। লবন মধু রাঙ্গ পুষ্পমূল ফল শৌক
কাণ্ঠ তৃণ জল দ্বি ঘৃত দুক তৈল ওঘৰি মৃগচর্ম ছাতু
তৃক তণ্ডল পুত্রি পঞ্চগব্য তণ্ডলাদি অন্তক দুয় অশৌচি
স্বামিক এই সকল দুয় যদি অশৌচি ভিন্ন বাস্তির হস্ত
দও হয় কিম্বা স্বহস্ত গৃহীত হংস তবে অশুন্দ হয় না
যদি অশৌচি ইস্তদও হয় তবে অশুন্দ হয়। মূল্য দ্বাক্ষা

(୬୯)

କୁରିଲେ ଅଶୌତ୍ରିଷ୍ଟଦ୍ୱ ଇଲେ ଓ ଅଶ୍ଵଦ୍ଧ ହୟ ନା । ୮୩ ।

ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଶୌତ୍ର ପୂଜାର ବିଧି ।

ଯଦି ଆଶାର ପୁଣ ତାଙ୍ଗ ହୟ କିମ୍ବା ମନ୍ତ୍ରକ ମୋଳ ହୟ ତଥାପି
ଇକ୍ଷ ଦେବତାର ପୂଜା ନା କରିଯା ତୋଜନ କରିବ ନା ଏହି
ପୁରୁଷ ପୁତ୍ରଙ୍କ ଯଦି ଯତ୍ତ ଗୁହନ ଦିନେ କରିଯା ଥାଣେ ତବେ
ମଜ୍ଜନ ପୂଜା କରିବେଣୁ ଯଦି ପୁତ୍ରଙ୍କ ନା କରିଯା ଥାଣେ ତବେ
ଶାନ୍ତିତର ପ୍ରେତତର୍ପନାଦି କରିଯା ବାଚ ପୂଜା କରେ ମାତ୍ରମେ
ପୂଜା କରିବେଣୁ । ୮୪ । ବୈଦିକ ମର୍ମଗ ବୈଦିକୀପନ ତର୍ପନ
ବେଦପାଠ ସଂଲିପନଶ୍ଵଦେର ଅଭିଧି ମେବା ନିଜ ନୈମିତ୍ତକ ରମ୍ଭ
ଅଶୌତ୍ର ମଧ୍ୟେ କରିବେକୁ ନା । ୮୫ ।

ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୂଜାରତ୍ୟାଦି ବୁତ ପୁରୋଗ ।

ତିନଦିବମ ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ହରିଷ୍ୟାମ୍ଭେର କୁକୁଟାଓ ପୁରୋଗ
ଛାବଦୀଶ ଗ୍ରାମ ତୋଜନ କରିବେଣୁ ଅନ୍ତର ତିନ ଦିବମ
ରାତ୍ରିତେ ଏତୁକୁର ବାଇଶ ଗ୍ରାମ ତୋଜନ କରିବେଣୁ ଅନ୍ତର
ତିନ ଦିବମ ଯାତ୍ରିଗ କରିବେଣୁ ନା ଯଦି ଦ୍ୱିକାଂ ଉପମୃତ
ହୟ ତବେ ଏତୁକୁର ଚତୁର୍ବିର୍ଦ୍ଦିଶ ଗ୍ରାମ ତୋଜନ କରି

(୧୦)

ବେଳେ ଅପର ତିନ ଦିବସ ଉପବାସ କରିବେଳେ ଇହାର ନାମ
ପ୍ରାଜାନ୍ତା ବୁଡି । ଜିଃ ତନ୍ଦ୍ରିୟ ଇହିଯା କ୍ରିମକ୍ଷୟ ମାନ ପୂର୍ବକ
ଦ୍ୱାଦଶ ଦିନ ଉପବାସ କରିବେଳେ ଇହାର ନାମ ପରାକ୍ରମୁଠ
ମଞ୍ଚ ଦିନପରୀକ୍ଷାକୁ କ୍ରୟେ କୁଣ୍ଡାଗ୍ରେ ଜଳ ପାନ ଗୋଟିଏ ଦୁଃଖ
ଦୂହି ଗୋଟିଏ ଶୂନ୍ୟ ପୋଥୟ ଘୃତ ଉଚ୍ଛବି ଉପବାସ କରିବେଳେ
ଇହାର ନାମ ଯହା ଶାନ୍ତପତ୍ର ବୁଡି । ତଙ୍କୁଙ୍କୁ ତିନ ଦିବସ
ଛୟେ ପଳ ପରିମିତ ଉଚ୍ଛ ଜଳ ପାନ କରିବେଳେ ଅପର ତିନ
ଦିବସ ତିନ ପଳ ପରିମିତ ତଙ୍କ ଦୁଃଖ ପାନ ଅନର ତିନ
ଦିବସ ଏକ ପଳ ପରିମିତ ତଙ୍କ ଘୃତ ପାନ ଅପର ତିନ
ଦିବସ ତଙ୍କ ଦୁଃଖର ସ୍ଥିର ପାନ କରିବେଳେ । ଢାରି ତୋଳାତେ
ଏକ ପଳ ହୁଏ । ଠାନ୍ଦୁଆୟନ ବୁଡି ପୂର୍ଣ୍ଣମାର ଦିବସ ହବି
ଶାମେର ପଞ୍ଚଦଶ ମୁହିଁ ଭୋଜନ କରିଯା ପୁତ୍ରପାଦଦି
କର୍ମେ ପୁତ୍ର ଦିନ ଏକ ଏକ ଗ୍ରୌମ ତ୍ୟାଗ କରିଯା ଆଶାର
ମ୍ୟାର ଦିବସ ଉପବାସ କରିବେଳେ ପୁନବର୍ବାର ପୁତ୍ରପଦାଦି
କର୍ମେ ପୁତ୍ରଦିନ ଏକ ଏକ ଗ୍ରୌମ ବ୍ୟକ୍ତି କରିଯା ପୂର୍ଣ୍ଣମାର
ଦିବସ ପଞ୍ଚଦଶ ଗ୍ରୌମ ଭୋଜନ କରିବେଳେ । ଶିଖ ଠାନ୍ଦୁଆୟନେ
ଶ୍ରୁଦ୍ଧବନ୍ଧ କିମ୍ବା କୃପନ୍ଧ ଅଥବି ଆର୍ଯ୍ୟ କରିଯା ଏକ ଯାମ
ପୁତ୍ରଦିନ ଦିବସେ ଢାରି ଗ୍ରୌମ ରାତ୍ରେ ଢାରି ଗ୍ରୌମ ହବିଧାନ
ଭୋଜନ କରିବେଳେ । ଦ୍ୱାଦଶ ବାର୍ଷିକୁ ବୁଡି ବନେ କୁଟୀ ନିର୍ମାନ

କରିଯା ବାସ କରିବେଳୁ ଆର ଏହି ବନେ ଛଳେର ଅଭାବ
ହୁଁ ତବେ ପୁତିଦିନ ଶବ ମନ୍ତ୍ରଙ୍କ ହସ୍ତେ କରିଯା ତିଷ୍ଠାର
ନିଶ୍ଚିତ ଆନନ୍ଦାର ମେଇ ଦୂଃଖ କର୍ମକୌର୍ତ୍ତନ ପୂର୍ବକ ଗ୍ରାମେ
ପୁରେଣ କରିବେଳୁ କ୍ରିମକ୍ଷା ମୁନ ଇତ୍ୟାଦି ଆମ୍ବେର ମହିତ
ବାବର୍ମସରନ୍ଧୟତ୍ତ ବୁତ କରିବେଳୁ । ଯତି ଢାନ୍ତୁଗୁଣେ ହରି
ଘାମ୍ଭେର ଆଟ ଆଟ ଗ୍ରାମ ପୁତିଦିନ ଏକମାସରନ୍ଧୟତ୍ତ
ମହିାସୁ ମଧ୍ୟେ ତୋଜନ କରିବେଳୁ ॥ ବୁକ୍କକୂର୍ତ୍ତ ବୁତେ ଏହି
ଦିନ ଓପରାମ କରିଯା ପରଦିନ ପ୍ରାତଃକାଲେକୁଶୋଦକ ମହିତ
ପଞ୍ଚଗିଯ ଯାତ୍ର ପାନ କରିବେଳୁ ଏ ବୁତ ପୂର୍ବିମାୟ କରିଲେ
ପୁଣ୍ସୁ ହୁଁ । ପଞ୍ଚଗିଯେର ପରିଯାନ ଏହି ଯତ ପରିମିତ ଗୋ
ମୟ ଲାଇବେଳୁ ତାହାର ହିଂସ ଗୋ ମୂଳ ଚତୁର୍ବୀନ୍ଦୂତ ଆଏ
ଏନ ଦୂର୍କ ଏବଂ ଦବି ଜାନିବେ । ନକ୍ତବୁତେ ଦିବମେ ଓପ
ବାସ କରିଯା ମାର୍କପୁର ବାତ୍ରେର ଯଦୀ ହବିଷ୍ୟାନ ତୋଜନ
କରିବେଳୁ । ଏହି ତକ ବୁତେ ଯଦୀନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟେ ହବିଷ୍ୟାନ
ତୋଜନ କରିବେଳୁ । ଇତି ।

अथायः तागवरमान्मानवठनानि ।

४॥ नारदः । विभागोऽर्थम् । पित्रमा पूर्वेर्यत्पुरुषात्
दायुताग इतिद्वाक० उद्विदपद० बूदीः ॥ विष्णुः ।
पिताठेषुत्रात्विभजेः उमा स्वेष्टाम्बयम्पात्तेऽर्थे
ैताग्यहेतुपितान्त्रयास्तुला० स्वामित० ॥ हावीतः
जीवन्नवरान्त्रात्विभजवनश्चुयैवृक्षाशुष्ट० वागी
च्छैवस्त्रेतवाविभजव्यक्षयादायवस्त्रेष्टुपदम्योः
पूतस्तेत्योग्याशीर्णां ॥

५॥ वृहस्पतिः । पित्रासहविभक्तायेमाप्तावासहोदराः
जन्मजान्त्येत्यां० पितृतागहरास्तुते । अनीशः
पूर्वजः पित्रेत्यात्तागेविभित्तजः । याजवल्याः । शनि
मूर्त्यान्त्रालानां० सर्वदैम्यवपितान्तुः । सावरमात्तु
सर्वमातपिताननिताशहः । नारदः । इदं० श्लो
पुतिनद्यतविभजन्नात्मनिता । शनुविष्णु । ईत्कृतु
पितान्त्रयश्चनवान्तु० यदाप्तम्यां० । नत्तु० पूर्वेर्यजेः
सामर्यकायैव्यम्पर्यम्पितृः ॥

- ३॥ याज्ञवल्युः । पूर्वन्तर्षांकुपोऽमिमेहवोद्धरेः
शुश्रावः । यथाऽग्नं उज्ज्वलोद्भावाग्नं तु रीयकृः ।
- ४॥ यामः । अपूर्वासु नित्युभ्युः ममातां शाः पूर्वे
त्रिताः । याज्ञवल्युः । नदुः च विनः यामाः दत्तेऽस्त्र
पूर्वकृप्येः ।
- ५॥ यामः । पितांशश्चताः सवर्णशात्तुलगः पूर्वे
त्रिताः ।
- ६॥ जातेऽपिदामां शूद्रुनकांशतेऽहरेऽवरेः
मृतेपितृरिक्युर्मुः चात्र रैस्त्रद्वाग्निनः ।
- ७॥ यद्येष्विक्षिनोमातायोरमक्षेत्रजोमुत्तो । यद्
यमाईत्यृः रिक्युः तमग्निः उत्तेजत्रः ।
- ८॥ ओऽस्त्र वित्युक्त्यात्मकं सम्युतात्मात्ररैसमः ।
उज्जेत्रनैत्यृः रिक्युनीशास्त्रहितीवत्तेः । तायदः
यद्विष्टः पितृदायेतोदत्तम् ईत्यृः तथा । चातृ
तिस्त्रहितकृष्णवीनमां यथापिता ।
- ९॥ कात्यायनः । मातापितृरिप्तेष्वतुलगां शा
रिनी । याज्ञवल्युः । नदुः च विनः यामाः दत्तेऽस्त्र
पूर्वकृप्येः ।
- १०॥ कात्यायनः । अत्राप्तवहारानां विनः वायुविव

(१५-२)

जित० । नामेपूर्वकुशित्रेष्वप्नोषितातौं-उत्तेष्ठ ।
 ४१ ॥ नारदः । येषान्तुनकृताः पित्राम०-स्काँविदिग्नेष्ठ
 शां॒ । कुरुयात्तात्तिस्त्रेष्ठां-ैषेत्कादेवत्स्तनां॒ ।
 ४२ ॥ मस्तुत॑ । अतोत्यावहांरात्मामाहौदैनविभृय॑ ।
 देवल॑ । मृतेष्ठित्रिलङ्घीवे कुष्ठुन्मात्तजाज्ञक्षाः ।
 पतित॑-पतित॑-पत्त्य॑लिनीदाया॑-शताग्निः । तेभ्य॑
 पतितवर्ज्जेत्योत्तरम्ब॑-पुदोयते । त॒-मूत्राः पितृ-
 दया॑-श॑-लतेऽन्दैषवर्ज्जिताः ।
 ४३ ॥ यांस॑ । आनान्तित्यपितृद्वय॑- स्वाक्षाप्नोति
 यस्तन॑ । दायांदेत्योन्तदद्यां॒ विद्यांलबृष्टयद्
 भवें । कात्यांश्वत॑ । गोप्तुठावक्षरथाचरम्ब॑-
 यष्टांश्वेष्ठित॑ । प्रायोज्य॑-नविभज्योतिश्वार्थक्षु
 वृहस्त्रिः । यांश्वद्वाः । पितृत्यात्कैवयद्वत्तु॑-उत्तैस्याव
 विन॑-भवें । नांरदः । श्रीर्घृतार्घ्यादिनेहित्याय॑
 विद्यादिन॑-भवें । त्रौणेत्याविभाज्यानिपुमादा
 यक्षैत्तरः ।
 ४४ ॥ कात्यांश्वत॑ । उन्नत्यामेतुष्वल॑-विद्यापानपूर्वक॑-
 विद्यांलबृष्टुत्विद्यादिभागेनतियोजयें । शिष्या
 दाहित्युत्तुश्वां-श॑-दिक्षुपूर्णतिश्वाः । स्वज्ञानम॑-

ନାହାଦାଁଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରୀଶନାତୁୟେ । ବିଦ୍ୟାଲୟକୁଡ଼ିଏଥୁଅ
ହିତାଗେନବିଭଜାତେ । ଶିଳ୍ପେଣପିହିବିମୋହିଶୂଳ୍ୟ
ଦୟପ୍ରାଦିକୁଂଭବେ । ପରିତିରମ୍ୟଧଳ୍କବ୍ରିଦ୍ୟାଶୁଦ୍ଧ
ଶୁରବର୍କୁଂ । ବିଦ୍ୟାଦିନକୁଡ଼ିବିଦ୍ୟାନ୍ଵବିଭାଜ୍ୟାଁବ୍ରିମ୍ଭତିଃ ।
ପରଭକୋପ୍ୟୋଗେନବିଦ୍ୟାଲୟାନ୍ତାତ୍ମ୍ସ୍ତ୍ୟା । ଉତ୍ୟାଲବ୍ରଦ୍ଧିନଂ
ଯତୁବିଦ୍ୟାଲୟବ୍ରିତ୍ୟାତୁଠାତେ ।

୫୫ ॥ କୁଟୁମ୍ବବିଭ୍ୟାଁଭ୍ରାତୁର୍ଯ୍ୟାବିଦ୍ୟାମହିମାକୁଡ଼ିତିଃ । ଭାଗାଁ
ବିଦ୍ୟାଦିନାତୁମ୍ଭାଁମଲଭେତାକୁଡ଼ିତୋପିମନ୍ । କୌତ୍ୟାଶନଃ
ନାବିଦ୍ୟାନାକୁଦୈଦୟବେଦ୍ୟେନ ଦୟେଁବିଦ୍ୟାଦିନବ୍ରିତିଃ । ସମ୍ୟ
ବିଦ୍ୟାଦିକାନାକୁଦୈଦୟବେଦ୍ୟେନଭଦ୍ରନଂ । କୁଳବିନୀତ
ବିଦ୍ୟାନାକୁତ୍ୱନାଂ ପିତୃତୋପିବା । ଶୌର୍ଯ୍ୟପ୍ରାପ୍ତଶ୍ଵର
ଶହିତୁଂତହିଭାଜ୍ୟାଁବ୍ରିମ୍ଭତିଃ ।

୫୬ ॥ କୌତ୍ୟାଶନଃ । ହ୍ୟାଁଶହରୋଇଶ୍ରହରୋରାପ୍ରବିତ୍ତାକୁର୍ତ୍ତନାଂ
ପିତା । ରାମଃ । ମାତ୍ରାରନଂମଯାଶ୍ରିତ୍ୟପ୍ରକଞ୍ଚିଦାହନା
ଯୁଦ୍ୟଂ । ଶୌର୍ଯ୍ୟାଦିନାପ୍ରୋତିଦିନଂ ଭ୍ରାତରମୁଦ୍ରଭାଗିନଃ
ତମ୍ୟାତାଗିଦୟବ୍ରିତ୍ୟାଁଶୋଷାମୁମଯଭାଗିନଃ ।

୫୭ ॥ ଶଙ୍କଲିପିତୋ । ନରାମ୍ଭବିଭାଗୋନୋଦରୁ ପାତ୍ରାନୁମ୍ଭ
ଯୁଜୁଳକ୍ଷିରଚ୍ଛୀ ରାମମାଯପାନ୍ତାଦାର୍ଯ୍ୟାନାଂ ବିଭାଗ
କୈଚିତପ୍ରଜାନ୍ତିରିତି । ମନୁବିଷ୍ଣୁ । ବଞ୍ଚଂପଦମଲକ୍ଷାରଂ

କୃତୀମନ୍ଦୁରୁଂ-ଚିହ୍ନଟି । ଯୋଗିକ୍ଷେତ୍ରପୁଠାରଙ୍କନବିଭାଜି
 ପୁଠକ୍ଷତେ । ସାମଣ୍ଡ । ନବିଭାଜାଂ-ମଣୋତ୍ରାନୀମାମହମୁ
 କୁଳାଦିପି । ଯାତ୍ରା-କ୍ଷେତ୍ରଫଳକୃତୀମନ୍ଦୁରୁଂ-ଚିହ୍ନଟି ।
 ୫୮ ॥ ଏହାଂ-ଶ୍ଵାରୋକ୍ତ୍ରୟେତ୍କର୍ମଧାରୀ-ଶେତଗୃହେଣ୍ଟି ।
 ୫୯ ॥ କର୍ମାଦତ୍ୟାଗିତଂ-ଦୁର୍ବଲତମତ୍ତ୍ଵରେତୁଥିବା
 ନତଦୁଦ୍ୟାହିଦ୍ୟାଯାଲବ୍ରମ୍ଭେବତ । ଶାଙ୍କଟି । ପୂର୍ବବନକ୍ଷାଫ୍ରେ
 ଶ୍ରମିମ୍ୟେକପ୍ରବୋକ୍ତରେତୁମାଂ । ଯଧାଭାଗଂ-ତଜନ୍ତ୍ଵାନ୍ୟ
 ଦତ୍ତାଂ-ଶନ୍ତତୁରିମ୍ବକଂ ।
 ୧୦ ॥ ସାମଣ୍ଡ । ଶାବରମନମନ୍ତ୍ରମ୍ଭେ ଗୋକ୍ରମାଦୀରନମାଟ ।
 ଈନେକଃକୁର୍ଯ୍ୟା-କ୍ରୟଂ-ଦାନଂ-ପନ୍ତରମତଂ-ଦିନା । ବିଭକ୍ତ
 ଆଦିଭକ୍ତାବା ମନ୍ତ୍ରିଣାଃଶ୍ଵାରରେମନ୍ତାଃ । ଏକୋଚନୀଶାଙ୍କ
 ମର୍ବଦନ୍ତାନାଦିମନବିକ୍ରି । ବ୍ରତାଗାନ୍ୟଦିତେଦୁର୍ବିକ୍ରି
 ଲୀପ୍ୟୁରଥାନିବା । କୁର୍ଯ୍ୟଧେଷ୍ଟଂ-ତ୍ଵ-ମର୍ବଦଶୀଶ୍ଵାସ୍ତ୍ରେବିନ
 ମ୍ୟାବୈ । ଶାବରଂ-ଦିପଦୈକ୍ଷେତ୍ରଦ୍ୱାରାପିଚ୍ଛୟମର୍କିତଂ । ଅମ୍ବ
 ଶୁଭୁତାନ-ମର୍ବଦନ୍ତଦାନ-ନତବିଶ୍ଵାଟି । ଶିତୋକ୍ତରାଯାଂ
 ଏକୋପିଶ୍ଵାରରେକୁର୍ଯ୍ୟାଦାନାଦିମନବିକ୍ରି । ଆପ-କାଳେ
 କୁଟୁମ୍ବାର୍ଥେବିର୍ମାର୍ଥେତବିଶେଷତି । ଯନୁଂ । କୁଟୁମ୍ବାର୍ଥେତା
 ବିନୋପିଦ୍ୟାବହାରଂ-ସମାଚରେ । ସବ୍ଦେଶୀବାଦିଦେଶୀବା
 ତ-ଜାଗାନ୍ତବିଚାଳଯେ ।

(৭৮)

- ১৪॥ কাত্যায়নঃ । অশুত্রাশয়তং ততুঃসালয়ন্তীত্বে
হিতা । তুঙ্গীতাশয়নাং ক্ষত্রাদাশ্যাদা । উর্বর্যান্তুপুঃ ।
স্মৃতিঃ পদ্যদিক্ষত্যং লোকে যদ্যন্তু সমীহিতং ।
তত্ত্বনুবত্তে দেয়ং পতিনীলকাশ্য়া ।
- ১৫॥ গোত্রভাগবিভাগার্থে সন্দেহে সমুপস্থিতে । গোত্র
বৈশাখিরিজ্ঞাতে কূলং মাক্ষিত্যহতি । বহুম্ভিঃ ।
ভূত্রঃ সম্বিতক্তায়ে স্বক্ষণাত্পরম্বরং । বিভাগপত্র
কুবর্ণিভাগলেপ্যং তদৃঢ়তে । যদ্যে কশ্যামনেগ্নাম
ক্ষেত্রার্যাঙ্গলেপিতাঃ । একদেশোবৈতোগেন মৰ্বে
ভূক্তাভবন্তিতে । সম্বিভাগক্ষয়প্রাপ্তং পিত্রং লবষঃ
হাজতঃ । মাদরং সিদ্ধিমাপ্নোতি ভূক্তাহানিমুপে
ক্ষয়া । নায়দঃ । দানগুহনপ্রমণাহস্ফেনপরিগৃহাঃ ।
বিভক্তানাং পৃথক্ক্ষেত্রাঃ পাকবির্যাগমবয়ঃ ।
- ১৬॥ বহুম্ভিঃ । গোত্রসাধীরণং তাত্ত্বায়োন্যদেশং সম্য
প্রিতঃ । তহং শস্যাগতম্যাং শং পুদোত্বোন্যদেশং শংয়ঃ ।
তত্ত্বীয়ে পঞ্চমাশৈবমস্তম্যোবাসিযোত্বে । জন্মনাম
পরিজ্ঞানে লভেতাংশং ক্ষয়াগতং । তথা । অতি
বৃত্তে সপ্তিত্বে মুকুল্যানাং নমিদ্ব্যাতি । তপ্তাভূক্তিক্ষেত্র
পুরুষীমিদ্বেদপরেষাং নমং শংয়ঃ । তথা । বিবাচ

(७९)

श्रोत्रियेभुक्तं राजामाईतोऽस्त्रैपेव । मूर्दीर्घनापि
कालेनतेषां सिद्धातितुत्तुन् ।

२४ ॥ कात्यायनः । अनयायेनापियदुक्तं पित्रापूर्वतैरेच्चित्तिः
न तद्बृक्षपाण्डुर्क्षुः क्षमाप्तिरुक्षागतुः । कात्यायनः
वर्षानिविंश्चतिं द्युक्ताम्बायिनां द्याहतायही । द्युक्तिः
मापोक्षषी इमेहिंश्चात्मिपोक्षषी त्रिपोक्षषी त्रिप्र
श्चानांतत्राद्वेषाचागीयः ।

२५ ॥ कात्यायनः । अनेयानापक्षतः प्रुणं द्युर्विजक्तः
यद्भवेः । पञ्चांप्राप्तिं विजज्ञातमयत्तागेत
तद्विः ।

२६ ॥ कात्यायनः । प्राप्तिं शिल्पसुप्यवित्तं पूर्वाईचवपद
न्याः । उत्तुःस्वायः उवेत्तद्वेषन्तस्वीविनः स्मृतः
यत्तुः । पतेऽजीवतियः क्षितिदलक्ष्मिरोद्यतेऽभिवेः
न तः उजेवनदायादाऽजयानाः पतत्तत्तते । कात्यायनः
उदयाक्षयायावापित्तुः लेत्तुः हेत्तुः पवा । उत्तुः सक्षा
शांनित्रोर्बालद्वाः सोदाहिक्षुः विनः । सोदाहिक्षुः
विनः प्राप्तिस्त्रीनां स्वात्मक्षमिष्यते । उत्तरापूर्वेत
यद्भुतं चित्रैयेत्तम्भित्तम्भित्तम् । सायथाकायम्भु
याद्यद्याम्भावराद्यते । कात्यायनः । न तर्हानैव च

(५०)

मुत्तोनपित्ताभ्राजरोनः । आदानेवाविमर्गेवा
चोविनेपुत्रिक्षवः । शास्त्रवद्युः । दुर्भिक्षेत्रमर्कार्येवा
शास्त्रीमः पुत्रिरोविक्षे । गृहीतः स्त्रीविनः उत्तीना
कायादात्मयहिति ।

१७ ॥ देवलः । मायान्यः पूत्रकृत्यानाः मृत्याः स्त्रीविनः
स्त्रियाः । अप्तुजायाः हरेद्भर्त्यामात्राभ्राजपित्रपित्रा
नायदः । पूत्राभावेतुहितात्मुलमहानदर्शनाः ।
मनुष्योदोहित्रो इनिष्टमूत्रेनः सक्तारयतिपौत्रवः ।
वृक्षकात्मायलः । पितृत्याहैवेषदत्तः दुहित्यमावदः
दिनः । अथजायामतीतायाः त्रात्मामित्यमवर्दनः ।
वशिष्ठः । मातुष्ट्रादिनायाः स्त्रियोविभर्तजेत्रन् । यनुः ।
स्त्रियास्तुष्ट्रुदेहित्यपित्रादत्तः कृथफळ । ब्राह्मणीउच्च
रेणकृत्यात्मदप्त्यामावाऽत्तवः । वोदीपतः । मृत्युः मृ
त्यायाः कृत्यायाः गृहोपूः मोदराः स्वयः । उदत्तावे
त्तदेन्नाऽनुस्तुदत्तावेत्तदेष्पितृः । वृहस्त्रिः । मातुः
स्वमायात्मुलातीपितृयस्त्रोपितृः स्वमा । श्वशृः नूवर्जप
त्रोयात्मुलाः पुक्तीतिताः । यदासायोरमोनम्याः
मुत्तोदोहित्रप्रवरा । उम्मुत्तोवाविनः डासाः स्वमु
मादाः सम्याप्त्युः ॥

(୮୫)

୧୯ ॥ ଯାଜବଳ୍ୟଃ । ପତ୍ରୀଦୁହିତରୈକ୍ଷବପିତରୌଭ୍ରାତରସ୍ତ୍ରୀ ।
 ତ୍ରୁଟୁତୋଗୋତ୍ରଜୋବନ୍ଧୁଣିଶ୍ୟାମଦୁନ୍ତାରିନଃ । ଏଣା
 ସତାବେନ୍ଦ୍ରମାଦିନଭାୟତ୍ରରୋତରଃ । ସ୍ଵର୍ଗଜମାଛନ୍ତୁତ୍ରମା
 ଅବରବର୍ଣ୍ଣସ୍ଥୁଂବିଦିଃ । ପତ୍ରୀଦାନବିକ୍ଷାନବିକ୍ଷାରିତ୍ତପୁତି
 ପାଦକୁବଠନ୍ତିଲିପିତମଦିନ୍ତାଂ । ଯାଜବଳ୍ୟଃ । ଅନୋଯ
 ଦ୍ୟାସ୍ତୁମଂସ୍କୀନାନୋଦ୍ୟୋଦିନଂୟରେ । ଅମଂସ୍କୀ
 ନିତାଦଦ୍ୟାଂମଂସ୍କୀନାନାମାତ୍ରଃ । ମଂସ୍କୀମାତ୍ରୁ
 ମଂସ୍କୀମୋଦରମାତୁମୋଦରଃ । ଦଦ୍ୟାଚ୍ଛାପହରେଦଂଶଂ
 ଜାତମାତ୍ୟତମାତ । ସୃଜ୍ଞତିଃ । ବିଭକ୍ତୋଷଃନୁନଃପିତ୍ରା
 ଭ୍ରାତ୍ରାତୈକ୍ଷତ୍ରମଂସିତଃ । ନିତ୍ୟୋନାପର୍ବାପୁତ୍ରାମତୁମଂ
 ମୃଷ୍ଟଙ୍ଗାତେ । ଉଥା । ମଂସ୍କୀନାନ୍ତୁଷ୍ଟଙ୍କଳିତ୍ଵିଦ୍ୟା
 ଶୌର୍ଯ୍ୟାଦିନାଦିନଂ । ପ୍ରାପ୍ନୋତିତମାଦାତବୋହ୍ୟଂଶଃ
 ଶୈଶାଃମମାଂଶିନଃ । ଉଥା । ଭ୍ରାତରୋଧେମଂସ୍କୀଃ
 ମଂସ୍କୀତ୍ୟକ୍ରମଂସିତଃ । ପୁନର୍ବିଭାଗକରନେତ୍ରେଷାଂ
 ଜ୍ୟୋତିନବିଦ୍ୟାତେ । ଯମଃ । ଅବିଭକ୍ତଂସ୍ଵାବରଂସ୍ତ୍ରେ
 ମର୍ବେଷ୍ଯାମେବତ୍ତବେ । ବିଭକ୍ତଂସ୍ଵାବରଂଗ୍ରୀହ୍ୟଂନା
 ନୋଦୈର୍ଯ୍ୟଃକୁପକ୍ଷନ । ସୃଜ୍ଞତିଃ । ସ୍ଵେନଭର୍ତ୍ତମହଶ୍ରୀକ୍ଷଂ
 ଯାତ୍ମାଭୂତ୍କ୍ରେତ୍ରଦୀଶ୍ୟଂ । ନିତ୍ୟଶୀଘ୍ରନୈବଦ୍ୱେନେବ
 ପୁନିତାଶୀଖି ।

(୮୧)

୧୯ ॥ ହାତ୍ୟାୟନଃ । ଅଦିଭକ୍ଷମୃତେପୁତ୍ରେତ୍ସୁତ୍ୱାରିକୃତୀ
ଶିତଂ । କୁର୍ବାତଜୀବନ୍ୟେନଲଙ୍ଘନେରାପିତାଶହୀନ୍
ଲତେତାଂଶ୍ଚପିତ୍ରନ୍ତପିତ୍ରହାତୁମ୍ୟାବାସୁତ୍ୱାଂ । ମୟ
ହାଂଶ୍ଚମର୍ଵେଷାଂଭ୍ରାତୃଣାଂନ୍ୟାୟାତୋଭବେ । ଲତେ
ତତ୍ସୁତୋବାପିତିବୃତ୍ତିଶପରତୋଭବେ ।
୨୦ ॥ ରିଦେଶ୍ଚମନ୍ତ୍ରତେଃମଞ୍ଚମାବଦିତାଗହାରିତ୍ପୁର୍ଯ୍ୟାନ୍ତିଲି
ପିତ୍ରପୁରୀଭାଲିପିତାଗପୁରୀନରଚନାନି ।

ଆପାଶ୍ରୋତ୍ୟବହୁପୁର୍ଯ୍ୟାନରଚନାନି ।

୩ ॥ ମୁଖ୍ୟାନ୍ତାନଃ । ନେପତୀଜନ୍ମତୁପାଦଗ୍ରାହିତ୍ରାଦ୍ୟାଃପିତ୍ର
ଭାଗିନିଃ । ପିତ୍ରଦଃମଞ୍ଚମନ୍ତ୍ରମାଣିତ୍ୟାମାଞ୍ଚୁକଷଃ ।
୪ ॥ ଆଦିପୁରୀନଃମପିତାତୁକର୍ମନାଂମରମୀନାଂପିତ୍ରଃ ।
କଷୀ ।
୫ ॥ ବୃଦ୍ଧାନୁଃ । ମଶାନୋଦକତାବମୁଲିବର୍ତ୍ତୋତ୍ତୁର୍ମଣଃ ।
ଅନୁନାଶମୃତେରେକେତ୍ତପ୍ରାଣୀର୍ଦ୍ଧୁଯାତେ ।
୬ ॥ ବୃଦ୍ଧମତିଃ । ଦଶାହେନମପିତାମଞ୍ଚମନ୍ତ୍ରକ୍ଷେତ୍ରମୁତ୍ତକେ ।
ମନୁଃ । ଶୁଦ୍ଧୋଦ୍ଵିପ୍ରାଦଶାହେନଦଶାହେନମହିପଃ । ଦୈଶ୍ୟଃ
ପକ୍ଷଦଶାହେନ ଶୂଦ୍ଧୋମାମେମଶୁଦ୍ଧାତି ।
୭ ॥ ୭ ॥ ବୃଦ୍ଧମତିଃ । ତ୍ରିରାତ୍ରେନମରୁଲ୍ୟାମୁନ୍ଦ୍ରାଶୁଦ୍ଧାହି

५ ॥ गोत्रजः । हारोतः । मतायहेत्रिरात्रंम्यादेहा
 इस्तु सप्तिष्ठते ।
 ६ ॥ गोत्रजः । पक्षगीयमनिष्टे । उष्टुनांरायनस्त्वयत्नं
 छावद्वावेकरात्रिष्ठपक्षलीत्यातिरीयते ।
 ७ ॥ पराश्रयः । रात्रावेदमयु॒ष्टपद्मेय॑तेवजमिमू॒उत्ते ।
 पूर्वश्येयदिति॑-गृ॒ण्ड॑-यावैष्वद्वोदितोऽविष्ट ।
 ८ ॥ बुद्धरूपानं॑ । अपिदातृ॒हीत्रोष्टमू॒उत्तेसति॑
 त्वः । अविज्ञातेनदोष्टम्याद्वृ॒द्वादिष्ठु॒पृ॒क्षतं ।
 ९ ॥ विष्टु॒ । शृ॒दृ॒देशोऽनुव्रहेजननम्यवनेआशोऽप्लेषेन
 शुद्धाति॑ ।
 १० ॥ शं॒३४ । अतोत्तेस्तुत्तेस्त्रेत्रिरात्रंम्यादशो॒चक्षु॑
 अस्त्र॑-सद्येयतोत्तेत्तम्यादशो॒च॑-विशीयते ।
 ११ ॥ देवलः । उद्धर्व॑-सम्वद॑-मयाद्वाद्याद्वृ॒द्वृ॒क्षु॒त्तेष्ठु॒यत्ते
 शृ॒तः । उवदेहाहमेवात्रुत्तमन्नामिनां॑-नतु॑ ।
 १२ ॥ देवलः । नाशो॒च॑-पू॒मव॑-मयाद्वाद्याद्वृ॒द्वृ॒क्षु॒त्तेष्ठु॒न्ति॑ ।
 १३ ॥ यतु॒ । तिदृ॒श॑-कातिशरनं॑-शृ॒दृ॒पू॒त्रम्याजन्मथ ।
 मवामाजलम्याद्वृ॒त्याद्वृ॒द्वृ॒त्यात्तिशानवः ।
 १४ ॥ वायु॒नादः । उल्या॑-रथमिमवेदम्यातिशान्तेत्तै॒
 वठ । उत्तीतेत्तु॒विष्टम्या॑-त्तमिमवातिक्षालज॑ ।

ଯକ୍ଷାଠି । ଗାଁତ୍ତମୁତ୍ୟାଂସଥାମୟତିରେତୁତୁମୟଦୟଃ ।
ହାଜନୋତୁତୁରୀକ୍ରଂସୈଶ୍ଚପଞ୍ଚାହୟେବଥ । ଅଛ୍ୟାହେନତୁ
ଶୁଦ୍ଧମୟଶ୍ଵରିରେଷାପୁରୀତିତା ।

୫୬ ॥ ସନ୍ତୋମୋତୁରଂୟତ୍ତମୁବେଦୂର୍ମନ୍ତୁରୀନଂ । ଅତ ଉର୍କୁନ୍ତ
ପତନେକ୍ଷିତୋନ୍ତୁମ୍ଭାଦୁଶରୀତ୍ରକଂ । ସଦ୍ୟଶୌଠିଂସମି
ଆନାଂୟତ୍ତମୁରୀତ୍ରବାତତ୍ତ୍ଵଃ । ଗାଁତ୍ତମୁତ୍ୟାବହୋରାକ୍ରଂ
ମନ୍ତିଷେହତ୍ତାତ୍ତନିଷ୍ଠିତେ । ଯଥେଷ୍ଟାରେନେଜ୍ଞାତୋତ୍ତିରାତ୍ର
ଯିତ୍ତିନିଷ୍ଠୟଃ । କ୍ଷୀନାନ୍ତୁମ୍ଭିତୋଗାତ୍ରଃମଦ୍ୟାଜାତୋ
ମୃତୋହଥାଇତ୍ତାଦିବୁଦ୍ଧପୁରୀନଂ ।

୫୭ ॥ ଯାଜ୍ଞବନ୍ଧୁଃ । ନବମେଦଶ୍ୟେଶାମିପୁରୈଲେଃମୁତ୍ୟାବୈତଃ
ନିଃମାର୍ଯ୍ୟତୋରୀନେଇରଜନ୍ମଶୁଦ୍ଧେନମୟୁରଃ ।

୫୮ ॥ ୫୯ ॥ ଶିତ୍ତମ୍ଭରୀଯାଃ । ଗାଁତ୍ତେଷଦିଵିପଣିଃମ୍ଭାଦୁଶାହଂ
ମୁତ୍ୟକଂଭବେଥ । କୁର୍ମପୁରୀନଂ । ଜାତ୍ୟାନ୍ତମ୍ଭାଲମା
ଯଦିମାନ୍ମାରୀନଂୟନିତୁଃ । ଯାତୁନ୍ତମୁତ୍ୟକଂଭୁମ୍ଭାନ୍ତମ୍ଭି
ତାତ୍ମମ୍ଭାନ୍ତରଥ । ସଦ୍ୟଶୌଠିଂସମିଆନାଂକୁର୍ଯ୍ୟାମୋ
ଦରମ୍ଭାତ ।

୧୦ ॥ ଅଜ୍ଞାତକୁମ୍ଭରନେପିତ୍ରୋରେକାହୟିଷ୍ଯାତେ । ଦନ୍ତଜାତେ
ତ୍ରିରାତ୍ରଂସାଦ୍ୟଦିମାତ୍ରାକ୍ଷନିଷ୍ଠିତୋ । ରୂର୍ମପୁରୀନଂ ।
ଭୁର୍ବଂଦଶାହାଦେକାହଂ । ମୋଦରୋୟଦିନିଷ୍ଠନଃ । ରୂର୍ମ

ପୁରାନଂ । ଆଦିତ୍ୟଜନନାଂସଦ୍ୟମାତୃତ୍ୱାଦେକରାତ୍ରକୁ ।

ତ୍ରିରାତ୍ରକୋପନୟନାଂସପିତ୍ରାନାମୁଦ୍ରାହତଂ । ଜୀବାଲଃ ।

ବୃତ୍ତଚୂଡ଼ିଜାନାନ୍ତପୁତ୍ରିତିଷ୍ଯପାକମଂ । ଦଶାହତ୍ୟାହଏକା

ଈଶ୍ଵରକ୍ଷାତ୍ୟପିତ୍ରିଲିଙ୍ଗନାଥ ।

୧୫ ॥ ଯଥ୍ସମୁକୁ । ତ୍ରିରାତ୍ରକୁତବେଶୁଦ୍ଵେଷନ୍ମାମୋମର୍ମି

ଶୌଯୁତେ । ଅନ୍ତିରାଃ । ଶୂଦ୍ରାତ୍ରିବର୍ଷାମୂଳେତୁମୃତ୍ସନ୍ତିସ୍ତର୍ମୁଖଭିଃ ।

ଅତିର୍କୁମ୍ଭତ୍ୱାତେଶୂଦ୍ରାଦଶାହୋବିଦୀଯୁତେ ।

ଷତରଷୀକୁମତିତୋଯଃଶୂଦ୍ରମଂୟିଯୁତେଯଦି । ଶାମିକନ୍ତ

ଭବେତ୍ରୋତ୍ତରିତାନ୍ତିରମଭାଷିତଂ । ଦକ୍ଷାଦିପୁତ୍ରିତୋବିଷ୍ଣୁ

ବଦ୍ଧେଦିତ୍ୟା ।

୧୬ ॥ ଆଦିପୁରାନଂ । ସପିତ୍ରାତୁରୁତ୍ୟାନାଂସରନୀନାଂ

ତ୍ରିପୌରଷୀ ।

୧୭ ॥ ଗାତ୍ରେପଦିପାତ୍ରିମାଦଶାହ୍ସ୍ରତ୍ରକୁତବେଶ ।

୧୮ ॥ ଆଦିପୁରାନଂ । ଆଜନ୍ମନମୁତୃତ୍ୱାନ୍ତପ୍ରକରନ୍ତ୍ୟାବିନ

ଦ୍ୟତେ । ସଦ୍ୟଶୋଠଂତବେତ୍ରମର୍ବର୍ଣ୍ଣସୁନିତାଃ ।

୧୯ ॥ ତତୋବାପ୍ରାନନର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂୟାବଦେକାହମେବହି । ବାକପୁନ୍ଦା

ବେକୃତେତତ୍ରଜ୍ୟେଷ୍ଠାତ୍ୟତ୍ସ୍ଵାହଂ । ପିତୁର୍ବର୍ମମାତ୍ରତତୋ

ଦତ୍ତାନାଂତୁରେବହି ।

୨୦ ॥ କୁର୍ମପୁରାନଂ । ଆଦିତ୍ୱାମୋଦରେମଦ୍ରାଆତୃତ୍ୱାଦେକ

(८६)

इति । आनुदानाश्रितात् ॥ मादशरात्रयत्तेष्वैः ।
१७ ॥ आदिपूराणैः । दत्तानारीनित्योहमूर्त्तेश्चित्ते
इथास्त्रश्चोठत्तरेः सम्यक्त्वपूर्वानवरमित्ता ।
उत्तमूर्त्तेष्वैकेनश्चल्लातुजातकन्तिः ।
१८ ॥ ऐस्तीतिसिः ॥ पूर्वतात् विष्णुतिरात्त्रेन्माता० अवर्द
कृमानिकारयेन्मामेत्त्वाजननी० ।
१९ ॥ यत्पु । उन्हिवार्षिक० प्रेत० निददीर्घीक्षवावहिः ।
अलकृताश्चठोष्यावस्थिमक्षयनादत्ते । नामाकार्या०
श्रीम० क्षारोत्तमिक्षर्प्यादृक्षिया ।
२० ॥ अशोष्मागोवरलाभव पूर्योजकानिअक्षारलव
नाशित्तान्त्तम् शास्त्रदीनित्ताक्षार लदनाशित्तमात्तम्
लिप्तातेऽस्त्रास्त्रात्तम् नमदेवत्तेष्वैत्तीय० । त्रिरात्र
मक्षारलवनामाशित्तमूर्द्धादशरात् यहात्तक्षु ।
२१ ॥ विष्णू । जननाश्चोष्मदिव्यपद्मनंद्र० जनन० मात् तदा
पूर्वाश्चोष्मद्वाप्गायेष्वक्षित्तरात्रिशेषे दिनहयेनपुत्र
तेऽतिन्द्रियेनमरणाश्चोष्मदिव्यज्ञातिमरणेष्वावमिति ।
२२ ॥ देवलः । अदान० योगपद्मातुज्ज्याश्वक्षिगरीयै
यमा ।
२३ ॥ कृम्मनुराणैः । अदृक्षिमदाश्चोष्मद्वक्षेत्तेष्वै

ति । अथेऽपक्षयौःराक्रियतीतार्परतोऽवै ।

अद्विक्षियदाशोऽन्तर्वेदनस्तुक्षाति ।

३४ ॥ वृहन्नानुष्ठ । शावस्योऽपरिश्चावेतुमूडोक्षोप्रिस्मू
.. त्वके । शेषाहेऽतिरिक्षुद्धेऽनुउदक्षाऽमूडिक्षाऽविना
३५ ॥ रजस्वलायदिमातापून् वेवरजस्वलाऽप्त्वादश्वदिना
द्वरवाणाशुभित्तुःविद्याते । एकोनविंशतेऽवर्वाङ्क
एकाह०स्याऽतुतोऽप्त्वा । विंशतेऽवत्तेऽमां
त्रिवात्रमधुष्टिर्वै ।

३६ ॥ शाताऽतपृष्ठ । उदक्षाऽमूडिक्षाऽद्विनिम्नाज्ञःस्मृत्यो
पृष्ठदि । त्रिवात्रेनैवशुद्धेऽनुउत्तिशाताऽतपृष्ठवृष्टी॒ ।

३७ ॥ शाताऽतपृष्ठ । उत्तुर्णपित्तुदानेतुमाद्वीच्छो छद्यत्तु
स्वला । वस्त्र०त्यज्ञापूनश्वात्वामैवदद्याऽतुर्दूर० ।

३८ ॥ गोजय॑ । अनुक्ताऽत्यदातायामस्त्राम्प्लित्तुर्वा
द्विके । रजस्वलाऽत्वैमातुर्लृप्ताऽप्त्वैम्यहनि ।

३९ ॥ कृष्णसूर्यान० । पक्षिनीयोनिमसृज्ज्वराक्षदेष्टुतैषे
वै । जावालक्षणमशान्तोदक्षानां-क्राहोगोत्रजाना
मह०मृत० । मातृवज्ज्वोऽत्रौषित्रेयउलाहिपत्तो
उथा । यष्ट॑ । ग्वान्त्योर्भिन्नाक्षमातुलास्माक्षमातुले
पित्त्र॑ःस्मरितद्वृष्टिनी॒ःक्षर्प्येन्निश्च॑ । वृहन्नानुष्ठ ।
आशोऽपक्षिनी॒ःराक्रिं॒मृतायातायहीयदि ।

४० ॥ विष्णुः । आठार्यं त्रिनूत्रोन्नाथायमातूलश्च रथश्चर्या
 महात्मायिश्चिष्यद्वेष्ट्रात्रेति । कूर्मपूर्वान् । त्रिरा-
 त्र० श्चर्यमरवेष्टरैच्छदेवहि । वृहन्यनुः । यातुले
 श्चुष्टरेयित्रेऽयोऽवर्द्धनामृष्ट । अशोध०-पक्षिनी०-
 राक्षिं-यृतायातामहीयदि ।

४१ ॥ कूर्मपूर्वान् । यत्तायहानां-यरवेत्रिरात्र०-सांद-
 शोधक० । शातातप० । नित्रोक्तं-रयेस्त्रीनाम्यृतान्त-
 रुप०-तव० । त्रिरात्रैनैवशुक्लिःमापदिताहत्तरान्-
 यनुः । क्षयश्चृद्दिः । अनुत्तमयतुषापूत्रीमानिपितृपूना-
 भव० । उमापित्रात्मदैश्चतान्त्राएकाहैनैवतिवर्वनै-
 विष्णुः । यावदशोध०-ताव०-नित०-दद्याः-इतोउयो-
 द्रेष्वाक्ता । कूर्मपूर्वान् । त्रिरात्रैयसनित्येषुक्लगृ-
 हेम०-हितेषुष्ट । ईपैतीनमिः । अममृक्षित०-हिज०-
 दहित्वावहित्वामद्यशोध०-सम्बद्धेतुत्रिरात्र० ।

४२ ॥ देवीपूर्वान् । पक्षिम०-मासैगैर्येतुश्चन्द्रिद०-क्षुनैर्य-
 इत्ताः । पतनानश्चनपूर्यैर्वर्जाग्निविषवक्तैनैः । शृता-
 जलपूर्वेष्वानत्तैरेष्वाच्चित्ताःस्मृताः । व्याप्तुः । शन्त्र-
 शातेत्त्राहादूक०-यदिक्षित०-पूर्यैत्ते । अशोध०-प्राकृ-
 त०-विद्याच्छ्वामावठन०-यथा ।

४५ ॥ यात्रुः । क्षतेनम्युयतेष्वुत्सगाशोऽन्तदिन्द्रिया
 आसक्ताहाप्रिरात्रं सगाकृतात्रमत्परं ।
 ४६ ॥ दृहम्भिः । तिम्हाहवेविष्वुत्तात्राजागोविष्वुपालमे
 मदाःशोऽन्तसगाहकालोयहर्षयै ।
 ४७ ॥ लूर्यनुरानं । अप्रकृष्टप्रशादेनम्युयतेग्रिविषा
 दिभिः । उसगाशोऽविदात्रयकार्यफानुदकृदिक्ष ।
 ४८ ॥ कोर्म । मदाःशोऽसगाप्रात्पूर्विकृतान्
 पद्मवे ।
 ४९ ॥ दुक्षनुरानं । श्रीदिव्यस्त्रिनथियालविषदच्छिम्याजैलः ।
 आदरात्परिहर्याःकुर्वत्तुत्तांन्तुष्टुपः ।
 ५० ॥ तिग्नित्तात्पर्याःकृत्तात्परिहर्याः । पद्म
 दारानुशलक्षदेष्वात्पतितिहर्ताः ।
 ५१ ॥ असगानेष्वमकीर्णेष्वालादेष्वकिष्वुहः । कृष्ण
 त्तिहर्तात्पर्याःकृत्तात्परिहर्ताः ।
 ५२ ॥ ग्रागिविषदात्प्रेष्वरपाष्वाःकृत्तरुद्धयः । क्रोद्धात्पुरा
 याविष्वद्विष्वान्त्वयुद्धत्तजलः । ग्रिविष्वद्विष्वात्प्रेष्व
 कृत्तरुद्धिनराविमः । कृष्णजीविनत्तेष्वरम्भालकायदी
 त्रिलः । उथा । दुक्षदउहत्ताप्येत्प्रेष्वद्विष्वत्ताः

महानीउक्तिमोयेऽप्तितास्तुरुक्तीतिर्ताः । अप्तिता
नांसदाहश्चमांनात्प्रक्षित्वामिश्चैषः । नठास्तुनातः
पिलोदाकौर्यांशुक्षांदिकंकृतिः ।

५१ ॥ एतानिपत्तितानांकुप्तेकरोतिवियोगितः । उक्त
कृष्टुप्रयेत्ववत्तमाशुक्लिन्दानाप्य ।

५२ ॥ विस्तुरीम्याओउरे । चांश्चर्यदुक्त्वापर्वदामित्रकार्येत
येष्यताः । गोगुहेनिहतायेतेनराम्बर्गांमिनः ।
तविष्ये । घनांसीयस्त्रियांसीयोग्यत्वकृष्टीकृदाचन ।
शदिस्त्रेहांस्त्रेदाहृष्टंपतितान्द्रायनंचरेण ।

५३ ॥ कोर्म्मे । प्रुतीहतंहिजंविप्रोयोहनुगृहिका
मतः । मांडुमठेलंस्त्रैग्निंसृतंपूर्णाविशुद्धाति ।
एकाहांक्षत्रियेशुक्लैर्वेल्यात्माहेनत्तु । पूर्वदिन
त्रयंप्रोक्तंपूर्णायामर्त्तंपूनः ।

५४ ॥ कोर्म्मे । अवरज्ञेष्टहृष्टंवर्णवदम्बावरोयदि । अ
ग्नोठेमंस्त्रैम्भूतात्माशोठेनशुद्धाति ।

५५ ॥ अवप्तिओहिजंप्रेत्तुंविप्रोनिहतावक्तुरु । विशु
क्षतित्रिरात्रेनशात्तुरात्मांक्षवाक्षवान् । यदामयति
तेषांकुमर्त्ताहेनशुद्धाति । अनदत्तमयैवनठें
त्तुस्त्रियैहरमेण ।

५६ ॥ विश्वृ । तिदीम्-सद्गुणसर्वर्वाणिष्ठानमात्रये पृष्ठ ।
 ५७ ॥ पारक्षरूप । अमिसक्षयनांवर्वाक्षयदिव्योऽशुभाज
 येऽ । शृतेष्टुद्गृह्ण-ज्ञात्रियात्रिपरिष्ठाति ।
 ५८ ॥ मृतमावाक्षयेष्टमाक्षय-क्षयात्मसित्वदन्त । कर्जयेतु
 दहोऽग्रात्रानं-स्वाद्यायकर्मच ।
 ५९ ॥ अमिसक्षयनांदूर्ध्म-शामंपादम्हिजात्मय । हिवमे
 नैवशुद्धिराममां-क्षात्वदनन्त ।
 ६० ॥ स्वजातेदिवमैनवद्वाहौ-क्षयित्रैवायोः । शुर्वं
 विनानुभवनेष्टुनज्ञेनशुद्धाति ।
 ६१ ॥ समृद्धिः । उत्तुर्पेहनिरुद्धिमसक्षयनांहित्यैः ।
 उपा ॥ उत्तुर्पेहनिरुद्धिमसक्षयैवक्षयित्वात । अक्षय
 दश्यैवमृश्चिमां-वैश्याशुद्धयोः । कोर्म । मूर्तके
 त्तुमनिओतां- मं-क्षर्णैनवद्वाति । आदिपूर्वाने
 मूर्तकेत्तुमृप्त्य-क्षयात्माजात्मकरुद्धिः । कृत्यासठेः
 शानक्षुद्धोऽवतित्तुक्षयां । अन्यान्यात्मकरुद्धिः
 उद्गृह्णनवज्ञितेत् । सुमनुद्धिः । यात्तुरेवमूर्तकं-ता०
 मृश्चिमानित्तुर्वत्तरेष्ट । आदिनुत्ताने । तुक्षयनीक्षयि
 यावैवश्यान्मूर्तादश्वित्तिहित्तैः । शैत्रैःशुद्धोत्तुमं-मृ
 श्यान्मृद्धोदश्वित्तैरेव ।

(५२)

- ७१ ॥ अस्तिराः । यदनंयदितुला०मांश्चरणेनकृपक्षेण
अस्त्रश्चनुत्तवेद्गात्र०सर्वर्येकमराक्षव० ।
- ७२ ॥ जात्यात्रमाहालमापदिमांश्चरण०पितूः । मातृ
क्षसूतक०उ॒मांपिताऽङ्गैश्चय॑प्रवठ ।
- ७३ ॥ देवलः । अशीक्षालादिज्ञ०स्त्रीनुत्तित्रितांतुः
मतूः । निर्दृश्मांज्ञातिश्चरण०स्त्रुत्त्रमाजन्मथ । मद्वा
माजलमातृत्युत्त्वाऽत्वितु॒क्षणा० ।
- ७४ ॥ द्वासः । म०मृत०पतिशालिन्युविशेष्याहजि
शत० । उमाःपित्रादिक०देय०क्षमाःपतिपित्र० ।
- ७५ ॥ ७६ ॥ ऐष्टीनमिष्ठ । अस्त्रात्याःपुरात्वादश्चित्ता
च्छाइनेत् । चायश्चीठेवाजीतेत्तुमाःकूङ्क०विदी
श्वते । दुक्ष्मात्माने । देशोत्तरगृहेपत्तोमात्रीत०
प्रादुरुद्धय० । निरीयोऽस्मिम०शुक्लाप्तुविशेष्याऽतिवेद
म० । क्षीवेदवादां॒मात्रीच्छीनितवेदाऽत्मातितो ।
अश्चीठेनवृत्तेत्तुमाःकूङ्क०पूर्वोत्तिश्चाच्चर० ।
- ७७ ॥ देवीनुरान० । पुशोत्तोपित्रौपमादेहस्तमास्तुति
त्तर्व० । नानिर्देव०नक्षीनेत्रां॒षार०पूर्वोत्तर०
मतूः । जादौनृ॒ । मक्षां॒पूर्व्यहायज्ञान्तैतिक०
मृत्तिकर्म्मथ । उन्नायोहापय्येत्तुषां॒दशाहात्तेपूर्वः

(৬৩)

কিয়া । দৃশ্মতিৎ । পিতৃপুরতেপুত্রায়জ্ঞানীক্ষাণি
বর্ততেমাত্র্যাপিতৃত্যাগা । পিতৃনীক্ষাদ্বজসয় ।
৭১ ॥ নাত্তেকর্মবৈদাপিযদিস্যাপুরিমস্বত্ব । তদ্বিন
বৈদিকঃকর্মকৃত্যাজ্ঞানীয়ত্বেবজ্ঞানে । অকুলুষ্টবরাহা
ক্ষণ্যাপ্যাত্মস্মৃত্যানবৎ । মচেলঃস্মিন্দপ্লাত্রাত
দানীমেবক্ষত্বাতি । দেবলঃ । একলগ্নিশমঃহার্যঃ
লেনঃস্থানোভদ্রুত । নত্ববশ্চপূর্ণাপ্যব্যুক্ত
ব্যবেনুন্ত । ভবেদশৌভ্যতাপ্যত্যন্তবৈরাপ্যবুনেকৃতে ।
৭০ ॥ কৌম্র্য । ক্ষিয়াইনমাযুর্মায়ানোগিনঃবুঠ । যথে
ক্ষাত্রনম্যাত্মরনাভুমশৌচকু ।
৭১ ॥ পুনৰ্পৌত্রঃপুনৰ্পৌত্রোবাত্মহ্বাজ্ঞামভতিৎ । সনি
গমন্তির্বাপিক্ষিয়াইন্ত্রজায়তে । শঙ্খঃ । তাৰ্যাপি
ওপতির্দন্তাপ্যত্রেভার্যাত্মৈপুঠ । বুক্ষাপুরানঃদ
তানাফান্তেত্তানাপ্রক্ষন্যানাপ্রকৃতেপিতা । চতুর্থেইনি
তাস্ত্রেষাপ্রকৃতবৈযন্তমুসম্যাহিতাঃ । মতায়ানামোহি
ক্ষাপ্রকৃতবৈযন্তিচাপরে । তেপিতেষাপ্রকৃতবৈক্ষিপ্তি
তৌয়েইনিমুরব্দো । বুক্ষাপুরানঃ । ভাজুভুত্তাপ্য়তক্ষে
ত্তুপ্যাত্মেন্দ্রবিদ্যতে । উমাজ্ঞাত্মুভক্ষেয়ম্যানাচ্ছিম
হোন্তে । পুত্রোভুত্তাপিতারাপিশাপুলোভক্ষেবচেতি

प्राच्याभिग्रहम् । शशुद्देश्मन्त्रैष्टवत्तद्वार्हे
स्मित्तद्वार्हे । शास्त्रात्पाठः । शास्त्रलोकाणि लेपमस्त्रम्
योग्यात्तुलभ्यतः । विष्णुर्बाणं प्रधायित्वा वस्त्रे वस्त्राभ्यम्
लेपहक्षमहतिः । शास्त्राक्षमाप्तिनेमस्त्रम्भायेजले
नदा । दुष्क्रियः । जायात्तुष्टुत्रांश्चक्रतेषां त्रिपाठी
पाठः । भागिनेयस्त्रानां क्षमत्वे वस्त्रांश्चन्त्रेहनि ।
गोप्यः । शिष्याश्चात्तद्वास्त्रदत्तादेवक्षिणीषां त्रियोः शिद्रा
वास्त्रदत्तासामितिवृक्षपूर्वान् । मन्त्रात्तर्गतै
वास्त्रियाज्ञायादिनहात्रिविष्णुर्बाणः ।

१२ ॥ सर्वर्मायेष्वस्त्रीमायेष्वात्तेष्वत्रिनीतिवेष्व । सर्वर्मा
स्त्रास्त्रेष्वत्रिनीत्युपूर्वत्यायेष्वात्तेष्व । दृष्टिः । शास्त्रः
स्वमायात्तुलानीपित्त्याक्षोपित्त्युपूर्वमा । शशुद्देश्मन्त्रैष्टवत्त
त्रोष्यात्तुलाः प्रकृतिः । असान्त्वात्तप्रकृष्टियात्ति
कारिष्यांगेष्वम् । क्षमस्त्रैष्टवत्त भाषालिप्तनदृष्ट्या
वेदितव्यः ।

१३ ॥ याद्युपूर्वत्तद्वास्त्रकुर्वीत्तद्वार्हं पित्त्येवतः । दाय
तागद्वित्तः । असंकृतस्त्रैष्टवत्तेष्वानाप्त्येवद
पात्रयाः ।

१४ ॥ याप्त्यलाप्तनदृष्ट्यन्तिः । असगोप्त्रिः सगोप्त्रोवा

(९३)

यदिस्त्रीमहिसंपूर्णान् । पृथग्यहिनियोददमाऽसहशाह
समाप्तमेऽ ॥

७५ ॥ लभुहारीत्ति । मणिक्षेत्रवाङ्मानियानिश्चाक्षानिषेष
दश । पृथक्षेत्रकम्बुजाक्षुर्युपृथक्षद्याऽपिक्षिति ।

७६ ॥ आश्वलायनगृह्णप्रिणिष्ठ० । अस्तिनाशेपलाश्वला
ताऽत्रोनिषेष्ठिष्ठात्तिति । पूर्वप्रतिकृतिं कृत्वा अशी
त्युर्ध्वंतुषिरसिगृवायाऽदश्योऽजयेऽ । उरसित्रिं
श्वात्तंदद्याऽद्विंश्वतिं जठरेतथा । वाहउत्ताक्षश्वत्तं
दद्याऽदद्याऽदस्तुलितिर्दश । वादश्वाक्षर्युष्मनयोऽरक्षांक्षरं
शिश्वप्रवठ । उरउत्ताक्षत्तंदद्याऽप्रिंश्वत्तंजासुज
क्षयोः । पांदास्तुलिष्युदश्वेत्तंप्रत्युत्तम्यलक्ष्मन्म । उर्वा
स्त्रेनमंवेष्ट्यपविष्ट्वेत्तलेप्तयेऽ ।

७७ ॥ त्रिपक्षाभ्युत्तरेत्ताजन्तैवर्पर्वन्त्र०दहेऽ । उद्दृक्ष
मष्टमी०पूर्णप्रदर्शमृष्टिविचक्षण॒ ।

७८ ॥ आदिपूर्णान्म । एवंपर्वतर०दक्षाऽत्रिरात्रमष्टिति
त्तरेऽ ।

७९ ॥ यज्ञनाश्वप्तुत्राक्षेत्रदूपलत्तेवत्तदस्तीनिक्षदात्त
उदलाऽतेपलाशमामष्टवेहिपूर्णक्षिया ।

८० ॥ आदिपूर्णान्म । मदाशेषीत्तिविद्याऽत्याप्तवैर्विं

ଶୁଣିପର୍ତ୍ତିଥା । ଆହସକରଣ । ପ୍ରମେଦିଵମେଦେଷାଙ୍ଗୟଃ
ନିଜାପୁନଶ୍ୟାହିତେଃ । ହିତୀଯେତୁରୋପଦ୍ୟାପିମଞ୍ଚମୁଖଃ
ତ୍ଥା । ଶ୍ରୀନ୍ଦରଦ୍ୟାତ୍ୱାତ୍ୟିଯେନ୍ଦ୍ରି ବନ୍ଧାଦିକାଳଯେତ୍ଥା ।
ପ୍ରଚତାଃ । ପିଣ୍ଡଃ ଶୂନ୍ୟଦ୍ଵାତରୋପଦିନାତ୍ମାପୌତରାପରା ।
ମଞ୍ଚଲ୍ଲତୁତତୋମାମେନିଓଷ୍ଟଃ-ମଧ୍ୟାନୟେ । ଆମମ
ଶ୍ରୀନ୍ଦରଦ୍ୟାତ୍ୱାତ୍ୟିଯେନ୍ଦ୍ରି ରେଦାତକୋକ୍ଷାଇନାଯ୍ୟରେ । ଉଦଭୋବେତୁଣୀ
ବୈତରନିକ୍ଷେତ୍ରାଂ । ଶକୋନ୍ୟୋଇକୁତରାଦତ୍ତାଶ୍ରେଣ୍ୟୋ
ଦଦ୍ୟାନ୍ୟାତମାତ ।

୪୫ ॥ ଅଶ୍ଵଃନଶ୍ଵଦଶୋଭାଗୋମହିତୁର୍ବ୍ରିକୁର୍ତ୍ତଃ । ଯତ୍ସା
ପୂରାନଂ । ପ୍ରାତଃକାଲୋମହିତୁର୍ବ୍ରିନ୍ଦିନମନିବନ୍ଦାବଦେରତୁ ।
ଶରୀରାଶ୍ଚିଯୁହୁର୍ବ୍ରମ୍ଭମ୍ଭାଦନପରାଶ୍ରୁତଃପରା । ମାଯାଶ୍ଚିଯୁ
ହୁର୍ବ୍ରମ୍ଭାକ୍ରାନ୍ତଃ-ତତ୍ତନକାରଯେତ ।

୪୬ ॥ ବ୍ରଜପୂରାନଂ । ପୂରବାତ୍ରେଯାତ୍ରକଂ-ଶ୍ରୀମଦ୍ୟପରାଶ୍ରେଷ୍ଠୈ
ତ୍ରକଂ । ଏକୋଦିକଃକୁମରୀଗନ୍ଧାତ୍ମାତର୍ବ୍ରିନିମିତ୍ରକଂ ।

୪୭ ॥ ଛନ୍ଦୋଗପରିଲିଙ୍କଃ । ଯଶ୍ଚାନ୍ତଃ-ମରିତାଧ୍ୟାତିନିତର
କ୍ଷାମ୍ପୁରୀମତେ । ତିପିତ୍ତେଭୋପରାଶ୍ରୋହିମୟଃ-ଦଶ୍ମର୍ମୟ
କ୍ଷୁଦ୍ରା ।

୪୮ ॥ ଅନନ୍ତାଶ୍ରେତୁମ-ପ୍ରାପ୍ତେଜ୍ଞାତିଜିଦ୍ରୋହିଗୋଦରେ । ଘଦକ
ଦୀଯତେଜକ୍ଷୋନ୍ତଦକ୍ଷ୍ୟମୂର୍ତ୍ତଃ ।

- ৮৫ ॥ গৌতমঃ । আরভাকুতপেশ্বাদ্বা
কুর্যাদারোহিণঃ
বুদ্ধি । বিদিজ্ঞেবিদিমাস্তায়রোহিন্তুনলঙ্ঘয়েত् ।
- ৮৬ ॥ বিষ্ণুবিম্রাতুরঃ । শুক্লপঞ্চেতিপিণ্ডাপমামভূদি
তোরবিঃ । কৃক্ষপঞ্চেতিপিণ্ডাপমামস্তুমিতোরবিঃ ।
- ৮৭ ॥ দেবলঃ । রাষ্ট্রদর্শসমঃকান্তিবিবাহাত্যবৃদ্ধিষু ।
মুনদানাদিকুণ্ঠকুর্যুর্তিশিক্ষায়বুতেষু ।
- ৮৮ ॥ কাত্যায়নঃ । যদাচতুর্দশীযামঃতুরীয়মনুপূরয়েত্
অশাবম্যাক্ষয়েয়ানাত্বৈবশুদ্ধিষ্যতে ।
- ৮৯ ॥ বস্ত্রশানান্যশাবস্যালক্ষয়েদপরেহনি । যামাংস্তো
নবিকান্ত্বাপিত্যজস্তোভবেত্ ।
- ৯০ ॥ হাঁরোওঃ । ত্রিশুহুর্তাপিকৃত্যাৰ্তুৰ্বাদৰ্শাঽবৃষ্টৈঃ ।
কুচুরবৃষ্টুভিঃকার্যাপথেক্ষণামগণিতিভিঃ ।
- ৯১ ॥ অশ্বযুক্তকৃত্যপক্ষেতশুদ্ধাদ্বা
কুর্যাদিনেদিনে । ত্রিভাগ
ইন্দোপক্ষণবাত্রিতাগতুক্তমেববা । ইত্যশৌশ্বেত্ব
ব্যবহার্যানবচনানি ।
-

আপনুয়ন্তিত্ববস্তুমানবচনানি ।

- ১ ॥ শাঙ্কলিপিতো । বাংস্তুকেশনশান্তুৰ্বৰ্তন্দৃতোপুংশ্র
বহিনিশি । পুঁয়ন্তিত্বুপাসীনোবাগ্যতমিমবনঃ
মুঞ্চেত ।

- ১ ॥ হাঁরীতঃ । রাজাৰাজাজপুত্ৰোবাবুক্ষণোবাবৎশুতঃ
কেশান্তাৰ-বপন-কৃত্যাপুয়িচিত্ত-সমুচ্ছৱে । কেশা-
না-বীৰণা-পৰ্ণত্বিত্ত-ন-বুত্যাচৱে । দ্বিতীয়েতুবুত্তে
চীরেহিত্ত-জাদক্ষিণ-ভবে ।
- ২ ॥ পৰাশৰঃ । বিহুবিপুল-ন-স্বীকাৰ-ন-বেষ্টতেকেশমুণ্ডন- ।
ক্ষত্যহাপা-তক্ষণা-গ-হনুম্ভোবকীর্তিঃ ।
- ৩ ॥ ভৰদৰভৃত্যৈত- । বপন-ন-বেষ্টন-বীৰণ-ন-ন-বুজা-
জপা-দিকু- । নগোঁক্ষেশ্যন-তামা-ন-বা-বীৰ্যান্তৰ-
জিন- ।
- ৪ ॥ পাঁদেতুল-পলোম্যান-বিপাশেদ্যুম্ভোপিচ । ক্রিপা-
দেতুশিখ-বজ্ঞ-সশিখ-ন-পাতনে ।
- ৫ ॥ শুম্ভ-কুর্যাদ-বুত্যান্তেগোহিৱণ্যানুদক্ষিণ- । বৃহ-
ম্ভতিঃ । গৰ্ভাদ-ন-দিকার্য্য-বুক্ষণ-ন-ভোজয়ে-
দশ- । যনুঃ । অবিদ্যমানেম-বৰ্ম-বেদবিদ্যোনিবেদ-
য়ে- ।
- ৬ ॥ পৰাশৰঃ । বিপ্যাস্যপা-প-বক্ত্যাশ্বক্ষিদ্যুবুত- ।
রে- । অপ্রিৱাঃ । ন্যায়তে-শার্গম্যানম্যক্ষত্যিংদে-
পুণ্যামিনঃ । অন্তরাবুক্ষণ-কৃত্যাবুত্যেত-সমাদিশে- ।
- ৭ ॥ অপ্রিৱাঃ । কৃত্যাপূৰ্বমুদ্বাহাৰ-ঘথোক্ত-বৰ্ম-বজ্ঞতিঃ
পঞ্চাঙ্কার্য্যানুমা-বেশক্ষয়াবৰ্ম-বৰ্ম-বৰ্ম- । হাঁরীতঃ ।

(१९)

তমাংকৃষ্ণপান্তর্কৰ্মাদৰাপিদিহিন্তঃ । জাঙ্গা
বলাবলৰকালৰপুঁয়শিতুপুরুষে ।

- ১ ॥ অশ্রিদঃ । শৈনেবাদশবর্ষমানঞ্চবর্ষাবিকুম্ভাত । তরেদ
শঙ্কুসুহৃদীপুঁয়শিতুবিশ্বাসে । উভাত্যুতত্ত্বমান
মানান্তরাদীনপাতুরু । নচামারাজদণ্ডোচ্ছিপুঁয়
শিতুন্তরিম্বতে । লম্বুহৃদীপুঁয়দোবালেষুদাত্যুৎসু
মবর্ষপানেসুগ্রহিঃ । শৌতাতুপঃ । অশৌতির্যমাবর্ষা
নিবালোবান্তুন্তেড়শঃ । পুঁয়শিতুকৰ্মহৃত্তিশ্চিয়ো
রোগিনীবৰত । গোবৰতিবিশ্বামিত্রঃ । শ্বীশুদুয়োবৰ
যেতুবৰ্ধৈচেবনমৰ্শঃ । শনঃ । প্রাপ্তনেনানুত্বান
নেনজনমাদ্যবনেনচ । পাপকৃতুচ্ছতেপাপাত্থাদানেন
চাপদি ।
- ১০ ॥ নাপ্তয়ান্ততুর্দশ্যান্পুঁয়শিতুন্তরিক্ষনে । দেবলঃ ।
কালাতিক্রেক্ষিণ্যান্পুঁয়শিতুসমাচরে । হিণ্যন
রাজদণ্ডত্বুক্ষিযবাপুঁয়া ।
- ১১ ॥ মস্তুপঃ । পুঁজাপত্রবুত্বাশক্তোবৈনুদদ্যান্প়েয়মিতৌ ।
বৈনোরভাবেদাতুর্যান্তুল্যান্তুল্যান্তমৰ্শঃ । য
মিত্যমিত্যবুত্তেপুরুষমাধ্যাবান্তক্ষেপাজায়তেজাবান
ক্ষেপায়াবদ্বিঃ পুঁজাপত্রভারতিতমিত্যমিত্যবুত্তে
তমৰ্শপ্রাপ্তপুঁজাপত্রভারতেনবস্তমক্ষিতিব্যাঃ । যথান

न्द्रायनेहोपालिकाम्भतोकृनां तमांरीगमिनादुधः ।
 जानां कृद्युवयुद्धिष्ठयज्ञानां दैनददहयः । अन्त्रप्राजा
 पत्ताम्याद्याहमाविक्तेनशामेमास्त्राजापत्ताम्यां
 शर्वेत्रिंश्चप्राजापत्तानि । मास्त्राकाम्भत्येत्यन्दिग्निः ॥
 बुद्धिन्द्रवक्तेऽत्यन्तिर्वचनाद्यज्ञानेपंशप्राजात्यप्रा
 ष्टोत्तुल्याङ्गेऽजनक्त्वैनदवदहयः । विहितः । अर्थाद्यु
 मास्त्रमस्त्राजापत्तात्तुल्यः । उवतिवेन्द्रानेत्युविभागा
 मस्त्रादप्त्तोवेनवोदयाः ।

४२ ॥ देन्द्रं पंशुत्तिर्वाचानां शर्वानां त्रिपूराविकी । काषा
 पैवेक्ष्यूलग्निदिग्निः ॥ पुकौर्तिता ।

४३ ॥ मनुः । गोवद्वीषायाज्यम् याज्यात्तदर्घा अविष्याः ।
 उद्यमात् त्रित्यागः स्वाविष्याग्नेः मूत्तम्यात्यादि ।

४४ ॥ बुद्धित्ताम्युरापानां म्भयः । उवर्त्तिनामः । महात्ति
 पात्तकानग्निः मूर्त्तम्यात्तुलथश्चर त्पंपत्ताविग्नेन ॥ विष्णुः । पितृ
 पितृवायाताम्यहमात्तुलथश्चर त्पंपत्ताविग्नेन ॥ उक्त
 दारणेनम्यात्तुलथश्चर त्पंपत्ताविग्नेन ॥ त्रियत्तिर्विष्णु
 पाविष्याग्नित्तपत्ताविग्नेन ॥ गैयनः स्वमूर्त्तम्याः मणेत्रायाः ॥
 उमर्वायाः अन्त्यजायाः कृमायाः रजस्वलायाः प्रजितायाः
 निष्क्रियायाः अन्त्यजायाः तक्षिनस्तुते महापात्रिनो
 षपां अस्त्रमेवेनशुद्धत्तिर्विष्णीन्मूर्त्तनेनवा ।

୫୬ ॥ ବିକୁଣ୍ଠ । ଶାତୃଗିମନଂ-ଦୁହିତ୍ରୀଗିମନଂ-ମୁଖୀଗିମନଙ୍କେତ୍ରା
ତିପାତକାନି ।

୫୭ ॥ ଯତ୍ନୁଷ୍ଠ । ଉତ୍ତରପାତକମ-ଘୁଜୋଗୋଦ୍ରୋମ-ପରାନ୍ତି
ବେ । କୃତବୀପୋରମେଦ୍ରୋଛେତର୍ମନୋତେନମ-ବୃତ୍ତଃ । ଚତୁ
ର୍ଥକାଳମଶ୍ଶ୍ଵିଯାଦକାରଲବନ-ଶିତ୍ତ- । ଗୋଷୁତ୍ରେନତ୍ରେ
ମୁନ-ଦ୍ରୋମୋନିଯତେନ୍ଦ୍ରୀଯଃ । ଦିବାନୁତ୍ତୋଛ୍ରାଗୋମୁ
ତିଷ୍ଠମୁକ୍ତ-ରଜନିବେ-ଇତ୍ୟାଦି ।

୫୮ । ସୃଷ୍ଟିକାଦଶୀଗା-ମୁଦଦ୍ୟ-ମୁଠରିତବୁତଃ । ମମ୍ବତ୍ତିପୂର୍ବେ
ତୁମ୍ଭାମ୍ଭମେତୁମବିପୁନତ୍ତୋଜୟେତତଃ । ଭୁତ୍ତର-ମୁଠବି
ପ୍ରେସ୍ବା-ବୈଦଦ୍ୟ-ବିଚକ୍ଷନଃ ।

୫୯ ॥ ଦେବଲଃ । ଗୋଦ୍ରୁଧର୍ମାମ-ମୁହୂର୍ମନୋପରିବୃତୋଗୋପ୍ରାମ
ହାରୋଗୋଦୁତୋଯାଶୀଗୋଭିରଭିମଞ୍ଚରନ- ବିଶୁଦ୍ଧୋତ

୧୦ ॥ ଶାତ୍ରାତପଂକ୍ଷଗବେନଗୋପ୍ରାତିଯାମୈକ୍ରନବିଶୁଦ୍ଧାତ ।
ଗୋହତୀକ୍ରଜପେହିଦ୍ୟ-ଏବା-ଗୋଛେତମ-ହମେ- ।

୧୧ ॥ ବିଶ୍ଵାମିଦଃକୃତ୍ତଃ-ମୁତ୍ତତୁରୁଧର୍ମାଦ୍ରୋବଦେବବୁଦ୍ଧ-ପୂର୍ବକେ ।
ଆଶ୍ରତ୍ୟାତୁଦୟ-କୁର୍ଯ୍ୟାତୁଦୟ-ବାଲଦୃଦୟ- ।

୧୨ ॥ ସୂର୍ଯ୍ୟମଃ । ପାଦତ୍-ପନ୍ଦମାତ୍ରେତୁଷ୍ଟୋପାଦୋଗାତ୍ରମମିତେ
ପାଦୋନ-କୃତ୍ୟାତ୍ମେଇତ୍ତୀଗାତ୍ମଚେତନ- । ଅନ୍ତିମାନ୍
ମଞ୍ଜନେଗାତ୍ମେତଃମୟନ୍ତିତେ । ହିଂଗ-ଗୋତ୍ର-କାର୍ଯ୍ୟ-
ପୁରୀନିତଃ-ବିଶୁଦ୍ଧଯେ ।

(१०२)

१३ ॥ समर्पणः । एकांचेष्टतिःकृपिदैवाम्बापादिताभवेः ।

पाद०-पादक्षेहयाम्बाक्षरेयुस्त्रपृथक्लृप्तकृ ।

१४ ॥ वृहस्पतिः । अतिवृद्धाम्भिरूपाम्भिरालंक्षरोगिनी० ।

इत्तापूर्वविदीनेतरेदर्श०-रुत०-द्विज० ।

१५ ॥ वृक्षपृथिवै । एकवर्षेऽभिवितेकृत्तुर्दोविवीयते ।

जागृज्ञपूरव०-पू०-मध्यमान्दिनोदस्तिहायले । त्रिहा-

यलेन्तिनोदधम्याम्प्राजापत्यशतःपर० ।

१६ ॥ वृहस्पतिः । पादक्षरेद्वौदिवदेहोपादोवक्षनेचरेः ।

योजने पादहीन०-म्याम्त्रह०-मत्तर० तिपातने ।

उथा॒ अनुष्ठान्त्रिष्ठौलेनवाह्यात्रःपृमानतः॑ । आदृ-

भस्मपलाश्चन्द्रुत्तिवियते । उम्यामृक्षपृहारेन

यदिग्म०-विनिपातयेः । द्वित्तुत्तवेत्त्रपृयन्तितु

म्भित्तिहितिः॑ । हारीतः॑ । नाशाचेदनदाहेषुक्त्वज्जेदन

वक्षने । अतिदोहातिराहात्याम्कृत्तान्दूयनक्षरेः ।

१७ ॥ पराशरः । शीतानिलहतातैवत्तवक्षनमृतापिवा ।

शून्याग्राम्याद्यनेक्षय०-प्राजापत्या॒ विनिन्दिशेः ।

अपालनाम्पुनशेत्तुगोक्षरत्तिरूपक्षत । जलोम्पर्ण

ल्लेमग्रानागविद्युक्तापिवा । श्वत्तुरापतिता

कम्याम्शान्तिर्दैवापिभक्तिः । प्राजापत्य०-मर०-कृत्त०

गोम्बामीरुत्युत्य० । मणिप०-वप्तन०-कार्य०-त्रिम

ऋग्वेदाहन० । शृंगेर्वानिष्ठैरैर्युक्त०लान्तूलान्तौ
 दिभिः आदृयेवहितमर्थविदीयमन०-बुजे-
 तामा०-यद्योवमेद्यात्रोदिवाताभिःसम०-बुजे० ।
 १८ ॥ अनत्यु०-सहित०-गाङ्गदयान्विष्ट्यदस्मिन०० । मनुषै०
 दिवावज्यव्यतानालेरात्रोव्यायिनित्यहै । योगीक्षे-
 मेइन्यथाचेत्तुनालोवज्यव्यतायियाँ० ।
 १९ ॥ विष्टु० । पादचान्तुप्राञ्छङ्कदेयोव०-मेस्वायिनारक्षिते
 २० ॥ समृतै० । देवद्युग्यां०-विहारेचकूपेष्ट्यतनेष्टु । एषु
 गोषुविपन्नामूप्त्यन्तु०-नविद्यतेः० । अन्तालनेत्तु
 कृज्ञ०-सांशुन्यामांरात्यन्तु०वे ॥ नारदै० ॥ भ्रातूना०-
 यविभक्तानायेकोहिम्यै०-पूर्वत्तेऽ० । विभागेसभिहिम्यै०-
 हितवेत्तेषां०-पृथक्-पृथक् ॥
 २१ ॥ बृहदसिराः० । अरक्षितेत्तुकूपादौमृतेवायादिभि-
 क्षिते । ब्रुताम्यात्तरेष्ट्यायिरक्षितेनान्तिदूषन०० ।
 २२ ॥ स्मृतिःयदात्तरेत्तुविपन्नेनिर्भयैवृक्षर्ज्जिते । आग-
 त्याकृम्यात्तुर्याम्याद्यपादितेनान्तिदूषन०० ।
 २३ ॥ कूपेषातेचैर्मार्पेणृहदाहेचयेमृताः० । नगरग्नाय-
 दाहेचप्त्यन्तु०-नविद्यते । नारदै० । राजग्नाहे-
 ग्नीत्तावावज्ञादिभिर्हत्तोपिता । अथमर्वेसवादत्ता०-
 वृक्षउद्भास्यतोत्तरे । वायुदिभिर्हत्तोवानिवादि०

तिर्वानुपाद्युतः । नमदोषेष्ठालक्ष्मयनमदोषोऽस्ति
गोमतां ।

३४ ॥ समृद्धिः । यन्त्रज्ञेणोऽठिक्खिसार्थ्यमृद्गीर्तविमोऽने ।
यज्ञेक्षतेविपत्तिःम्यां प्रायश्चित्तं नविद्यते ।

३५ ॥ उपाओषधीं स्नेहमाहारं ददद्वाबुक्षणेषु । प्राणि
नां प्राणवृत्त्यर्थं प्रायश्चित्तं नविद्यते । विषुष्टपञ्ज
लोमवृक्षयां प्रायश्चित्तादिनिपातनेष्वत्रोऽवक्षन मर्तादै
मृतेषां दानमात्रेण । अपालनेतु कृच्छ्रम्यां शूत्या
गाराद्युपञ्जवे । समृद्धिः यापन्नासां वहूतां नुवक्षने
रोविनेपिवा । तिष्ठियथेषापन्नारेतद्वित्तिनं गोबुतं
ठरेण । एकाठें वर्थतिः क्षापिइत्यादिलिपितः प्राक्
काश्यपः । दोष्ट्रौदेमनातिदाहानाशापाशदामद्युष्टां
उरनयोजनां त्रैलपानोषष्टि पानविनयोगां व्यावै
व्यानां प्रायश्चित्तं बुक्षणेत्रोनिवेद्यमणिप्रवपनं
कृच्छ्राजापत्यां कृच्छ्रमात्रेण । तीर्त्युतेगां बुक्ष
गोमद्यां द्विन्दुं त्रिलद्विन्दुमृति । व्यासः । दृष्ट्या
उरनदोषेनविपत्तिर्यदिगोऽर्तवेण । बुतार्द्वमात्रेण त्रु
त्यूष्टार्थं हित्यकृतः । आपन्तुम्बृक्षां त्रैवृष्ट्या
द्वूर्धेगीहदाहावटेषु । यदित्तत्रविपत्तिःम्यां पादवक्षे
विदीयते ।

- ৩৬ ॥ সম্মতঃ । দাহজেদশিরাভেদপুষ্টেকৃপকুর্বতাৎ ।
হিজানাংগোহিতার্থেবাপ্তুযন্তিক্ষেত্রবিদ্যাতে । গো
পালকোগোবাংগোচেষ্টক্ষমীয়েনকুণ্ডলবিদ্যাতে । যক্ষিকা
লৌননরকুমারক্ষিকাংভিঃসভক্ষাতে ।
- ৩৭ ॥ সম্মতঃ । শৃঙ্খলস্তোত্রস্তোত্রটৈর্যবত । যদি
আবতিষ্ঠন্তাংসাত্প্রায়নিষ্ঠেন্তাংনবিদ্যাতে । পঞ্চাশৰঃ ।
বৃৰ্য্যস্তুবহুমানেষদেনাভিঃইতেষু । কাষেনলোক্তু
নাবাপিপাষাণেনভূতাভিঃ । যুক্তিভিতিজৈব
যৃতোবামদ্যব্রহ্ম । এবং তানাংবৃৰ্য্যান্বিষ্ঠুপুরক্ষামি
য়াবিদি । অলিতস্তুপদংগোচেষ্টক্ষমঞ্জদাপতা
গুমংবাষদিগুর্বিভিতোয়েবাপিবতিস্বয়ং । পুরুষ
বিবিন্দস্তুন্তোংপ্রায়নিষ্ঠেন্তাংনবিদ্যাতে । অস্তিত্বাঃ । অন্য
ক্রাক্ষিনলক্ষ্ম্যাংবাহিনীর্থোচনেপিব । সামুচ্ছিম
মনাপ্রক্ষেপদুষ্যেদ্বৈবক্ষয়োঁ । দেবদ্বোন্যাংবিহারে
চেতিলিপিত্বাংপুরুক্ষ ।
- ৩৮ ॥ গোভিলঃ । যুক্তমৌষকহোবিদ্বুরুত্বাংচান্দ্ৰায়নক্ষে
রে । পুষ্পোজকস্তুকুরুবীভুতস্মার্কংবিশ্রূতে ।
- ৩৯ ॥ ইলেরাশক্তৈর্বাপিযোজযেদ্যোবৃষ্টস্বয়ং । পুরো
পত্তাম্বুরুষ্যাংবিষ্ঠিক্ষেপ্যোষিতাংগোবাং । বৃষত্কু

अयूःस्मृत्युर्निलभासित्वामउः । योजयितुहले
 कृष्णांतुत्तमान्त्रयनश्यत्
 ४० ॥ दिक्षेष्टर्विनिष्ट्यद्युग्मामांभवादक्ते । तुत्तमान्त्रा
 यन्त्रूप्यांवदेस्त्राक्षाहवीतदेव ।
 ४१ ॥ यत्तु । जुरौयोवुक्त्वाहत्यामृष्टिश्चियमावदेत्तुः ।
 वैरेण्यंक्षमांशोवृक्षमृदुज्ज्ञसुष्ठोऽप्तः । याज्ञ
 दद्वाः । ताम्भृत्यन्तर्गत्वामवर्दीनवकृष्टिश्चित्ता । शूद्रा
 ईविकावृहीनोप्तिर्विनेतनश्चकाति । अश्चिराप्ते ।
 मवर्दात्मजानांप्राप्त्यनेतोजनेमंपुरांपत्ते । पत्रा
 द्वेष्विक्षुक्षिप्तमांदित्याक्षिरमत्ताष्टित्वा । हारीत्तुः ।
 षड्वर्षानिराजनेत्रविवर्षानिवैरेण्यंप्रकृदुक्षियवद्व-
 युक्त्वास्त्रैरेण्यादक्षियामूलदुवदित्यामूः ।
 ४२ ॥ योजावद्वात्तिविप्रदूष्टांच्छ्रियांत्तमृदुहत्यात्तुत्तमांतर्गते ।
 उपायांगामृक्तदिक्षात्तेवुक्तात्तात्तुत्तमांतर्गते । गर्व
 इष्टपपर्वन्तुपात्रयीनिमूदनः । हारीत्तुः । दृथपश्चु
 धात्तेन्नाजान्तर्गतां ।
 ४३ ॥ आकोशित्तमात्तित्तोवावैनर्वापरिपीडित्तुः । एम्
 द्विष्टित्ताजेन्नान्तमात्तमात्तमृदुक्त्यात्तक्त्वा । वृहमृत्तिः ।
 आकृष्टस्त्रयद्वाकोणांस्त्रात्तित्तुपुत्तित्तात्तमृदन । इत्तात्त
 तायिनैक्तवनान्तर्गतीत्तवेन्नरः । तविष्टेप्रत्तिश्चियमृथ

लोर्यार्णामउक्षेत्वित्यागि । नशास्त्रात्तुदोषेनलिप्त
 उत्तदेशमनुग्रह । बश्चिक्षणः । अस्त्रिदांगारुदंक्षेत्वश्चनानि
 शितानेहा । क्षेत्रपारानेहाऽप्तव्यतेऽजात्तायिनः ।
 आत्तायिनिचोऽकृष्टं प्रपञ्चायाऽप्यजन्मतः । यदी
 स्त्रियुत्तैरेष्यांनापेहोमेवदीकृष्टः । त्रिष्टेष्टिना
 नमनिगोविष्टुं नहन्ताऽवृक्षदात्र । काञ्जायनः । निरू
 तानां यदांत्माम् इनं नदवीक्ष्मृतः । जन्मनां त्रुक्ष्म
 गोज्जेयम् क्षारैरेहिर्जठाते । विद्यमापातिविष्टु
 श्रोत्रियस्त्रियस्त्रियस्त्रिय । कानिकापूर्वाने । उयः विशुक्ष्म
 लदितापूर्णाप्याकायतोऽविजा । कामतोत्रुक्ष्मन
 रवेजीवतोनास्त्रिनिष्ठिः । यशः । त्रुक्ष्मनक्षत्रिय
 विष्टुं शुद्धानांकरित्वतु उः । दद्याद्यथानुवृद्धनयथा
 शक्ताऽप्तदक्षिणां । गोमहमुंभिमुक्त्वा शक्तक्षदर्श
 तैवतथा । वृष्टेक्षेत्वदात्तव्योवर्णानां पुरवस्तुयः ।
 उविष्टेष्टिविदीनमुक्तेदयुक्त्याप्तिरमेनतु । हित्तिना
 क्षत्रियानांकृतैवेशानां त्रिष्टेष्टिनां । चक्रार्थातुशुद्धा
 नां परिषद्वृक्तामहाजना । परिषद्वृत्तं प्रोक्तं शुक्ल
 मूलानकर्मानां । जातिमात्रेहतेविष्टेकामतोपद्म
 वेष्टनु । उत्तरद्वादशीवर्षानिकृत्वावशिरोविजा । मूर्यक्षणः
 शुक्लहावस्त्रमरणकृष्टं उत्तरपूर्वेत्तुरवस्त्रे । हित्तिना

(४०८)

मनिपोद्घासात्तिलभ्यिसर्वीष्वाक्षणेभोदद्यां ।
 उविष्येतिरक्षतो यदाविप्रोनिर्विज्ञेयुतेहनम् ।
 अनिश्चितोऽयदाविन्दुस्तदेदोशुक्षमेतरेत् । ईद्रवाष्टिकं
 दुक्षाठर्यांकृत्वात्तद्युतिविनुह । आप्तस्तुष्टनाम्यामिन्
 लोकेत्पुत्रामतिर्विधातेकल्पषक्तनिहनाते । उविष्ये
 एककालंयदाहन्यात्यूपत्तमूरमतम् । निश्चित्येषु
 माण्डित्याहेतिनैकतदाग्नितो इज्युपंक्ष्यात्कामतो
 यदाहन्याद्वाक्षणान्यानवोऽह । ठवेत्प्रावनेहोरे
 यावत्प्रानपरिक्षयः । कामउस्तयदाहन्याद्वाक्षणान्
 सूरमतम् । तदात्मानंदहेदप्रोविद्विनायेनत्तुनु
 इतादि । उपासम्बद्धेनविनादेवशुष्टवादेनक्षेपितः ।
 क्षेष्ट्राश्चत्प्राप्नीतांकृत्वैवपत्तेऽह । दुक्षाठर्या
 ठरेहीरवर्षेनक्षेपेनशुक्ष्माति । याज्जवल्याः । ठरेद्वृत
 शहत्वापिदातांकृत्वमयांगतः । यम्भजलांगांद्रुक्षन
 भुष्टाःप्रत्युत्यांहनश्चनच्युताः । विष्पुष्टुनपूर्युश्च
 शात्युत्यांक्षये । मवेर्तेप्रत्यावमिताःसर्वर्थावहि
 क्षुताः । ठान्दुयनेनशुक्ष्मायस्तुष्टक्षुद्येनवा ।
 ४४ ॥ यत्पूः । गोडीप्रेष्टोम्याद्योठविज्ञेयाक्षिविदिमुद्रा । यैपे
 ईवकात्प्रामवर्वानपातवाविज्ञात्यैषः । याज्जवल्याः ।
 कामादपिहिराज्ञन्यावैवेष्यावापिक्षपक्षन । मद्यम्भवा

मूरां-पीडानदेष्टं-प्रतिपदाते । यन्तः । मूरां-पीड
द्विजोऽयोहादग्निर्वर्णां-मूरां-प्रवेत् । उयासकांये
निर्दैषेम्युठातेक्षिष्ठातुतः । गोम्युक्रमग्निर्वर्णं-वालि
वेदूदक्षयेवा । पंचोद्युतं-वायरवाहनाश्वस्तुमयेव
वा ॥ यमःआजासत्वाक्षी-पीडान्मूल्युक्तपूरीषयोः ।
पूनश्च-क्षारयर्हत्तद्रयोर्वर्णाद्विजात्यः ।

४५ ॥ विष्णुः । कूलपीश्यावदत्तक्षव्यादात्र-कृत्तुक्षिङ्गा
क्षद्वारयोर्यातां-उद्भृत्याविति ।

४६ ॥ यन्तः । मूर्वर्नस्तुम्यकृद्विष्टोराजानमडिग्यातु । स्वर्कर्म
ग्राप्तमूलव्यान्नां-उदानत्वश्चान्तुति । गृहीत्वाम्युष्ल-
राजासद्व्याप्तात्तु-स्वयु- । वदीनश्चक्षुतिस्तेनो
व्युक्तनस्तुपैमेवा । उविघेतपृष्ठक्षुम्पञ्जिक्षेद्विष्टे
लैवविश्वक्षुतिः । उपायदाठनिःउवृष्ट्यायीक्षियोर्वै
श्चत्रववा । हर्षित्वाक्षणोर्वैरउदाप्तस्तुम्बाषितः ।
व्यामः । एउद्देवद्युतं-स्त्रेनपौदल्यनं-मर्याद्यरेः ।

षट्क्रिःश्यान्नातां-मूर्वर्नादल्पहरने वृमरःपरिकीर्तिः

४७ ॥ पृष्ठेताःश्चुम्यव्युक्तगोः योहान्तुष्टिःशुक्षियत्तुतः ।
पूर्वमेवद्युतं-देयः-माताप्यमाद्वितमामा । यन्तः ।
षट्क्रित्वा-तिभाष्येनस्तुष्टेमूल्यादयोर्यम्ये । क्षुम्यां-
ज्ञलक्ष्मी-वाल्मीयेन्द्रज्ञानामविश्वक्षुतिः । यमः । गुरु-

(४०)

कौठीरहासावाश्चाल्लोविनिवेनेप्राजापत्याच्छ्रेण
कृष्णमद्यरुपमयाहितः । विष्णुः । अतिप्रातिक्रिय
स्त्रेत्प्रविशेष्युर्ताशन० । तद्यनामनिष्टिमुष्मा०
विद्यतेहिकृपश्चन । गमन०कृत्तुत्यनुवृत्तोपयः । इव
रुद्धार्घासुत्रोनिल्लोक्त्रियपत्तीम् । शङ्खलिपित्तोअन्यथा०
ैवश्यामयवक्तीर्थमस्त्र०मर०त्रिमवत्यनुत्तिष्ठैक्षन्ति
मायांद्विवर्ष्वाक्त्वान्या०त्रीनिवैश्यावच्छुद्याया० । द्वौ
विश्वनाथांसांस्त्राक्त्वान्दीनांसंवृमर०स्त्रुक्त्वर्या०
शुद्ध०कृष्णाग्निनांदहेत ।

४८ ॥ वृह०पृथिव्यानुलोक्येनदिहित०कृष्ण०पादवट्टा०
पितृ० । मनुः । दिप्तदूष्ट०न्निय०तर्तुनिकर्त्त्वादेक्ष
वेश्यानि । यज्ञपू०सक्षरदावेष्टुत्तैत्तै०ठारदेहुत्तै० ।
क्षेत्रशृंगैः । अनुर्भव्विष्वाक्तिःक्षमितायायोनिता०
प्रायनित्त०न्वैवक्षुर्याद्यावस्त्रेत्तिनिःसृतः ।

४९ ॥ यमः । एतैरगम्यागम्यैतै०मद्यपतिवैदित्तः ।
उपाक्षदत्तिवैरम्योहात्प्रिक्तल्लेनयुज्याते । शिशुमेयात्
कृष्णन०कृत्पानत्यागाहिष्टुक्षति । मनुः । छालाक्षु
न्नियोगात्तुक्षुक्षुत्तिगृह्णत । पतत्यजानतोविप्नु
जानात्मामनुष्टुत्तिः । ममृष्टैत्तै०श्लूषिक्षीक्षेव
कृजक्षी०वेनुजीविनी० । गङ्गांगानुयन०कृष्णात्तथा०

ठर्मोनंजीविनैः । एतदज्ञातः । यस्तु । रुजुक्षम्भर्तु
क्षारक्षन्तोवक्षयेत् । कैवल्यमेदत्तिल्लाङ्गसंप्रेतेऽ
इह्यजातिस्मृताः । एतेषांक्षम्भियोहस्तात्तुक्षुष्टुतिगृ
ष्ठ । पत्तजाज्ञानज्ञेविद्युज्ञानात्मामात्मगाम्भूति ।
अस्मिन्नाः । ठत्तमुक्तुपरित्याजाःशिष्याणांउक्षणात्पा ।
पतिष्ठेत्विशेषेनज्ञप्रितोपहताच्या ।

५० ॥ इनवर्णेष्वप्त्तुक्षायात्माजावद्यापिवार्तवेत् । क्षम्भु
र्त्तानैः । दुक्षम्भम्भुर्त्तपेत्तोवेत्तत्तुक्षम्भगो । निष्ठू
तिविहिताम्भिःत्तम्भनाम्भिन्निष्ठूतिः । उत्तम्भिःत्त
त्तापित्तम्भिःत्तापहारक्षः । यस्मात्तुहीत्ताविद्याक्षदक्षिणां
नपुश्यति । पृत्त्रात्तम्भिःत्तयोहस्तियक्षतात्त्यात्तपाप्नरः
कृत्तम्भदोषंवदत्तिमक्षाम्भवक्षयोत्तियः । नम्भरेष्टु
कृत्तम्भयस्तुज्ञात्त्यात्तप्यक्षदृष्टयेत् । मर्वांस्त्वात्तम्भ
तिःसाक्षंवृत्तम्भात्त्यन्तुर्बुवीत् ।

५१ ॥ यन्नुः । मत्तक्षुक्षात्तुरानाक्षन्तुक्षीतक्षदाक्षल । उथागवा
ठाक्षम्भुपैत्तुत्तम्भुष्टान्नक्षविशेषतः । गानाम्भगानिक्षा
न्नक्षविद्युषात्तज्ञुत्तिः । क्षेत्रांयनयोक्षाम्भात्तम्भुत्तक्षु
र्वाक्षुम्भिःत्तम्भ । दीक्षित्तम्भक्षद्यम्भवक्षम्भनिगत्तम्भ ।
अतिष्ठम्भम्भष्टुम्भपूर्वुक्षलगाद्वाम्भिक्षम्भ । उथागिक्षित्त
मक्षम्भम्भयोऽक्षुम्भोक्षित्तत्तोक्षित्त । उप्तुम्भम्भम्भूति

रामकृष्णाठाकुमनिर्देश । अनर्हितं वृथा मा० म
 यतीराघाटोषोषितः । हिषदग्रं नगर्याम् ॥ पतिजाम
 मवकुत् ॥ । पिशुनातृतिनोक्तामण्डजुविक्षयिनस्तुप्त ।
 ईश्लूष्टुमरायाम् ॥ कृत्प्रमामयेवठ । रम्यारम्यनिषा
 दम्यारम्यावतारकम्याठ । मूर्वक्तुर्बेनम्याश्चविक्षयिन
 स्तुप्त । श्वता० शोषिकानांक्तेलनिर्जकम्याठ । रुक्ष
 कम्यात् ॥ मम्यापम्याठोपतिगृहे । उप्याप्तेनो
 त्वतो आम्नाक्षम्याप्तिरक्तिर्ति ॥ । तेषां त्वाद्विद्वा
 मानिवद्भुव्रं यवोषितः । तुक्तातोनातम्यम्याम्यम्यता
 क्षनेन ॥ त्राह ॥ । यताऽतुक्ताऽरेत्कृष्टु० येतोविनात्र
 येवठ । हात्रीतः । चक्रिकलोहकारुक्षकाम्नतोजने
 त्रिरात्रयुपरमेत् । अत्रमकृद्याममाञ्जनिर्वन्देश
 कालादितेदेनात्मन्त्रायिन । उक्तकृष्टुमञ्जरात्रपूर्ज्ञितु
 तानिज्जेयानि ।

५१ ॥ अन्तिराः । अन्त्यावश्यिनामन्यम्याप्तिदृशस्तुक्तम्यातः ।
 मञ्जुष्टाम्नायन० कुर्यातुक्तकृष्टुमथापिता । छालक्ष्मण्डः
 क्षताम्नतोवैदेहिक्तम्यात । याम्याम्नाग्वौचैवमैते
 तेहत्यारश्यायिनः । विक्षुप्त । विक्षुप्तमक्तु० देय०
 पादोन० क्षत्रियम्यात ॥ । वैश्योऽस्त्र० पादैश्वस्तुप्तु
 जातिष्ठुम्याते । उपत्तज्ञाम्न० तुक्तुत्रिरात्रयुपर

(४४३)

स्मैसिद्धं उज्ज्वलं प्रकृष्टः । शंखः ॥ अद्यविषयित
ठालभुक्षं रजस्वला वदी उज्ज्वलिकूनतमिष्ठं क्षेत्रानि
उज्ज्वलकृष्णां चरे ।

३१ ॥ आपस्तुवृष्टिः । रजफेत्वैश्लभेन्तुमर्यां जीविनिः
एतेष्वां एसु उज्ज्वलित्विजान्तां नुमनं चरे ॥

३२ ॥ एतेषां उज्ज्वलियोगाभ्युज्ज्वलं चतुष्प्रिण्डिः । पञ्जताज्ञान
त्रिविष्वेज्ञानां सम्युक्तिः । शत्रुषुः । उज्ज्वलान्
उज्ज्वलां नवयत्तां वर्णनं त्राहः । अतं उज्ज्वलं च वैकृ
क्षुः च तेजो विष्वेज्ञानयेव । महितुष्वां अकृताम्बुद्धिम् ॥
शोदिनैयनवरं उथाताप्याक्षं तुम्रापकुप्रस ॥ विष्वेज्ञान
शुष्किनो हिज्ञः । आददीउग्यवास्त्रादद्वायेन्द्रियन्
क्षः । देवस्त्रम्भुजुः शक्तिः ॥ रुद्रास्त्रः उमालिङ्गिश्च ॥
शुद्धामोन्तानित्तो देवाप्युष्मुक्तां रुद्राश्च । दुष्कृतै
रुपित्तेजामाहापैक्षत्तु द्रव्यानमृष्टा शारीरिः । रुद्र
प्रवृत्त्वमुहुष्मुक्तां शोम्यम् ॥ दद्विष्ठिष्ठ ॥ ॥ एतामिष्ठं उज्ज्वल
कृतज्ञात्तानिमयनुरुद्रव्ये ॥ शंखः ॥ ठालाम् ॥ उज्ज्वल
प्राप्तमस्त्रजीविष्ठजीविलाप्तः ॥ शोषित्वाऽप्तमुष्मुक्तिकृत्वा
उज्ज्वलाम् ॥ उज्ज्वलित्वै उज्ज्वलः ॥ विष्ठुः ॥ ठालोप्राप्तम् ॥ उज्ज्वल

त्रिरात्र्युपरमे लिङ्गं भूकृष्णराहुः । अस्मिराः । यस्तु
ठाँलम् शुक्रं लिंगे फृक्षिद्वामेतः । सत्यमाहुपनं
कृष्णं ठरेऽशुद्धार्थ्यात्मानः ।

५५ ॥ समृत्तिः । शुक्राकृणो तिकज्जिष्ठत्तस्त्वनेतुदिनहयः ।
जावालः । केशकोटीरपन्नक्षम्बीत्तिः शुक्रं उपैवठ ।
श्वेदक्षांशु द्रुमं शुक्रं पक्षीयोनशुक्राति । मूरुक्षुः ।
गोम्यां सत्त्वनेत्राजापत्ता० ठरेऽ । ग्रीष्मकृष्णं
तरणोग्यां सत्त्वनेमवेदेष्वद्विजानां पूर्णिमां
देवरूपम् कारुर्कुर्यां । दृहमतिः । अलेच्छानायपे
शानामत्तस्यागां फृत्तस्त्वने । रेतोभूत्रपूर्वोषाणां शुद्धै
ठान्नायनं ठरेऽ । याज्ञवक्षुः । अजानातुमूर्त्यां पीड्वा
रेतोविष्णुत्रयेवठ । पूनःमं कारुर्यहित्तिव्योवर्णादि
जातशः । लक्ष्मिविष्णुः । शृङ्गारिकूमुगादी० अचलकन्दस्तु
मूलकान् । विष्णुत्रदूषितान्पूर्णाठरेऽकृष्णं पादितः ।
सन्निकृष्टेऽस्त्रयेवम्यां कृष्णमात्रविशोदिन० । यामः
मं सर्वद्युक्तं यष्टान्मं क्रियादूष्टं फृक्षमेतः । भूकृष्ण
तावद्युक्तत्तकृष्णं अस्माठरेऽ । पूर्वेतोऽग्नेष्वास्तु
तोजात्वेहोऽत्रयतोजात्वाहुः इति । मनुष्वकाणी
सिक्षमात्रातिरस्त्रयिज्ञामुहूर्मुतान् । इत्युपत्तया । ला
लापनरक्षेयोरेद्युक्तेषोत्तातेनरः । याज्ञवक्षुः ।

(४५)

देवतान्न० इविष्णिगुलोहितान् दुक्षनां शुभैता
द्युतिदीप्यम० स्यां अचकामयतोजकुं मोपदासन्नाह०
वसेऽ । जावालः । क्षेष्कृष्टोदपेन्द्रक्षुभिष्ठूष्टौ
उपैवठ । श्वेदकृष्णाशुद्धम० मृष्ट० नक्षणवेनशुद्धाति ।
ब्राह्मे । जूष्टम्बाक्षेष्कृष्टोजुं शुद्धमरुनक्षमूर्तिः
शुद्धयद्यां शुद्धलृष्ट० शुद्धज० दुक्षमयेवठ । विसु४ । यद
गोदीमज० पंथ्यादिकार० म्भूहाङ्क० दुक्षमूर्तिह० वज्ञ
यित्वापयूर्यित० प्राश्चोपवसेऽ उपादविवर्ज० एव
लानिशुक्तानिच । शुक्तक्षयताम्ल० शुक्तमाप्यात० निन्दि
त० दुक्षवादितिरितिवृहम्भुक्त० ।

५६ ॥ शु३४ । वांग्मूष्ट० भावदुक्षक्षताजनेभावदूषिते ।
त्वुक्तूम० दुक्षनृष्टौ त्रिवाक्त्रुतुतीतवेऽ । पराम
शरृष्टै । डिम्भतात्तेत्तुक्तानेष्टज्ञानेनद्विजोत्तमै ।
मूर्वर्णोदकम० मृष्टीमृष्ट० प्राश्चयित्वुद्धाति । मम्बुर्तै ।
शुद्धागां भाजनेत्तुक्तूं त्वुक्तूं वाभिम्भतात्तेके । अहो
रात्रोमितोवृक्षौ पक्षगवेनशुद्धाति । मनु४ । अनि
दृश्यक्षेत्रान्नयतुष्टिकरमेवठैतांद्युतिदीप्य । त्वुक्तूं
तोन्युम्भम्भमयतांक्षपैन० द्वाह० । मज्जां त्वुक्तूं
ठरेऽक्षु० रेतोविनूत्रमेवठ । दुक्षपूर्वान० एकेन
पालिनादत्त० शुद्धादत्त० नवक्षयेऽ । शृ॒त० ईतेनक्ष

लाहुरं प्रात्मोशं पाशमा उपां । दण्डं पूरवान्नतु
 इन्द्रुननायमेतकदाच्छ । यस्तः । मात्रिकं प्राप्तिः ।
 आकं भौद्रमं लवनं शृङ् । इन्द्रयालिङ्गज्ञातु
 कोक्षमाक्षं नं छर्मेन् समुद्धर्षकातात्रात्रुष्टिर्देवस्तु
 अक्षये रात्रिहित्या । शिष्टाक्षस्तु तु जप्तं कृत्वा विशु
 श्वाति । अपामेष्टवर्णनवित्तां ऊरुं उम्भुलचवर
 णं । विनापद्मोदीतेन तु इत्याक्षरो यदि । मानं
 कृत्वा जन्मं कृत्वा उपहामेन श्वाति । मात्रियेषु रानं
 देवतामित्तिप्रत्येषु इत्युभुत्तेषु श्वागातेषु । अतु तदेव
 मूर्येष्वित्तिष्वित्तिप्रत्येषु । दूष्टां विष्णुनिर्यास तु जप
 शृष्टीश्वाम्भुत्तेषु । आपस्तु तु ज्ञानमातु विष्णुकामाचित्त
 मुवत्तेष्वित्तेषु । अहोकृत्वात्रुष्टां वै तज्जप्तां तु नम्भेन
 अहोरात्रो वित्तां तु नम्भेन विदेन श्वाति । युक्तं
 रानं वै तेऽमूर्त्रं पूरोषानाम्युम्भान्तेष्वित्तिः ।
 तदोदो तु त्रुक्त्यातेन श्वित्तिः दम्भिः । नम्भादात्यग्न्तु
 जलेजप्तवाय यस्तेन । शातातप्तम्युद्रोष्टारम्युम्भ
 मर्गेयोहात्रु त्रुप्रथवाप्तिवेष्ट । त्रिवात्रं तत्रुवर्वीत
 इतिशातातप्तेष्वित्तिः ।

५७ ॥ दृष्टशातातप्तप्रदातो जनकालेतु अश्वित्तिर्दिविः

इम्होनिष्ठक्षणात् ॥ ग्रीमं श्राद्धाविस्तुद्वयात् । उक्ते
 ग्रीत्वा तु त्वं ग्रीमश्च होत्रात्रेनश्च ति । अर्णवांसवर्व
 येदाह्यात्रियात्रेनविश्वद्वयाति । समृद्धेन्महित्वात्मे
 त्वुक्तीत्वाप्तिव्युथा । गायत्रात्महसुक्तजन्मेश्राद्धाम
 माहित्वा । विष्टु ॥ अतो ज्यानामपेणानामतक्षाना
 श्वत्क्षणे । कृत्पादं विश्वद्वयार्थं चरेयुक्तिन्द्रियात्
 शङ्कलिपितोत्त्राक्षणोच्छिष्ठतोजने महायात्रिति
 द्वायत्रापश्चिमवे । श्लूष ॥ विक्तोलकारापूष्टिक्षणं ज
 ञक्षांश्वनकूलम् । केशकीटोवप्नक्षपिवेदुक्तमूर्च्छा ॥
 शङ्कवृष्टिं तेशकीटेशमार्जुकमूषिकैक्षुया । यक्षि
 कायमैक्षेष्वत्रिरात्रक्तवृत्तं चरेऽ । विष्टु ॥ ३५
 तिक्ष्वाच्चाश्वनेदिनयेकमूषोषित्वपञ्चमयांपिवे ॥
 ममृत्वः । शुक्राक्षोभितिक्ष्वाच्चतोजनेतुदिनत्रयः ॥
 ५८ ॥ अन्तिराः । यस्तु पंक्तिष्ठुत्तुत्तुमितामुविशेषतः
 अहोरात्रोषितोत्त्रापञ्चमयेनश्च ति । विष्टु पूरा
 न ॥ । बैश्यर्थं ऊर्यायेकरात्रं शूद्रपंक्तिर्याऽत्राहस्त
 रेऽ । शङ्कः । एकपंक्तिर्याऽनांविष्टानांमह
 तोजने । यदोक्तोपिताजेऽपात्रं शेषमयम् विव
 ार्य ॥ । योहादुक्तीत्प्रयोगं ऊर्यामुक्तिक्षणं महतोज
 न ॥ । प्रायश्चित्तं चरेऽविष्टुक्तुमात्रपतं तुपा ।

५८ । पीतांवगेषितं पीड्यापानोयं दुःखं गङ्गांठिः ।
 श्रिरात्रकुरुतं कुर्याद् वाशहस्तेन वासुनः ।
 ५९ ॥ स्मृतिः कालेन वोदकं शुद्धं नपातवल्तुत्याह ॥
 अकाले तु दशा हं माऽपीड्यानाहादहर्तिश ॥ दुःख
 पूर्वानं । नवपातजलं गावो महिष्याशुंगयोनम् ।
 शुद्धात्मिदिवै मरेव दर्शिता त्रुमंशयः । आपस्तुमः ।
 पित्रोर्ज्येष्ठमाच्छ्रुतुक्षिष्ठं तोज्य ॥
 ६० ॥ विष्णुः । तिनितेजो विनादानं वालिजां कुषीदजो व
 न अमत्याभासनं शुद्धमेवनमित्यापात्रीकृतनं कृत्वा
 उक्तकृच्छ्रुत्युक्त्युक्तिः । यनुः । मक्षिरापात्रकृताम्
 शास्यं शोविनैमेनदरं । यलिनीकृतनोद्घेषु उक्तुमापा
 द्यावैकृच्छ्रुत्य । वोदीयनः । ठालदर्शनेज्योति
 षाण्डर्शनं मस्त्राघनेवाक्षानमस्त्राघनं उक्तिदर्शनेव क
 रात्रम्युपवासमः मस्त्राघनेत्रिरात्रं मन्मर्शेत्रिरात्रं मह
 गमनेमठेलम्बानं । मार्क्खयेष्टुर्वानं । मूर्येन्द्रुता
 व्रकाद्युक्तिः एकचिकैकेष्टकामतः । तेषां याम्येन्द्रैरेत
 क्षित्यस्त्रोवक्ष्युमिद्याते । प्रायमित्युक्तमात्रकुरुतलो
 पेष्टपायमित्युक्तमात्राजनमित्युक्तः । आपस्तुमः ।
 तैलाभात्मक्षुधावाक्षुः श्वशुकर्मनिमैयेष्टुने । मूत्रोष्ट
 रः यदाकुर्यादहोरात्रेन शुद्ध्यति । अन्तिराः । दस्त्रात्या

विष्णुयां रात्रेणाऽर्कशिष्यद्विजातिषु । अनुर० एवं गीतेषु
 विष्णुकान्दृयन० चरेण । मनुष । स्नातकबुद्धलोपेत
 प्रायश्चित्तमतोजन० । पौद्धुतापेन० कृत्ताकृत्वावस्था-
 तथापादिः । कूर्मेष्टुशार्जन० द्वितदिनमेष्ट० बुद्धि
 वेण । पूजापत्रेण चैक्षनमवर्पापक्षयोऽवेण ।
 क्षुद्रानिष्ठीविष्वासमुपरिविहार्याऽमेष्टुदीपिः । शांतातपः ।
 दातकर्मनिष्ठीवेदत्ताश्लिष्टेतथानृते । क्षुतेपतित
 अप्तुष्टेदस्त्रिन्दूवन० श्वरेण । शामृष्टान० । लोभा
 म्योहांपूर्यादात्माबुद्भवोऽवेण । उपवास
 द्वय० कृष्णां कृष्णाहाकेश्युत्तम० । प्रायश्चित्तमद०
 कृत्तापुत्ररेवबुद्धिवेण । शंडः । दिवात्तुमैथुन० कृत्ता
 लग्नश्वात्मात्पाप्तुमि । नग्न० पश्चस्त्रिय० दृष्ट्वादिसमेष्ट०
 बुद्धिवेण । मनुष । वेदोदितानां नित्यानां कर्मणां
 समतिक्रमे । स्नातकबुद्धलोपेतप्रायश्चित्तमतोजन०
 शांतातपः चात्मालपतितैत्तेष्टैविन्युत्रेतत्तेनरः ।
 त्रिवात्र० उत्तरकुर्वीतङ्गम्बोच्छिष्टशक्ताचरेण । आप
 क्षम्हः । उत्तोच्छिष्टक्षुनां चात्मकाओलैष्वपठेनवानुश
 दात्मर्त्तन० गात्तेष्टैत्तत्त्रकृष्णाद्विश्वोदिस० । गायत्राकृष्ट
 महसुष्टुद्धूपद्धां वाप्त० जपेत् । त्रिवात्रोदितेष्टै
 द्विष्टानक्षणेनकुक्षम्हति । ६४ । यमः । कोविदान्मोहा

इदत्तार्या० यातय० चिनीमनि । प्राजान्त्रा० ब्रुत०
 कूर्यात्मवर्वर्वेष्य० विवि ॥ ३५ ॥ अस्त्रात्मवर्वेष्य० विवि ॥
 ६१ ॥ यात्मो । क्रोधाद्यदित्याजेन्द्रार्या० वयस्माईं उनानि
 ता० । क्षमित्रान्द्राय० कृत्य० पूनश्य० ग्रहयात्रेत् ॥
 ६२ ॥ आप्स्मृष्टि० । त्रुक्ष्मनेनपदादैवतात्क्रिष्ण० यज्ञोपवी
 तक० । यतस्त्रापेनशुक्लिः मांद्राप्स्तुत्वाहृदीन्मूलिः ।
 प्रानायामत्रय० कृत्वातिराहारः क्षिपेदिन० ॥ ३६ ॥
 ६३ ॥ वृहस्पतिः । शूद्रेन तु यद्वौक्षिपश्युपवीत० प्रिजनातै० ।
 दद्व० क्रिः शत्पैव० एत्तुप्राप्तेन शुक्लाति ॥ वृह
 मानुष० । ओपवीत० त्रुक्ष्मनमग्निः शूद्रेन कामतृष्ट० । अना
 दानाय यद्वेन जनवृत्तवद्वेदिन० ॥ ३७ ॥ अस्त्रात्मवर्वेष्य० विवि ॥
 ६४ ॥ क्षम्यश्विन० । चालैश्वर्पैर्वर्वाप्तिक्ष्व० यज्ञोपवीत॒० ।
 मूनितिस्तुविनिर्दिष्ट० यहामात्रुपत्त्वय० ॥ ३८ ॥ अ
 ६५ ॥ अदलत्तानामपेयानाम्भक्षानां फलक्षणे ॥ अदलत्ता
 मूत्रपूरीषाना० शुक्लेष्यान्द्राय० चत्रेत् । गोउपश्चित्तु
 कृत्य० स्तुत्य० महारथ्यत्तुपूरीषरेत्तमा० तस्मर्नैर्त्वयिति ।
 ६६ ॥ सम्वृत॑० । विष्वुक्ष्मनेविष्वुक्ष्मनां आप्तात्मयात्मेत् ।
 ६७ ॥ आप्स्मृष्टि० । भूत्वाैष्विक्ष्मनात्मात्मालैक्ष्मनैते
 नवा । प्राप्तात्मवर्वेष्य० गच्छ उत्त्रकूर्यादिप्रोत्वेत् ।
 गोप्यवक्ष्महस्तुत्वाप्त० वाप्तात्मयात्मेत् । ग्रियात्मा

६८ ॥ नोऽप्तेऽस्तु पक्षीवेनशुद्धाति । अज्ञुक्तोऽप्तिः
 हत्याैतेष्मृष्ट्वाजापत्यं समाचरेण । ८३ ॥ १५
 ६९ ॥ काश्चापश्वशूक्ररात्र्यालमद्यतात्रजस्वलाभ । यद्यु
 : छिप्त्वाैतेष्मृष्ट्वशूक्रत्वात्कृष्णमन्तर्देहीत्यत्तिष्ठते
 ७० ॥ तुश्चनृतानं । उष्टिष्ठेनतुश्चद्युविष्ट्वाैतेष्मृष्ट्वात् ।
 शप्तवामेनशुद्धमास्तुनामंैत्यरेच । अप्तुष्टेनतु
 विष्टुविष्ट्वाैतेष्मृष्ट्वशूक्राद्याभै । उत्तोम्नानंैत्युक्तुत्तमद्य
 एवमयाहितो । ८४ ॥ १६ ॥ ५५
 ७१ ॥ काश्चापश्वरजस्वलात्तुमंैत्युक्तुत्तमानात्तुक्तुनीयदि ।
 : एवक्त्रोत्तरात्रिरात्रिपक्षीवेनशुद्धाति । रजस्वलात्तु
 मंैत्युक्तुराजनात्तुक्तुनीयदि । त्रिरात्रेणैत्युक्तुनीयमा
 द्याममयवचनंैत्य । रजस्वलात्तुमंैत्युक्तुविश्वायाः
 द्युक्तुनीयण । पक्षरात्रात्रिरात्रिपक्षीवेनशुद्धा
 ति । रजस्वलात्तुमंैत्युक्तुद्युयात्तुक्तुनीयण । एत्यु
 त्रेणैत्युक्तुत्तुश्चनीकायथात्रत्य । ८५ ॥ १७
 ७३ ॥ वृहम्निः । पतितात्त्रात्त्वाक्तेनमंैत्युक्तुश्चोरजस्वला
 तानाहानियातिक्षयात्त्रिष्ठिक्षुैैत्यात्रेण । पुर्वम्ने
 इत्युक्तिःत्त्वित्तियेष्वाहिमात्यत्य । ८६ ॥ १८ ॥ ५६
 ७४ ॥ उत्तोम्नेष्वाहित्तुत्त्वेनत्तमात्त्रेण । उत्तमात्तक्षयमःैैत्य
 उत्तमात्त्वेनत्तमात्त्रेण । ८७ ॥ १९ ॥ ५७

१४ ॥ शोतात्पंः । रजस्वलेतुयेनार्णावनेऽह्यांश्चतो
यदि । मर्वेष्टकीवाष्टुकृष्टुमत्तिः परं ।

१५ ॥ शुद्धक । मुर्वर्णकपाश्लाश्चाशुक्रिरद्वयानिच । कांसा
यस्तायुरेतानित्रपूमोसग्यानिच । निर्लेपानिविष्ट
द्व्याक्षिकेवलेनजलेनच । शुद्धोष्टिकानिश्चिद्वित्रिवा
काराय्वारिज्ञिः । मूडिकाशविनूत्ररजस्वलाहता
निच । पुक्षेष्टुवानितान्यग्नेष्टुषावैसहेद्वितिः ॥

१६ ॥ तारते । पञ्जलोचिष्ठकांस्यांएवाद्युताशधामि
द्वा । पञ्चवोचिष्ठमनिराविश्वद्वेद्विद्विनैः ।

१७ ॥ तिन्नकांस्यांतुयोऽश्वीयांदद्यांतात्वाजपत्विजः ।
शिरद्राष्टसहस्रनुप्रकल्पत्तिः ॥

१८ ॥ विष्टु । शोतीर्मैलम्बूत्तिर्मैद्यर्वायदुपहतो
उदत्तात्तेष्टिः । अतात्तेष्टिः सवर्वलोह
ताओयग्नेष्टुत्तुष्टुक्षेत्रात्तेष्टिर्मैश्वर्यम्भूयस्तुयस्तुयक्षमत्ते
रात्रं यहीपत्तेनश्वद्वेद्विष्टुम्भूयस्तुयस्तुयस्तुयस्तुय
मूलायं जग्नाः ।

१९ ॥ यमः । आयम्यांसंपृत्तं क्षोदुं स्मृहान्त्येलमसु
वाः । ल्लेजत्तेष्टिताद्युष्टानिष्टुत्तुष्टुष्टुष्टुत्ताः ॥

२० ॥ यक्षिकासत्तुतादीरात्तेष्टियस्तुयस्तुयस्तुय
श्टापिद्वद्वीयोक्तुष्टिसद्वाष्टुत्तिः ।

(४१३)

८४ ॥ दुक्षपुरावान् । मकुद्यमं-मकुन्तं-तेभोऽस्त्रायमना-

मात् । पुक्षिने-पञ्चगीवाङ्मयक्तं-सर्वशुद्धिकृं ।

अपांमकुन्तं-तेभोरहतोऽयेभाएवका । शतं-

षष्ठ्यापवात्रिं-शं-तोऽयकुप्तान्मयूष्टरेण । पञ्चगीवा-

उत्तस्तु पुक्षिनेन्नाप्तपूर्वकृं ।

८५ ॥ देवलः । दहनंपतनंचमेवपलपेनवापने । पर्याण्य-

दर्शनकानिश्चीठं-पञ्चविर्दं-मृतं । पूमृतेगार्डिनीयक्त-

श्चियुतेपत्रमानुष्टः । छालैरक्षितं-पत्रयत्रविना-

मातेश्वरः । इत्यादि ।

८६ ॥ मरीछिलवनेयत्रुयां-मेत्तुप्लयूलचलेष्टु । शाक-

कृष्टुनेसप्तद्विमर्दिःपश्यमृठ । तैलोषवीजिनेत्तर-

पञ्चापत्तेष्टुप्तं-ग्राहे । पनेयस्तैवसवेष्टुताश्चीढं-

मृतमृतके ।

८७ ॥ नांरदः । अथमृतक्तिष्ठृजां-वक्षाणीयतोदितां ।

स्नातानिताङ्कितवर्त्तमानमाक्षियमृतुरै । वाञ्छप्तुजा-

क्षयैवेवदीप्तयोगोत्पृजम्भृ । यदांकाशीनठे-

काशीनितां-पूर्ववदाठरेण ।

८८ ॥ जावालः । मक्षाणं-पृथग्हायज्ञानैनतिःकृं-मृति-

क्षम्यत । उन्नदीश्वरप्येत्तुषां-दशांहात्तेष्टुश्चिया ।

मशाष्टु ।

୧୯	୨୦କ୍ରି	ଅଶ୍ଵଦ୍ଵୀ	ଶୁଦ୍ଧ
୧	୪୫	ସ୍ଵପିତାର	ସ୍ଵପିତାର
୨	୧	ବାନୀଗାତ	ବାନୀଗାତ
୩	୬	ସହି	ସହି ଉଚ୍ଚତା
୪		ଭାଗନାଇ	ଭାଗହୟ
୫		ତିନଦିବମ	ଏକଦିବମ
୬		ପୂର୍ବାଶ୍ରେ	ପୂର୍ବାଶ୍ରେ
୦	୦	ପୂର୍ବାଶ୍ରେ ଲାଗିଥିଲା ଶରୋଷେ	ପୂର୍ବାଶ୍ରେ ଲାଗିଥିଲା ଶରୋଷେ
୦	୪	ପୂର୍ବାଶୋଷେ	ପୂର୍ବାଶୋଷେ
୭	୦	ମାନୁଷନ	ଶହମାନୁଷନ
୮୫	୨୦	ଗତ	ଗତ
୧୧	୫୩	ହୟ	ହୟନା
୧୭		ଦୁଃଖିକାର	ଦୁଃଖିକାର
୬୨	୫୪	ଷଟକାର୍ଣ୍ଣପନ	ଏକକାର୍ଣ୍ଣପନ
୦	୫୧	ତ୍ରିରାତ୍ର	ଏକରାତ୍ର
୪		ନ୍ତ	ଅନ୍ତ
୬୩	୩	ଆକେରୁତ୍ତି	ଶାନ୍ତିଜାତି
୦	୧	୨୧	ପରାପରାପୁରୁଷ । ପରା